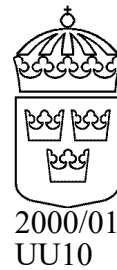

Utrikesutskottets betänkande

2000/01:UU10

Mänskliga rättigheter m.m. – länder, områden och enskilda folkgrupper

Sammanfattning

Utrikesutskottet behandlar årligen motioner som rör mänskliga rättigheter. I detta betänkande behandlas en rad motioner som rör mänskliga rättigheter och andra förhållanden som rör länder, områden och folkgrupper. Såväl principiella och övergripande frågor som situationen i en rad enskilda länder behandlas.

De ämnesområden som behandlas i betänkandet speglar och besvarar de frågor som väckts i ett antal motioner av enskilda riksdagsledamöter eller grupper av ledamöter. Alla frågor som väckts är betydelsefulla, men avspeglar inte nödvändigtvis de frågor som utgör de stora huvudfärorna i svensk utrikes- och biståndspolitik.

Utskottet ställer sig bakom den av regeringen förda politiken på MR-området i de fall som aktualiseras av motionerna. Arbetet för att främja respekten för de mänskliga rättigheterna bör enligt utskottet utgöra en integrerad del i all utrikespolitik. Det är ett gemensamt ansvar för det internationella samfundet att påtala brott mot de mänskliga rättigheterna där sådana begås. Sverige måste framföra öppen och tydlig kritik när så är befogat.

Utskottet besvarar eller avstyrker samtliga motionsyrkanden.

I ärendet finns 10 reservationer och 10 särskilda yttranden.

Utskottets överväganden disponeras enligt följande:

1. Allmänt om de mänskliga rättigheterna
2. Dödsstraffet
3. Kvinnors och mäns rättigheter
4. Rättsstatens utveckling och människovärdet
5. Demokratibistånd
6. Diskriminering på grund av kön eller sexuell läggning
7. Diskriminering av funktionshindrade
8. Hiv/aids
9. Legosoldater
10. Tortyr
11. Moldavien
12. Cypern

13. Turkiet
 - Assyrier, syrianer, kaldéer, armenier
14. Mellanöstern och Nordafrika – allmänt
15. Israel
16. Palestina
17. Västsahara
18. Irak
19. Iran
20. Asien – allmänt
21. Södra Kaukasus och Centralasien
22. Afghanistan
23. Indien och Pakistan
24. Burma
25. Kina
 - Tibet och Sinkiang
 - Hongkong
 - Taiwan
26. Östtimor
27. Afrika – allmänt
28. Kongostaterna
29. Somalia
30. Etiopien och Eritrea
- 31 Latinamerika – allmänt
32. Kuba
33. Colombia
34. Förenta staterna

Bilaga: Internationella MR-instrument. Förteckning över MR-konventioner och ratifikationsstatus per den 25 februari 2001.

Motionerna

1999/2000:U21 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en särskild MR-rapportör i Colombia,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om situationen när det gäller folkomröstningen om Västsaharas framtid,

2000/01:U206 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att kränkningar av de mänskliga rättigheterna alltid måste påtalas, kritiseras och åtgärdas oavsett var de äger rum.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige såväl bilateralt som multilateralt bör intensifiera arbetet med att försvara och förbättra skyddet för de mänskliga rättigheterna.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att verka för dödsstraffets avskaffande.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör agera snabbt och tydligare markera avstånd mot länder som kränker kvinnors rättigheter.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rättsstatens betydelse för utveckling.

2000/01:U215 av Anders Ygeman (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om rätten till facklig organisering.

2000/01:U216 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det behövs nya och djärva metoder för att nå och slå vakt om människovärdet.

2000/01:U404 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige på lämpligt sätt bör arbeta för att FN:s förklaring om mänskliga rättigheter även skall förbjuda diskriminering på grund av sexuell läggning.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för dödsstraffets avskaffande.

2000/01:U405 av Lars Ohly m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige i internationella forum aktivt skall stödja en lösning som bygger på att Cypern är en stat med ett medborgarskap och en internationell röst och skall bestå av två politiskt jämlika samhällen i en federation.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige i internationella forum aktivt skall verka för gradvis nedrustning av den militära närvaron i Cypern med syfte att på sikt åstadkomma en demilitarisering av ön.

2000/01:U406 av Murad Artin m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige i FN måste verka för att USA:s och Storbritanniens bombningar av Irak upphör.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige till följd av att sanktionerna mot Irak inte alls får den effekt som avses i FN verkar för att sanktionerna hävs.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen inom FN och EU bör verka för att en federal lösning kommer till stånd när det gäller norra Irak/Irakiska Kurdistan på ett sådant sätt att det kurdiska folkets ställning i folkrättsligt avseende stärks och skyddas.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att eftersom det s.k. Food for Oil-programmet inte fungerar måste den svenska regeringen i FN verka för att den irakiska befolkningen ges snabb och effektiv hjälp med livsmedel och mediciner så snart sanktionerna hävts och bombningarna upphört.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige i FN bör verka för att en ny resolution, som när den konkret tillämpas innebär stöd och skydd för kurderna i norra Irak/Irakiska Kurdistan och som även innefattar militära ingripanden, utan att dessa innebär urskillningslösa bombningar av den typ som USA och Storbritannien genomfört mot Irak.

2000/01:U409 av Carina Hägg (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en rapport som kartlägger omfattningen av och motiven till legosoldatverksamhet internationellt.

2000/01:U415 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om FN och mänskliga rättigheter.

2000/01:U510 av Marianne Andersson m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att stödja och stimulera de mellanmänskliga kontakterna och det folkliga utbytet.

2000/01:U601 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att frågan om ett generellt diskrimineringsförbud bör lösas genom ett tilläggsprotokoll till Europakonventionen.

2000/01:U603 av Per Lager m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige i FN bör verka för att meningsfulla förhandlingar mellan Dalai lama tillsammans med den tibetanska exilregeringen och den kinesiska ledningen kommer till stånd under FN:s överinseende.

2000/01:U604 av Ulla-Britt Hagström och Margareta Viklund (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige bör verka för att FN:s konvention om att undanröja diskriminering av kvinnor (CEDAW) inklusive tilläggsprotokoll ratificeras av alla länder.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen på alla nivåer i förslag till beslutsfattande bör integrera frågan om jämställdhet.

3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som förhindrar människohandel.

2000/01:U605 av Lennart Fridén (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett aktivare agerande av Sverige och EU med avseende på mänskliga rättigheter i Iran.

2000/01:U606 av tredje vice talman Rose-Marie Frebran m.fl. (kd, s, m, v, c, fp, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fortsatt svenskt stöd till Republiken Kongo för att motverka att stridigheter återupptas.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att en internationell undersökningskommission, förslagsvis inom EU:s ram, kartlägger de utländska ekonomiska intressen som påverkat och påverkar utvecklingen i Republiken Kongo.

2000/01:U607 av Tuve Skånberg (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rasistiska och antisemitiska angrepp i egyptiska medier.

2000/01:U608 av Inger René m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN bör verka för ett inlemmande av Taiwans deltagande i det internationella samarbetet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bereder Taiwans representationskontor i Stockholm villkor som är likvärdiga dem som kommer andra utländska beskickningar till del.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att lösa frågan om dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Taiwan.

2000/01:U610 av Per Lager m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att Sverige i sina kontakter med Israel kräver efterlevnad av konventionen om de mänskliga rättigheterna i fallet Mordechai Vanunu.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen, ifall inte situationen för Vanunu klart förbättras, bör föra upp frågan på FN:s agenda vad gäller brott mot de mänskliga rättigheterna.

2000/01:U611 av Sten Tolgfors (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om Taiwans demokratiseringsprocess som ett gott exempel för demokratisering av Folkrepubliken Kina.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige och EU måste verka för att användningen av dödsstraffet i Folkrepubliken Kina upphör, att rättsväsendet avpolitiseras, att politiska fångar frigges och att förföljelsen av oppositionella samt religiösa personer upphör.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om de mänskliga rättigheternas universalitet.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om Folkrepubliken Kinas kärnvapenupprustning samt om missilprogram.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om Folkrepubliken Kinas hot om våld mot Taiwan.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om Folkrepubliken Kinas försök att påverka utfallet av fria och demokratiska val i Taiwan.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om utgångspunkterna för en ny svensk Kinapolitik.

2000/01:U612 av Murad Artin m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att den svenska regeringen inom olika internationella organisationer bör verka för att Garaad Abshir Salaah frigges.

2000/01:U613 av Margareta Viklund m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i UNAIDS och i andra internationella forum på ett offensivt sätt verkar för att initiera olika aktiviteter för att bekämpa hiv och aids.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en redovisning av hur hiv/aids-frågan behandlas i FN:s olika organ.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hiv/aids-arbetet utförs i samarbete med de institutioner och organisationer som finns i de länder där Sverige arbetar med frågan.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hiv/aids-förebyggande aktivitetsprogram integreras i biståndsarbetet med infrastruktur.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbeta för en större vilja att tala om sex och samlevnad i u-länder.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbeta för att ledare i utsatta länder skall kunna ta sitt ansvar beträffande information och utbildning om hiv/aids-frågan.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de mest hiv/aids-drabbade länderna får tillgång till förebyggande, bromsande och behandlande mediciner.

2000/01:U615 av Murad Artin m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige som ordförandeland i EU och i andra internationella sammanhang verkar för att internationell rätt och FN:s resolutioner efterlevs när det gäller palestiniernas rätt till självbestämmande och suveränitet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige som ordförandeland i EU och i andra internationella sammanhang verkar för att den illegala israeliska bosättningspolitiken på ockuperat palestinskt område stoppas.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige som ordförandeland i EU och i andra internationella sammanhang motsätter sig ”bantustaniseringen” av de ockuperade palestinska områdena.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att palestinierna har rätt att utropa en egen suverän stat, dvs. en stat som har kontroll över det egna territoriet, sina gränser, sin handel och andra relationer med andra länder.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige som ordförandeland i EU och i andra internationella sammanhang verkar för palestiniernas rätt till östra Jerusalem.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige som ordförandeland i EU och i andra internationella sammanhang verkar för alla palestiniernas rätt till återvändande.

2000/01:U616 av Murad Artin m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN verkar för att USA och andra medlemmar i säkerhetsrådet samt Afghanistans grannländer aktivt medverkar till att kriget i Afghanistan får ett slut.

2000/01:U618 av Annelie Enochson och Margareta Viklund (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Turkiet, med anledning av sin EU-kandidatur, uppmanas ta sitt kulturansvar för de assyrisk-syrianska kyrkor och kloster som finns inom landets gränser.

2000/01:U619 av Björn Leivik (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att inrätta ett permanent organ för internationellt parlamentariskt och civilt utbyte i avsikt att stärka mänskliga rättigheter och demokratisk utveckling.

2000/01:U621 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram en redovisning av läget och utvecklingen beträffande mänskliga rättigheter och demokrati i mottagarländerna för svenskt bistånd i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01:UU10

6. Riksdagen begär att regeringen i det internationella samarbetet inom FN föreslår att dess generalförsamling får en utförlig rapport och genomför en årlig debatt om läget beträffande mänskliga rättigheter och demokrati i medlemsländerna.

2000/01:U622 av Lars Ohly m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige i alla internationella sammanhang bör verka för att hedersmord av kvinnor uppmärksammas och tas upp för omsorgsfull och seriös behandling.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige i internationella sammanhang också bör inrikta sig på att betona betydelsen av rättsliga påföljder när det gäller dessa brott.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att svensk biståndsverksamhet i högre grad än tidigare bör inrikta sig på kvinnors situation i länder där hedersmord förekommer.

2000/01:U624 av Björn Leivik och Elizabeth Nyström (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges hållning gentemot Folkrepubliken Kina.

2000/01:U625 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges erkännande av Taiwans nationella status.

2000/01:U626 av Annelie Enochson och Ulla-Britt Hagström (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att Sverige verkar för att bistå Kina i den demokratiska utvecklingen.

2000/01:U627 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v, s, m, kd, c, fp, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en handlingslinje och politisk inriktning av stödet till Västsahara.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att svenska regeringen i FN, i EU – alldeles särskilt som ordförandeland i EU under första halvan av år 2001 – och i andra internationella sammanhang skall verka för att påskynda genomförandet av en folkomröstning i Västsahara.

2000/01:U628 av Murad Artin m.fl. (v, m, kd, c, fp, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att folkmordet på armenier, assyrier/syrianer och kaldéer skall tas upp vid de årliga förintelsekonferenser som regeringen planerar att avhålla.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den svenska regeringen bör erkänna folkmordet på assyrier/syrianer och kaldéer som ett historiskt faktum.

2000/01:U629 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppmärksamma demokratirörelsen i Kuba.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att stödja oberoende journalister i Kuba.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i högre grad uppmärksamma de politiska fångarna i Kuba och den bristande respekten för de mänskliga rättigheterna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det tilltagande användandet av dödsstraffet och om en vädjan till den kubanska regimen om ett omgående moratorium.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s Kubapolitik.

2000/01:U630 av Margareta Viklund m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om främjande av mänskliga rättigheter i Afrika.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om främjande av mänskliga rättigheter i Asien.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om främjande av mänskliga rättigheter i Mellanöstern.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om främjande av mänskliga rättigheter i Latinamerika.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om främjande av mänskliga rättigheter i USA.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om internationellt arbete mot tortyr.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i internationella forum aktivt verka för dödsstraffets upphörande.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stödja organisationer som arbetar mot kvinnlig könsstympning.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i internationella forum lyfta fram respekten för sexuellt avvikande grupperas mänskliga rättigheter.

2000/01:U631 av Murad Artin m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att de fångar av eritreanskt ursprung som hålls internerade i Dedessalägre tillfälligt tas emot i Sverige.

2000/01:UU10

2000/01:U632 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige som stor bidragsgivare till olika biståndsorgan inom FN-systemet har ett ansvar att följa denna verksamhet och tillse att effekterna av de villkor under vilka FN-organen verkar i Burma utvärderas.

2000/01:U633 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om flyktingsituationen i Västra Timor.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att övergångsarbetet i Östra Timor genomförs under full insyn och medverkan från den östtimorianska befolkningen och att övergångstiden till full kontroll från östtimorianska myndigheter blir så kort som möjligt utan att processen riskeras.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att FN tillser att övergreppen i Östra Timor får en rättslig prövning.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom ramen för EU utövar starka påtryckningar på regeringen i Indonesien för att stoppa övergreppen mot befolkningen i Aceh och för att områdets framtid kan avgöras i fredliga och folkrättsligt acceptabla former.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom ramen för EU utövar starka påtryckningar på regeringen i Indonesien för att stoppa övergreppen mot befolkningen i Västra Papua och för att områdets framtid kan avgöras i fredliga och folkrättsligt acceptabla former.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Moluckerna kräver internationell uppmärksamhet och bör ingå i de krav som ställs på de indonesiska myndigheterna att återställa fredliga förhållanden under full respekt för mänskliga fri- och rättigheter.

2000/01:U634 av Marianne Andersson m.fl. (c, m, v, kd, fp, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om garanti för skydd för Irakiska Kurdistan sedan sanktionerna mot Irak hävts.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en federal status för Irakiska Kurdistan inom Irak.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om initiativ till att kurdfrågan som helhet tas upp på den internationella dagordningen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ansvariga för brott mot mänskligheten ställs inför rätta.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skydd till dess en plan för återförening accepteras av ett folkvalt parlament i Irakiska Kurdistan.

2000/01:UU10

2000/01:U635 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v, kd, c, fp, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige som ordförandeland i EU och som medlem i FN och andra internationella forum skall arbeta för att det inrättas mekanismer som kontrollerar efterlevnaden av FN:s deklaration om mänskliga rättigheter.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige i internationella forum aktivt verkar för att de stater som ännu inte anslutit sig till FN:s konvention mot tortyr gör detta och gör det utan reservationer.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige skall verka för att alla länder som ratificerat FN:s konvention om kvinnans rättigheter också lever upp till den.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige skall verka för att de länder som på olika punkter reserverat sig mot FN:s konvention om kvinnans rättigheter förmås att avstå från dessa.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige måste verka för att de paramilitära grupperna i Colombia upplöses och att straffriheten för brott mot mänskliga rättigheter i Colombia upphör.

2000/01:U636 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v, s, m, kd, c, fp, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att den svenska regeringen i den kritiska dialogen med kraft hävdar det iranska folkets rätt att fritt organisera sig i partier och fackföreningar.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att den svenska regeringen verkar för att FN:s speciella sändebud när det gäller mänskliga rättigheter i Iran, Maurice Capithorne, måste få möjlighet att besöka landet.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att den svenska regeringen i olika internationella organ skall verka för att omständigheterna kring flera författares och en rad politiskt och religiöst oliktankande människors död närmare granskas av en opartisk internationell humanitär organisation.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen i sina direkta relationer med den iranska regeringen samt i EU- och FN-sammanhang bör verka för att alla författare och journalister ges möjlighet att fritt ge ut sina verk, tidskrifter och tidningar.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att den svenska regeringen bör verka för att ett FN-kontor upprättas i Iran.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen i den kritiska dialogen bör lägga stor vikt vid kvinnornas situation när det gäller deras ställning inom rättssystemet, när det gäller deras rätt till arbete och deras möjligheter att yttra sig i samhällsdebatten.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen skall verka för att alla som fängslats enbart på grund av sin politiska eller religiösa uppfattningar frigges.

2000/01:UU10

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att den svenska regeringen inom EU skall verka för att politiska, diplomatiska och ekonomiska punktsanktioner skall kunna tas i bruk som en del av den kritiska dialogen.

2000/01:U639 av Sonja Fransson och Marianne Ytterberg (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att insatser och metodutveckling som syftar till att stärka funktionshindrades jämlikhet, delaktighet och möjligheter att åtnjuta sina mänskliga rättigheter särskilt skall prioriteras inom ramen för svenska utvecklings- och katastrofinsatser.

2000/01:U641 av Marianne Andersson m.fl. (c, m, v, kd, mp, fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av förbättringar av de mänskliga rättigheterna i Turkiet.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en strategi för relationerna med Turkiet inkluderande ett sändebud för mänskliga rättigheter.

2000/01:U642 av Per Lager (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att i relevanta forum protestera mot behandlingen av indianerna på Big Mountain.

2000/01:U644 av Martin Nilsson (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till demokratirörelser i auktoritära stater.

2000/01:U646 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp, v, c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall hjälpa till med försoningsprocessen i Östtimor.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall agera för att en opartisk internationell domstol upprättas för att ställa förövare inom den indonesiska militären och den pro-indonesiska milisen inför rätta för övergrepp som begåtts gentemot Östtimors befolkning.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall bidra till en lösning av flyktingfrågan.

2000/01:U648 av Yilmaz Kerimo m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om minoriteter i Turkiet.

2000/01:U649 av Tommy Waidelich och Yilmaz Kerimo (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade kontakter med Turkiet.

2000/01:U650 av Sonja Fransson (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om insatser och metodutveckling som syftar till att stärka funktionshindrade människors jämlikhet och delaktighet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ta fram konkreta riktlinjer och arbetssätt för hur man skall integrera funktionshindrade människors rättigheter och behov i det svenska utvecklingssamarbetet.

2000/01:U651 av Margareta Andersson och Elver Jonsson (c, fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förnyade åtgärder för att lösa konflikten mellan Indien och Pakistan om Kashmirområdet.

2000/01:U652 av Patrik Norinder m.fl. (m, v, kd, c, fp, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen beslutar att Sveriges regering skall verka för att Taiwan skall kunna delta i arbetet inom WHO som observatör.

2000/01:U653 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v, s, m, kd, c, fp, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen utformar en strategi för svenskt engagemang i fredsprocessen i Colombia i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01:U657 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att klart och tydligt fördöma all kinesisk maktpolitik och hot om väpnat våld mot Taiwan.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sverige, EU och brotten mot mänskliga fri- och rättigheter i Kina.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en konsekvent, sammanhållen och uthållig strategi för stöd till demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter i Folkrepubliken Kina.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges och EU:s behandling av brott mot mänskliga fri- och rättigheter i Kina inom ramen för granskningsarbetet i FN:s kommission för mänskliga fri- och rättigheter.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Taiwans representationskontor i Stockholm.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om svensk representation i Taipei.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att EU upprättar ett informationskontor i Taipei.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om besöksvisering för taiwanesiska medborgare till Sverige.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Kina, Taiwan och WTO.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Kina, Taiwan och FN.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Taiwans representation i FN:s underorgan.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU fortsatt stöder arbetet på en fullständig demokratisering av Hongkong med ett fullt direktvalt parlament inför vilket de styrande är direkt ansvariga.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om situationen i Tibet och i Xinjiang.

2000/01:U658 av Elver Jonsson (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör prioritera den krisartade situationen i Kongostaterna.

2000/01:U660 av Murad Artin m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett ökat svenskt engagemang inom OSSE till stöd för en snabb och hållbar lösning av frågan om Nagorno-Karabachs status.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett ökat ungdoms- och kulturutbyte med Armenien.

2000/01:U661 av Ulf Nilsson m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i internationella sammanhang måste påtala kränkningar gentemot homo- och bisexuella och transpersoner i andra länder.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU måste agera starkare gentemot sina medlemsländers diskriminering av homo-, bi- och transpersoner.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör arbeta för att FN:s konvention om mänskliga rättigheter utsträcks till att gälla förföljelse på grund av sexuell läggning och könsidentitet.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges agerande i Europarådet för homo- och bisexuella och transpersoners rättigheter.

18. Riksdagen begär att regeringen arbetar för att homo- och bisexuella och transpersoners situation förs upp på OSSE:s agenda i MR-arbetet.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige måste ta initiativ till att Östersjöstaternas råds kommissarie för mänskliga rättigheter också uppmärksammar den diskriminering av homo- och bisexuella och transpersoner som pågår i medlemsstaterna.

2000/01:U702 av Margareta Viklund (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att stödja OSSE i dess strävan att ta upp fallet Ilascu till en ny rättegång i tredje land.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att i FN belysa Ilascus situation och verka för att han tillsammans med de övriga i Ilascu-gruppen får en rättvis och fri rättegång.

2000/01:U703 av Margareta Viklund (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om hjälp och stöd för assyrierna så att de kan stanna i sina hemländer.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att assyriernas situation förs upp på FN:s dagordning.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att assyrierna skall få sin etniska och kulturella identitet erkänd.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att laglösheten i norra Irak skall uppmärksammas och åtgärdas.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om riktade sanktioner mot den politiska eliten i Irak för att lindra sanktionernas negativa effekter för den civila befolkningen.

2000/01:K339 av Margareta Andersson och Elver Jonsson (c, fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om förnyade åtgärder för att lösa konflikten mellan Indien och Pakistan om Kashmirområdet.

2000/01:K399 av Per Lager m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i motionen om att Sverige skall ratificera tilläggsprotokollet till den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (avsnitt 3.3).

2000/01:L459 av Ana Maria Narti m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om Sveriges arbete inom internationella organisationer för homo- och bisexuellas rättigheter.

2000/01:Kr701 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen presenterar hur de arbetar med att verka för att de olika medierna självsanerar bilden av kvinnan i medierna i enlighet med FN:s handlingsplan för jämställdhet i världen som vi antagit.

2000/01:UU10

2000/01:MJ544 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

11. Riksdagen begär att regeringen tar initiativ till en FN-konferens och en FN-deklaration om djurens rättigheter.

2000/01:A812 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och Europeiska unionen tydligt arbetar för att främja kvinnors rättigheter världen över, inte minst genom att försöka se till att alla länder inte bara ratificerar utan även implementerar de relevanta deklarationerna om de mänskliga rättigheterna.

Utskottet

Detta betänkande behandlar huvudsakligen motionsyrkanden som rör frågor om mänskliga rättigheter i enskilda länder, områden eller för folkgrupper. Betänkandet behandlar även andra frågor, t.ex. speciella hälsofrågor, i ett MR-perspektiv.

Regeringen har tidigare i skrivelser (Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik – skr. 1997/78:89 och Demokrati och mänskliga rättigheter i Sveriges utvecklingssamarbete – skr. 1997/98:76) konstaterat att demokrati och mänskliga rättigheter är både mål och medel i utvecklingsprocessen. Demokrati som biståndsmål har funnits sedan många år, men först efter det kalla krigets slut har ett metodarbete på allvar utvecklats inom utvecklingssamarbetet i syfte att främja demokratisering i ett internationellt perspektiv liksom i ett svenskt biståndsperspektiv. Samtidigt har de mänskliga rättigheterna, som de formuleras i de internationella konventionerna, alltmer kommit i fokus. De utgör en värdegrund för världens stater och folk. En viktig uppgift för såväl FN:s generalförsamling som MR-kommissionen är att uppmärksamma och granska missförhållanden i enskilda länder vad avser respekten för de mänskliga rättigheterna. Det kan konstateras att MR-kommissionens arbete under senare år alltmer kommit att förskjutas från normbildande till övervakande verksamhet. Utskottet noterade i förra årets betänkande (1999/2000:UU11) att Europaparlamentets utrikesutskott i sitt senaste betänkande krävt att EU överger dagens fragmenterade MR-politik och ersätter den med ett gemensamt heltäckande program för mänskliga rättigheter som omfattar alla politikområden.

Utskottet konstaterade även att demokratin i vissa länder vunnit ett allt starkare fäste, även om institutionerna alltjämt är relativt svaga. Många av ledarna i dessa länder är folkvalda, men det folkliga förtroendet för demokratiska institutioner är i flera fall dåligt. Den extrema fattigdomen som råder på många håll i världen är det främsta hindret för varaktig fred och för konsolidering av demokratin.

Mänskliga rättigheter i Europeiska unionen

Utskottet konstaterar att Europeiska rådet vid sitt möte i Köln 1999 beslutade att utarbeta en särskild EU-stadga för de grundläggande medborgerliga rät-

2000/01:UU10

tigheterna. Arbetet med att ta fram ett stadgeförslag har genomförts inom ramen för det s.k. konventet, bestående av representanter för medlemsländernas regeringar och parlament samt för EU-parlamentet och kommissionen. Konventet har bestått av personliga företrädare för regeringscheferna i medlemsstaterna, trettio företrädare för de nationella parlamenten, sexton ledamöter av Europaparlamentet och en företrädare för kommissionen. Företrädare för EG-domstolen och Europarådet har deltagit som observatörer.

Vid Europeiska rådets möte i Nice i december 2000 välkomnades rådets, Europaparlamentets och kommissionens gemensamma proklamation av Stadgan om de grundläggande rättigheterna, som i en och samma text tar upp medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och samhällsliga rättigheter vilka hittills har återfunnits i olika internationella, europeiska eller nationella källor. Europeiska rådet framhöll vikten av att stadgan skulle få största möjliga spridning bland unionens medborgare. I enlighet med slutsatserna från mötet i Köln kommer frågan om stadgans tillämpningsområde att behandlas i ett senare skede.

Vid mötet i Nice antogs en förklaring om unionens framtid, och man enades även om en förklaring om arbetet med den fortsatta processen om unionens utvidgning. I denna process kommer frågan om vilken ställning Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna som proklamerades i Nice skall komma att få.

Utrikesutskottet behandlar årligen motioner som rör mänskliga rättigheter. Detta riksmöte behandlar frågorna i betänkande 2000/01:UU10 Mänskliga rättigheter m.m. – länder, områden och enskilda folkgrupper.

I de avsnitt som behandlar länder och områden redogörs, med något undantag, i respektive bakgrundsbeskrivning för den allmänna situationen vad gäller svenskt samarbete med respektive land (i de fall detta är aktuellt). Avsnittet följs av den bedömning av MR-läget som gjorts av den svenska regeringen. Text- och bedömningsavsnitten kan vara hämtade antingen ur Utrikesdepartementets årsbok – Sveriges internationella utvecklingssamarbete – 2000 –, ur Budgetpropositionen för 2001 eller från Sidas landinformation. Efter denna information följer information om MR-läget hämtad från Svenska Amnestys senaste landinformation. De avsnitt som speglar Amnestys bedömningar är tydligt källangivna.

De ämnesområden som behandlas i betänkandet speglar och besvarar de frågor som väckts i ett stort antal motioner av enskilda riksdagsledamöter eller grupper av ledamöter. Alla frågor som väckts är betydelsefulla, men avspeglar inte nödvändigtvis de frågor som utgör huvudfäror i svensk utrikes- och biståndspolitik.

1 Allmänt om de mänskliga rättigheterna

Folkpartiet framhåller i motion 2000/01:U206 (*fp*) att varje människas frihet och lika värde omfattar alla människor och således varje individ i världen utan åtskillnad av något slag, såsom hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt. Erkännandet av alla människors lika värde hänger oupplöstligt samman med att ingen människa får diskrimineras på grund av ovanstå-

ende eller annan anledning. Trots detta självklara sker dagligen kränkningar av de mänskliga fri- och rättigheterna. Motionärerna menar i *yrkande 12* att kränkningar av de mänskliga rättigheterna alltid måste påtalas, kritiseras och åtgärdas oavsett var de äger rum. Sverige bör intensifiera sitt arbete med att försvara, men även förbättra skyddet för de mänskliga rättigheterna. Detta bör göras genom de internationella organisationer där Sverige bereds möjlighet att påverka, såsom exempelvis FN, EU och Världsbanken. Det bör också ske genom Sveriges bilaterala samarbete med andra länder (*yrkande 14*).

Miljöpartiet anser i motion 2000/01:U415 (*mp*) att Sverige och FN bör ha som sitt främsta mål att skapa global ekonomisk och social rättvisa som en förutsättning för mänsklig värdighet. Internationella organ som IMF, Världsbanken och WTO skall inte tvinga på staterna strukturanpassningsprogram som tar ifrån dem möjligheterna att förverkliga ekonomiska och sociala rättigheter. Motionärerna anser i *yrkande 4* att det som är grundläggande för mänsklig värdighet är att folk, ursprungsfolk samt etniska, kulturella, sexuella och religiösa minoriteter får definiera sig i alla avseenden, behålla och utveckla sin identitet och få den respekterad och accepterad i nationella och internationella sammanhang.

Centerpartiet anser i motion 2000/01:U510 (*c*) att Europa, liksom alla andra regioner, står inför ett paradigmskifte som drivs på av globaliseringen och den nya kunskapsekonomin. Detta påverkar alla delar av vår tillvaro, och för att kunna tillvarata kunskapsamhällets fördelar kommer förändringar av ekonomi och samhälle att krävas. Det innebär att Europa står inför många utmaningar och påverkas av ett antal utvecklingstendenser. Motionärerna kräver i *yrkande 1* stöd och stimulans för folkligt engagemang och mänskligt utbyte som syftar till fred och säkerhet, välbefinnande, respekt för grundläggande fri- och rättigheter och en hållbar utveckling.

Vänsterpartiet framhåller i motion 2000/01:U601 (*v*) att Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna för närvarande ger ett skydd mot diskriminering enbart vad gäller rättigheter som är garanterade i själva konventionen. Skyddet för diskriminering på grund av kön, etniskt ursprung, sexuell läggning, ålder eller handikapp är dock inte garanterat. Motionärerna anser att frågan om ett generellt diskrimineringsförbud bör lösas genom antagandet av det förslag i Europarådet om ett tilläggsprotokoll till konventionen med skydd mot diskriminering beträffande alla rättigheter som är stadgade i lag.

I den moderata motionen 2000/01:U619 (*m*) understryks att med all respekt för enskilda organisationers och enskilda människors insatser krävs det betydligt mer organiserade aktiviteter för att driva den demokratiska utvecklingen framåt och värna de mänskliga rättigheterna. Sverige med sitt goda internationella rykte bör gå i täten och inrätta ett permanent organ för samordning och stöd till parlamentariskt och civilt utbyte i avsikt att stärka demokratisk utveckling och mänskliga rättigheter, i synnerhet i krisländer.

Moderaterna framhåller i motion 2000/01:U621 (*m*) *yrkande 4* att man har begärt att regeringen årligen i god tid före, eller senast i samband med, budgetförslaget skall ge riksdagen en utförlig rapport om situationen och ut-

vecklingen när det gäller respekten för mänskliga rättigheter och demokrati i mottagarländerna. En sådan rapport skulle utgöra ett underlag för en utförlig debatt inför beslut om framtida svenska biståndsinsatser. Motionärerna anser att vetskapen om att den svenska riksdagen noggrant följer och utvärderar utvecklingen av mänskliga rättigheter och demokrati skulle vara en viktig signal till mottagarländerna. Vidare, i *yrkande 6*, begärs att regeringen i det internationella samarbetet skall föreslå att FN:s generalförsamling får en utförlig rapport och genomför en årlig debatt om läget beträffande mänskliga rättigheter och demokrati i medlemsländerna.

I flerpartimotion 2000/01:U635 (*v, kd, c, fp, mp*) konstateras att övergrepp mot de mänskliga rättigheterna måste förhindras redan innan de inträffat. Det som hänt i Östtimor, Kosovo och på många andra platser kunde ha förhindrats om världssamfundet vidtagit kraftiga åtgärder när det ännu fanns tid. Det finns i många länder ett stort gap mellan ländernas utfästelser när de under-tecknade FN:s konvention om mänskliga rättigheter och tillämpningen av vad som stadgas i denna konvention. Motionärerna menar i *yrkande 1* att Sverige som ordförandeland i EU och som medlem i FN och andra internationella forum skall arbeta för de mekanismer som inrättats för att kontrollera efterlevnaden av FN:s deklaration om mänskliga rättigheter.

I motion 2000/01:K399 (*mp*) anser Miljöpartiet att de bestämmelser som rör individuell klagorätt bör tas in i en gemensam lag om mänskliga rättigheter. I *yrkande 4* anser motionärerna att Sverige skall ratificera tilläggsprotokollet till den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Detta ger individer och grupper individuell klagorätt om deras rättigheter kränks.

I motion 2000/01:MJ544 (*mp*) konstateras vikten av att värna om djurens rätt till rimliga livsförhållanden. Frågan om djurens rättigheter är, precis som frågan om mänskliga rättigheter, inte enbart en nationell angelägenhet. Det är angeläget att även verka internationellt för att förbättra djurens villkor. Sverige bör, enligt *yrkande 11*, ta initiativ till en FN-konferens och en FN-deklaration om djurens rättigheter.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att vid FN:s Världskonferens om mänskliga rättigheter i Wien 1993 rekommenderades medlemsstaterna att upprätta nationella handlingsplaner för mänskliga rättigheter.

I maj 2000 tillsattes på Justitiedepartementet en interdepartemental arbetsgrupp för att utarbeta ett förslag till en svensk handlingsplan för de mänskliga rättigheterna. Arbetsgruppen skulle bl.a. kartlägga och analysera hur svenska myndigheter arbetar för att förbättra skyddet av mänskliga rättigheter. Arbetsgruppen gavs också i uppdrag att se över Regeringskansliets befintliga organisation för hur frågor om mänskliga rättigheter hanteras och vid behov föreslå förändringar samt att föreslå åtgärder för hur FN:s årtionde för utbildning i mänskliga rättigheter kan uppmärksammas i Sverige.

Utskottet har inhämtat att det första steget att göra en kartläggning nyligen har avslutats och kommer att ges ut som Mänskliga rättigheter i Sverige – en

kartläggning (Ds 2001:10). Kartläggningen avser att ge en övergripande bild av mänskliga rättigheter i Sverige. Den skall också ligga till grund för förslag till åtgärder vilka kan förbättra främjandet av mänskliga rättigheter.

I motion 2000/01:U206 (fp) yrkandena 12 och 14 understryks att kränkningar av de mänskliga rättigheterna alltid måste påtalas, kritiseras och åtgärdas oavsett var de äger rum och att arbetet för att förbättra skyddet för de mänskliga rättigheterna måste intensifieras.

Utskottet konstaterar att regeringen i skrivelsen Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik (Skr. 1997/98:89) framhåller att de mänskliga rättigheterna är en viktig del av svensk utrikespolitik. Detsamma gäller EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken påtalar Sverige och EU kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Sverige och EU anser att dialog är en viktig metod för att påtala brister vad gäller mänskliga rättigheter i olika länder. Utskottet menar att ett viktigt verktyg som används för att påverka t.ex. mottagarländerna är det internationella utvecklingssamarbetet. Svenskt utvecklingssamarbete skall genomsyras av mänskliga rättigheter. Även EU menar att mänskliga rättigheter skall vara ett genomgripande tema i gemenskapens utvecklingssamarbete. Sverige agerar, ofta tillsammans med övriga EU, i Europarådet, OSSE och FN.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U206 (fp) yrkandena 12 och 14 kan besvaras.

I motion 2000/01:U415 (mp) yrkande 4 krävs att Sverige och FN bör ha som mål att skapa global ekonomisk rättvisa och att det grundläggande är att bl. a. etniska, kulturella och sexuella minoriteter får utveckla sin speciella identitet.

Utskottet konstaterar att i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna artikel 2 sägas att var och en är berättigad till alla de fri- och rättigheter som uttalas i denna förklaring, utan åtskillnad av något slag, såsom ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt. Principen om icke-diskriminering är av grundläggande betydelse vad gäller mänskliga rättigheter. Befintliga konventioner om mänskliga rättigheter behandlar inte uttryckligen frågan om sexualitet. I den mån sexuellt umgänge behandlas är det utifrån perspektivet av att ge skydd åt utsatta personer och mot övergrepp.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U415 (mp) yrkande 4 kan besvaras.

I motion 2000/01:U510 (c) yrkande 1 krävs stöd och stimulans för folkligt engagemang för fred och säkerhet.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om behovet av att vidta åtgärder som stöder och stimulerar de mellanmänskliga kontakterna för en ökad folklig förankring i EU. Sedan inträdet i EU har Sverige varit ett av de EU-länder som mest aktivt driver diskussionen om EU-arbetets demokratiska förankring.

Under det svenska ordförandeskapet är regeringens målsättning att driva frågan om att göra EU:s arbetsformer öppnare och informationen mer tillgänglig. Sverige fäster stor vikt vid att den rättsakt som behandlar reglerna om allmänhetens tillgång till handlingar i Europaparlamentet, rådet och kommissionen antas senast i maj 2001. De pågående reformerna om ökad öppenhet förbättrar möjligheterna för medborgarna att förstå och påverka processen i EU:s beslutsfattande. Det svenska ordförandeskapet har ambitionen att föra EU närmare medborgarna och att skapa nya samarbetsformer. Inom Europa förekommer i dag en rad samarbetsprojekt inom kultur, utbildning och idrott som stärker banden, inte enbart mellan regeringar, utan också mellan lokala myndigheter och enskilda individer.

I deklarationen från Nice om EU:s framtid har Sverige fått i uppdrag att inleda en djupare och bredare diskussion om EU:s framtid. Deklarationen klargör att arbetet med EU:s framtidsfrågor skall verka för att öka dess institutioners demokratiska legitimitet och öppenhet för att föra unionen närmare medlemsstaternas medborgare.

Med vad som anförts ovan anser utskottet att motion 2000/01:U510 (c) yrkande 1 kan besvaras.

I motion 2000/01:U601 (v) krävs att frågan om ett generellt diskrimineringsförbud bör lösas genom antagandet av ett förslag i Europarådet om ett tilläggsprotokoll till konventionen om skydd mot diskriminering.

Utskottet kan konstatera att det arbete som under en följd av år pågått inom Europarådet i syfte att utvidga tillämpningsområdet för det nuvarande diskrimineringsförbudet i artikel 14 i Europakonventionen om mänskliga rättigheter till att gälla även rättigheter som inte omfattas av konventionen avslutades med antagandet förra året av ett tilläggsprotokoll till konventionen, tilläggsprotokoll nr 12, rörande skydd mot diskriminering.

I det förhandlingsarbete som lett fram till tilläggsprotokoll nr 12 till Europakonventionen har Sverige deltagit aktivt. Från svensk sida har emellertid ifrågasatts om ett tilläggsprotokoll av detta slag är rätt metod att komma till rätta med de allvarliga problem som diskriminering utgör då det kommer att ta lång tid innan Europadomstolens praxis har utvecklats så mycket att man kan dra några konkreta slutsatser om protokollets praktiska innebörd. Ytterligare ett problem med tilläggsprotokoll nr 12, i den utformning det till slut fick, är att det inte kan uteslutas att en stat kan komma att hållas ansvarig för brott mot de mänskliga rättigheterna på grund av vad som hänt i den enskildes förhållande till tredje man, t.ex. en hyresvärd eller en restaurangägare.

Utskottet har inhämtat att även om Sverige var enigt med övriga medlemsstater när det gällde diskrimineringsgrunderna är det kritiskt till den form och det innehåll som tilläggsprotokollet slutligen fick. Det har därför varken undertecknats eller ratificerats av Sverige. När det öppnades för undertecknande i slutet av förra året undertecknades det av 25 av 41 medlemsstater i Europarådet. Förutom Sverige avstod även bl.a. Danmark, Frankrike, Norge, Spanien och Storbritannien från att underteckna det. Tilläggsprotokollet har ännu inte trätt i kraft.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U601 (v) kan besvaras.

I motion 2000/01:U619 (m) krävs inrättandet av ett permanent organ för samordning och stöd till parlamentariskt och civilt utbyte, i synnerhet i krisländer.

Utskottet konstaterar att det finns organiserade former för att stödja den demokratiska utvecklingen och värna de mänskliga rättigheterna. Förenta nationernas kommission för de mänskliga rättigheterna, där enskilda organisationer aktivt deltar i debatten, är ett exempel på detta. Både Europaparlamentet och Europarådets parlamentariska församling ägnar sig åt frågor rörande demokrati och mänskliga rättigheter. Dessutom finns organisationer som den interparlamentariska unionen, IPU, som framgångsrikt driver bl.a. regionalt samarbete.

Men vad som anförts ovan anser utskottet att motion 2000/01:U619 (m) kan besvaras.

I motion 2000/01:U621 (m) yrkande 4 begärs att regeringen lägger fram en redovisning av läget och utvecklingen beträffande mänskliga rättigheter och demokrati i mottagarländerna för svenskt bistånd. Utskottet kan konstatera att i Årsboken över Sveriges internationella utvecklingssamarbete 1999 presenterades för första gången översiktligt situationen i alla samarbetsländer avseende demokrati och mänskliga rättigheter. Därutöver lyftes ett antal länder särskilt fram i ett inledande kapitel av mer övergripande karaktär. Denna struktur har upprepat i årsboken för 2000 som presenterades för riksdagen i samband med budgetpropositionen. Utskottet har inhämtat att regeringen har för avsikt att i huvudsak bibehålla denna form av rapportering till riksdagen. I yrkande 6 krävs att regeringen i det internationella samarbetet inom FN får en utförlig rapport och genomför en årlig debatt om läget beträffande mänskliga rättigheter och demokrati i medlemsländerna. Utskottet konstaterar vidare att inom ramen för FN debatteras årligen situationen beträffande mänskliga rättigheter i världen. Diskussionerna sker i generalförsamlingens tredje utskott på hösten och i FN:s kommission för mänskliga rättigheter på våren. Både generalförsamlingen och kommissionen tillställs rapporter som närmare beskriver situationen i ett specifikt land eller vad gäller ett specifikt tema, såsom tortyr.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U621 (m) yrkandena 4 och 6 kan besvaras.

I motion 2000/01:U635 (v, kd, c fp, mp) yrkande 1 krävs att Sverige i EU och FN skall arbeta för att efterlevnaden av FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna stärks.

Utskottet konstaterar att Sverige fäster stor vikt vid ett fungerande system för internationell uppföljning vad avser staters efterlevnad av mänskliga rättigheter. Inom ramen för FN finns ett antal olika mekanismer som har detta som syfte, bl.a. de kommittéer som är knutna till de olika konventionerna rörande mänskliga rättigheter och de olika tema och landinriktade rap-

portörer som erhåller sina mandat från FN:s kommission för mänskliga rättigheter.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U635 (v, kd, c fp, mp) yrkande 1 kan besvaras.

I motion 2000/01:K399 (mp) yrkande 4 krävs att Sverige skall ratificera tilläggsprotokollet till den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Utskottet konstaterar att frågan om huruvida de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna är individuellt utkrävbara eller inte har varit, och är fortfarande, ofta föremål för diskussion. Bland framför allt icke-statliga organisationer hoppas man mycket på förslaget om ett tilläggsprotokoll till IKSEKR (Internationella konventionen om sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter) som skulle ge individer rätt att i FN föra talan mot staten när de förhindrats att utöva sina sociala, ekonomiska eller kulturella rättigheter. Samtidigt är det just möjligheten att kräva sin rätt i något slags juridiskt förfarande som ger rättigheterna deras legala status. Det har sagts att utan möjlighet till domstolsprövning finns det en risk att staternas skyldighet att efterleva villkoren i konventionen stannar vid politiska programförklaringar.

Inom FN finns för närvarande inget tilläggsprotokoll till konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Diskussioner har endast inletts och stater har inbjudits att inkomma med synpunkter angående ett eventuellt protokoll. Den svenska ståndpunkten i denna fråga har framförts till FN:s generalsekreterare.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:UK399 (mp) yrkande 4 kan besvaras.

I motion 2000/01:MJ544 (mp) yrkande 11 krävs att Sverige tar initiativ till en FN-konferens och FN-deklaration om djurens rättigheter.

Utskottet menar att Sverige, internationellt och inom EU, verkar för djurens rätt till rimliga livsvillkor men anser inte att en speciell FN-konvention skulle komma att förändra situationen för djuren. Det arbete som redan bedrivs, främst inom EU, kan stärkas och utvecklas.

Utskottet avstyrker därmed motion 2000/01:MJ544 (mp) yrkande 11.

2 Dödsstraffet

Dödsstraffet är den grävsta kränkningen av de mänskliga rättigheterna och bör avskaffas i hela världen. Ett rättssystem som sanktionerar dödsstraff fördömer inte avsiktligt dödande utan bryter snarare mot den egna rättsmoralen genom att utdöma dödsstraff i lagens namn. Folkpartiet menar i motion 2000/01:U206 (fp) yrkande 15 att Sverige i olika internationella sammanhang måste verka för dödsstraffets avskaffande.

Även i motion 2000/01:U404 (c) yrkande 13 framhålls att trots att dödsstraffet tillämpas i färre länder nu än för tio år sedan har antalet avrättningar ökat. Antalet brott som kan bestraffas med döden har också ökat. Det förekommer även att länder som tidigare avskaffat dödsstraffet återinfört det, och att

avrättningar återupptas efter långa uppehåll. EU har intagit en ledande roll i kampen för dödsstraffets avskaffande, och Sverige bör på alla sätt verka för att dödsstraffet avskaffas.

I motion 2000/01:U630 (kd) yrkande 8 framhålls att dödsstraffets avskaffande ständigt måste stå på dagordningen för arbetet med mänskliga rättigheter. Ökade påtryckningar måste utövas på de länder som fortfarande har kvar dödsstraffet. Sveriges regering måste i alla internationella sammanhang med skärpa engagera sig för att dödsstraffet avskaffas.

Utskottets överväganden

I motionerna 2000/01:U206 (fp) yrkande 15, 2000/01:U404 (c) yrkande 13 samt 2000/01:U630 (kd) yrkande 8 betonas vikten av att Sveriges regering i internationella sammanhang verkar för dödsstraffets avskaffande.

Utskottet, som återkommande behandlat frågan om dödsstraffets avskaffande, ser med oro på det faktum att det fortfarande förekommer i flera länder. Avskaffande av dödsstraffet är en prioriterad uppgift för Sverige i arbetet att främja och öka respekten för de mänskliga rättigheterna, och det har även upphöjts till en angelägen fråga under det svenska ordförandeskapet i Europeiska unionen. EU har intagit en ledande roll i kampen för dödsstraffets avskaffande. Allmänna rådet antog i juni 1998 riktlinjer för agerande gentemot tredje land och i enlighet med riktlinjerna sker i dag ökad samordning inom EU i dessa frågor.

Utskottet konstaterar att det svenska arbetet för ett avskaffande av dödsstraffet bedrivs i flera internationella organisationer, såsom FN, Europarådet och OSSE. På EU:s initiativ har FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna under en följd av år antagit resolutioner om dödsstraffet, senast resolution 2000/65. I resolutionen uppmanas de stater som fortfarande tillämpar dödsstraff att införa ett moratorium. Utskottet har inhämtat att Sverige, i egenskap av EU-ordförande, under våren 2001 avser lägga fram en ny resolution mot dödsstraffet i kommissionen för de mänskliga rättigheterna. Inom ramen för Europarådet lade Sverige nyligen fram ett förslag om ett nytt tilläggsprotokoll till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, detta för att vidga skrivningen i protokoll 6 som i nuvarande lydelse endast avser förbud mot dödsstraff i fredstid.

Vidare noterar utskottet att Sverige i bilaterala kontakter försöker förmå de stater vars lagstiftning inbegriper dödsstraff att ändra inställning.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motionerna 2000/01:U206 (fp) yrkande 15, 2000/01:U404 (c) yrkande 13 samt 2000/01:U630 (kd) yrkande 8 kan besvaras.

3 Kvinnors och mäns rättigheter

Under de senaste åren har kvinnors rättigheter i en rad länder totalt negligerats och kränkts. Motionärerna bakom motion 2000/01:U206 (fp) yrkande 17 anser att det är oerhört angeläget att Sverige agerar snabbt och tydligare markerar avstånd mot länder som kränker kvinnors rättigheter.

Kristdemokraterna anser i motion 2000/01:U604 (kd) yrkande 1 att även om Sverige var första land att underteckna CEDAW (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women) återstår mycket arbete för att uppnå målen. Sverige bör därför aktivt verka för att konventionen och tilläggsprotokollet ratificeras av andra länder. Vidare understryks att samverkan mellan regeringar måste uppmuntras i syfte att stärka arbetet för jämställdhet. Särskilt måste flykting- och invandrarkvinnors situation uppmärksammas. Det är även viktigt att slå vakt om funktionshindrades rättigheter. Information om jämställdhetsarbete är viktig i all verksamhet och på alla nivåer (yrkande 2).

Handeln med kvinnor som säljs som sexslavar mellan länder ("trafficking") ökar. Sverige saknar direkt lagstiftning som reglerar människohandel. Motionärerna kräver i yrkande 3 en lagstiftning som förhindrar människohandel.

Vänsterpartiet framhåller i motion 2000/01:U622 (v) att det inte råder någon tvekan om att kvinnornas rättigheter ingår i begreppet mänskliga rättigheter. Trots alla deklARATIONER existerar det ett omfattande förtryck som alltför sällan röner uppmärksamhet. Motionärerna menar i yrkande 1 att Sverige i alla internationella sammanhang bör verka för att hedersmord av kvinnor uppmärksammas och tas upp till omsorgsfull och seriös behandling och, i yrkande 2, att dessa brott får rättsliga påföljder. Motionärerna konstaterar i yrkande 4 att Sverige samarbetar med flera länder där hedersmord förekommer. Motionärerna menar att biståndsverksamhet i högre grad än tidigare bör inrikta sig på kvinnors situation i länder där hedersmord förekommer.

I motion 2000/01:U630 (kd) yrkande 11 framhålls att ett av de grövsta brotten mot mänskliga rättigheter är kvinnlig könsstympning. Miljontals flickor och kvinnor i framför allt Afrika utsätts för detta ingrepp mot den enskilda människans integritet och mänskliga rättigheter. Kristdemokraterna anser att det är angeläget att Sverige i FN och i det multi- och bilaterala biståndet ger stöd bl.a. till kvinnoorganisationer och till intensiva informations- och upplysningskampanjer.

I flerpartimotion 2000/01:U635 (v, kd, c, fp, mp) framhålls att Sverige i EU och FN bör verka för att alla länder som ratificerat FN:s konvention om kvinnans rättigheter också lever upp till den (yrkande 10). Ett flertal länder som har ratificerat konventionen om kvinnans rättigheter har reserverat sig mot delar av denna; Sverige skall verka för att dessa länder skall förmås avstå från sina reservationer (yrkande 11).

I motion 2000/01:Kr701 (mp) konstateras att man vid FN:s fjärde kvinnokonferens i Beijing i september 1995 antog ett handlingsprogram, Platform for Action. En av punkterna gällde kvinnor och medier. Slutsatsen som konferensen enades kring under detta medieavsnitt var att uppmuntra medierna att vidta självsanerande åtgärder. Det slogs fast att det är ländernas regeringar som är ansvariga för att bilden av kvinnan i medierna är jämställd. Eftersom ny forskning visar att den kvinnliga representationen i medierna är dålig vill motionärerna i yrkande 40 att regeringen presenterar hur den arbe-

tar med att verka för att de olika medierna förändrar bilden av kvinnan i medierna i enlighet med FN:s handlingsplan för jämställdhet i världen.

I motion 2000/01:A812 (fp) yrkande 26 konstateras att det är mycket angeläget att Sverige och Europeiska unionen tydligt arbetar för att främja kvinnors rättigheter världen över, inte minst genom att försöka se till att alla länder inte bara ratificerar utan även tillämpar de relevanta deklARATIONERNA för de mänskliga rättigheterna. Arbeta med de mänskliga rättigheterna måste få ökad tyngd.

Utskottets överväganden

I flera motioner, 2000/01:U604 (kd) yrkande 1, 2000/01:A812 (fp) yrkande 26, 2000/01:U635 (v, kd, c, fp, mp) yrkandena 10 och 11, uppmanas Sverige att aktivt verka för att de relevanta deklARATIONERNA kring kvinnors rättigheter, och däribland CEDAW och dess tilläggsprotokoll, ratificeras av andra länder samt att tillse att de länder som ratificerat konventionen även lever upp till den.

FN:s konvention för avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW) antogs av FN:s generalförsamling 1979. Sverige hörde till de första länderna som undertecknade och ratificerade konventionen (1980). Utskottet konstaterar att CEDAW för närvarande har ratificerats av 166 stater. Sverige verkar aktivt för att även återstående länder skall ratificera konventionen.

Ett flertal av de länder som ratificerat har dock reserverat sig mot delar av konventionen. Sverige driver i internationella sammanhang en aktiv politik där invändningar framförs mot dessa reservationer och som uppmanar de berörda länderna att se över sina reservationer med syfte att de skall dra dem tillbaka.

Den kommitté som ansvarar för konventionens efterlevnad har möjlighet att behandla enskilda klagomål och kan även inleda undersökningsförfarande på eget initiativ. Detta styrs i tilläggsprotokollet som antogs av FN:s generalförsamling den 6 oktober 1999.

Protokollet, som är öppet för undertecknande av varje stat som är part till CEDAW, trädde i kraft den 22 december 2000. Sverige och 9 andra EU-länder undertecknade protokollet den 10 december 2000. I enlighet med folkrättsliga principer har Sverige genom undertecknandet förbundit sig att inte motarbeta protokollets syfte och innehåll. Frågan om en ratifikation av protokollet föregås på sedvanligt sätt av en grundlig beredning inom Regeringskansliet, vilken för närvarande pågår. I skrivande stund har 15 stater ratificerat tilläggsprotokollet.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motionerna 2000/01:U635 (v, kd, c, fp, mp) yrkandena 10 och 11, 2000/01:A812 (fp) yrkande 26 samt 2000/01:U604 (kd) yrkande 1 kan besvaras.

Motion 2000/01:U622 (v) yrkandena 1, 2 och 4 handlar om Sveriges engagemang för att förhindra förekomsten av hedersmord.

Utskottet noterar inledningsvis att Sverige inom FN har varit drivande för att tillse att förekomsten av hedersmord uppmärksammas. FN:s särskilda rapportör för utomrättsliga avrättningar behandlade problemet i sin senaste rapport till FN:s kommission för mänskliga rättigheter. Rapportören menade att rättsvårdande myndigheter i många fall underlåter att agera med nödvändig kraft vid hedersmord: Åklagare underlåter att väcka åtal, domstolar väljer att frikänna eller utdömer alltför lindriga straff i förhållande till gärningen. Sverige stod som förslagsställare till den resolution som behandlade rapporten och lade fram ett förslag för kommissionen i vilken regeringar anmodas att skyndsamt undersöka fall av hedersmord, ställa de ansvariga inför rätta samt försäkra sig om att sådana dåd varken överses med eller sanktioneras av myndighetspersoner. Förslaget antogs enhälligt av kommissionen. Frågan uppmärksammades på nytt hösten 2000 när Nederländerna, med stöd från Sverige och övriga EU-länder, lade fram en särskild resolution i FN:s generalförsamling om hedersmord. Det svenska engagemanget för att förhindra förekomsten av hedersmord har fortsatt under det svenska ordförandeskapet i EU.

Utskottet konstaterar att även svenska parlamentariker är aktiva i arbetet att uppmärksamma och fördöma förekomsten av hedersmord. Detta sker bl.a. i direkta samtal och inom ramen för den Interparlamentariska unionen (IPU).

Hedersmord kan inte hänföras till en viss kultur eller religion utan förekommer inom olika samhällen. Den svenska synen är att den som avsiktligt dödar en kvinna begår ett mord och bör bestraffas därefter. De rättsvårdande myndigheterna i landet bär ansvar för att behandla dessa brott med största allvar och tillse att förövarna lagförs. Att åberopa hedersbegreppet som förklaring till dådet kan aldrig accepteras som en förmildrande omständighet. I flera av de berörda länderna finns det grupper som arbetar för att hedersmord skall fördömas.

Vidare noterar utskottet att Sverige i det bilaterala samarbetet med enskilda länder gör särskilda satsningar på att motverka våld mot kvinnor, att uppmärksamma domare, advokater och åklagare på detta våld – inklusive hedersmord. Sådana satsningar görs i bl.a. Nicaragua, Sri Lanka, Indien och i flera afrikanska länder.

Utskottet ger stöd åt ansträngningarna att både biståndspolitiken och utrikespolitiken generellt skall uppmärksamma kränkningar av de mänskliga rättigheterna och det våld mot kvinnor, inbegripet hedersmord, som förekommer.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U622 (v) yrkandena 1, 2 och 4 kan besvaras.

I motion 2000/01:U604 (kd) om FN och kvinnors arbete understryks att samverkan mellan regeringar måste uppmuntras i syfte att stärka arbetet för jämställdhet. På alla nivåer i samhället bör förslag till beslutsfattande integrera frågan om jämställdhet (*yrkande 2*).

Utskottet konstaterar med anledning härav att Sverige fäster stor vikt vid jämställdhetsperspektivet i såväl multilaterala som bilaterala sammanhang. I

FN-arbetet märks detta bl.a. i det starka stödet för CEDAW. Med utgångspunkt i konventionen driver Sverige, i samarbete med EU-länder och andra likasinnade länder, en rad frågor som syftar till att uppmärksamma kvinnors situation och diskriminering. Mot bakgrund av att jämställdheten i Sverige kommit långt i relation till utvecklingen i många andra stater har Sverige, i såväl FN som i EU-samarbetet, kunnat hålla en hög ambitionsnivå i dessa frågor.

Det svenska engagemanget tar fasta på flera olika nivåer i samhället. Exempelvis stödjer Sida åtgärder i en rad länder som syftar till att förbättra flickors situation, bl.a. genom att öka andelen flickor som får tillgång till grundskoleutbildning. Inom ramen för det internationella utvecklingssamarbetet verkar Sverige också för förbättrad information till flickor om sexuell och reproduktiv hälsa.

Vidare kräver motionärerna i *yrkande 3* en lagstiftning som förhindrar människohandel.

Människohandel, s.k. trafficking, har utvecklats till att bli världens snabbast växande kriminella verksamhet. Enligt uppskattningar förs årligen hundratusentals människor in i EU mot sin vilja för att utnyttjas inom bl.a. sexindustrin och som gratis arbetskraft. Bakom denna handel ligger ofta välorganiserade kriminella ligor. Hittills har det noterats få framgångar i försöken att stävja ligornas handel med kvinnor, barn och flyktingar. Flera EU-länder har påbörjat bilateralt samarbete för att med gemensamma insatser försöka hindra människosmugglarnas aktiviteter. Uppgifter tyder på att den gemensamma europeiska polisen kommer att tillskrivas en större roll i kampen mot människohandel.

Utskottet kan konstatera att under 2000 antogs, med aktiv svensk medverkan, flera viktiga instrument för att förhindra handel med människor. I FN antogs ett tillägg till konventionen om organiserad brottslighet, ett protokoll för att förhindra, förbjuda och straffa handel med människor, i synnerhet vad gäller kvinnor och barn. Det är i detta sammanhang nödvändigt med en gemensam definition av vad som skall betraktas som människohandel.

Sverige saknar i dag direkt lagstiftning som reglerar människohandel. 1998 års sexualbrottskommitté (Ju 1998:03) fick dock i uppgift att överväga bl.a. införandet av ett särskilt brott som tar sikte på handel med människor för sexuella ändamål. Utskottet har inhämtat att Sexualbrottskommittén i sitt betänkande kommer att föreslå att det införs särskilda bestämmelser om straffansvar i detta hänseende.

Vid ett informellt möte i Stockholm i februari 2001 mellan EU:s justitie- och inrikesministrar enades man om att snabbt driva fram en samlad strategi mot människohandel. Ministrarnas diskussion baserades delvis på ett förslag till gemensamma regler mot människohandel, som presenterades av EU-kommissionen i december 2000. Ministrarna slog fast att en strategi bör innehålla såväl lagstiftningsåtgärder och polissamarbete som finansiering av projekt mot kvinnohandel. I egenskap av EU-ordförande avser Sverige att verka för gemensamma straffsatser; inom EU pågår även ett arbete för att stärka brottsoffrens ställning. Samarbetet måste tillika inbegripa länder som inte är medlemmar i EU, varför kandidatländerna kommer att bjudas in till en diskussion om åtgärder mot människohandel. De slutliga textformuleringarna

skall nu förhandlas, varpå ett formellt beslut av ministerrådet är att vänta senare under 2001.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U604 (kd) yrkandena 2 och 3 kan besvaras.

Motionärerna bakom motion 2000/01:U206 (fp) yrkande 17 betonar vikten av ett aktivt engagemang från svensk sida gentemot de länder som kränker kvinnors rättigheter.

Sverige arbetar både bilateralt och via internationella organisationer, som exempelvis FN, för att påverka andra länder att respektera kvinnors rättigheter. Jämställdhet mellan kvinnor och män i samarbetsländerna har även blivit ett av de övergripande målen i svenskt utvecklingssamarbete, efter ett beslut som fattades av riksdagen i maj 1996. Beslutet innebar en betydelsefull politisk signal vad gäller frågans vikt. Som en följd härav utarbetade Utrikesdepartementet en policy för jämställdhet mellan kvinnor och män i det svenska utvecklingssamarbetet – bilateralt, multilateralt och genom enskilda organisationer.

En viktig utgångspunkt för handlingsprogrammet är den internationella strategi för främjande av jämställdhet mellan kvinnor och män som utvecklades inför och bekräftades av världens regeringar vid FN:s fjärde kvinnokonferens i Beijing 1995. Sidas arbete för jämställdhet skall bygga på samarbetsländernas politiska åtaganden i Beijing. Strategier och åtgärder baseras på regeringarnas och de enskilda organisationernas planer för uppföljning av åtagandena. I arbetet med att genomföra handlingsplanen försöker man utveckla ett partnerskap med samarbetsländerna, då man hoppas att en dialog med det berörda landet skall främja möjligheterna till förbättring av MR-situationen.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U206 (fp) yrkande 17 kan besvaras.

Motionärerna i motion 2000/01:U630 (kd) yrkande 11 påtalar behovet av att Sverige i FN och i det multi- och bilaterala biståndet ger stöd till kvinnoorganisationer och till intensiva informations- och upplysningskampanjer, med syfte att bekämpa kvinnlig könsstympning.

Utskottet kan inledningsvis konstatera att FN:s fjärde kvinnokonferens i Beijing 1995 betecknades som en framgång i strävandet att föra upp tidigare tabubelagda ämnen, t.ex. kvinnlig könsstympning, på agendan. Inför uppföljningskonferensen från Beijing, som hölls i juni 2000, fanns en allmän rädsla över att det skulle ske en tillbakagång i förhållande till vad som uppnått 1995. Utskottet kan emellertid konstatera att man på samtliga områden lyckats hålla ställningarna och i vissa fall även kunnat avancera. Inga reservationer lades mot uppföljningsdokumentet, trots att det citerar några av de mest kontroversiella paragraferna ur handlingsplanen från 1995. Detta gäller framför allt de paragrafer som behandlar frågor om abort och rätten till sexuell självbestämmanderätt. Samtliga länder som då reserverade sig avstod från att göra det i uppföljningsprocessen. Handlingsplanerna från 1995 samt 2000 utgör således en solid bas för det fortsatta arbetet.

Från svensk sida utförs insatser för att bekämpa kvinnlig könsstympning bl.a. inom ramen för hälsovårdsinsatser, som totalt utgör ca 10 % av biståndet. Ett annat prioriterat område, som berör könsstympning och svarar för en fjärdedel av det bilaterala hälsobiståndet, är rätten till sexuell och reproduktiv hälsa. Inom ramen för utvecklingssamarbetet ges även stöd till WHO och olika enskilda organisationer för att informera om och bekämpa kvinnlig könsstympning, samt övergrepp och våld mot kvinnor och barn. Sida verkar för ökad jämställdhet och ser det som ett sätt att bekämpa förekomsten av kvinnodiskriminerande övergrepp.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U630 (kd) yrkande 11 kan besvaras.

I motion 2000/01:Kr701 (mp) konstateras att man vid FN:s fjärde kvinnokonferens i Beijing 1995 antog ett handlingsprogram, där en av punkterna gällde kvinnor och medier. Medier uppmuntras att vidta självsanerande åtgärder, varför motionärerna i *yrkande 40* önskar veta vad den svenska regeringen gör för att påverka den bild medierna förmedlar av kvinnan.

Utskottet menar att det är viktigt att de handlingsprogram som har antagits vid FN:s konferenser inte stannar vid tomma ord. I frågor rörande kvinnors rättigheter bör Sverige ha ambitionen att utgöra föregångsland och vara aktivt i uppföljningsprocesserna. Utskottet konstaterar att det i Sverige är regeringen som har ansvaret för Beijingkonferensens handlingsplan. Handlingsplanen är emellertid mycket bred, vilket medför att alla områden inte har samma aktualitet i den svenska situationen. Som ett resultat av det uppföljningsarbete som fått genomslag i Sverige kan nämnas förbudet av köp av sexuella tjänster samt skärpningen av kvinnofridslagen.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:Kr701 (mp) yrkande 40 kan besvaras.

4 Rättsstatens utveckling och människovärdet

I motion 2000/01:U206 (fp) *yrkande 19* understryks att till utvecklingens infrastruktur hör även rättsstaten. Motionärerna menar att utveckling byggs på tre pelare. Först respekten för demokrati och mänskliga rättigheter. Ingen långsiktig och verklig utveckling är möjlig utan någon grad av befintlig demokrati och respekt för människors rättigheter. Den andra pelaren är frihandel och marknadsekonomi. En fri handel och en fungerande marknadsekonomi är det som bäst skapar de resurser som är nödvändiga för utveckling. För det tredje handlar det om institutionsbyggande. Statens uppgift är att förse människorna med ekonomiska och sociala resurser så att bl.a. marknadens institutioner fungerar.

I motion 2000/01:U216 (kd) understryks att människovärdet är universellt och inte kan bestämmas av geografiska gränser. Oberoende av faktorer som ras, kön, ålder, religion osv. har varje människa ett och samma värde. Motionärerna anser att det är allas ansvar och plikt att verka för att trygga människovärdet i alla delar av världen. Ett av de verktyg som kan användas för att

uppnå detta mål är det internationella biståndet. Motionärerna menar i *yrkande 3* att det krävs nya metoder för att slå vakt om människovärdet.

I flerpartimotion 2000/01:U635 (*v, kd, c, fp, mp*) *yrkande 12 (delvis)* konstateras att stadgan för den internationella brottmålsdomstolen antogs i Rom sommaren 1998. I dag har över 100 stater skrivit på stadgan. Domstolen kommer att vara ett viktigt redskap för att förhindra brott mot de mänskliga rättigheterna i framtiden. Sverige måste snarast möjligt ratificera stadgan och också kraftfullt verka för att andra stater gör detsamma utan reservationer. Straffriheten är ett av de största hoten mot respekten för de mänskliga rättigheterna. Under det gångna året har framsteg gjorts runt om i världen i kampen mot straffriheten. Trots detta fortsätter straffrihet att vara regel och inte undantag runt om i världen.

Utskottets överväganden

I motion 2000/01:U206 (*fp*) *yrkande 19* betonas rättsstatens betydelse för utveckling.

Utskottet vill inledningsvis framhålla betydelsen av en fungerande rättsstat som ramverk för en förutsägbar, stabil och rättvis samhällsutveckling och som en väsentlig förutsättning för demokratisering. Rättsstaten bygger på principen om alla människors lika värde och lika behandling inför lagen.

Sverige har lång erfarenhet av stöd till offentlig förvaltning. Stödet har utformats i syfte att effektivisera förvaltningen och därmed användningen av skattemedel. Riksrevision, skattesystem och statistik är väsentliga komponenter i en fungerande rättsstat. På dessa områden finns beprövad erfarenhet som kan tillämpas avseende stöd också till rättsväsende, rättshjälp och lagstiftning. Inom Sida pågår ett arbete för att utveckla de svenska insatserna inom området. Att stärka rättsväsendet i våra samarbetsländer kan ske på många sätt, flera av dem genom traditionella insatser för kapacitetshöjning, t.ex. genom att stärka administrativa system, datorisering eller infrastruktur.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U206 (*fp*) *yrkande 19*, kan besvaras.

Motionärerna i motion 2000/01:U216 (*kd*) *yrkande 3* framhåller behovet av adekvata metoder för att slå vakt om människovärdet.

Mänskliga rättigheter tillkommer varje individ och innebär bl.a. att alla är födda fria och lika i värde och rättigheter. I regeringens skrivelse Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik (skr. 1997/98:89) betonas att mänskliga rättigheter är en viktig del av svensk utrikespolitik. Detsamma gäller EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik.

Utskottet konstaterar att internationellt utvecklingssamarbete används som ett verktyg för att påverka individers möjligheter att åtnjuta sina mänskliga rättigheter. Svenskt utvecklingssamarbete skall genomsyras av mänskliga rättigheter, vilket bl.a. framgår i ”Demokrati och mänskliga rättigheter i Sveriges utvecklingssamarbete”, (skr. 1997/98:76). Även i EU:s utvecklingspolicy framkommer att mänskliga rättigheter ska vara ett genomgripande tema i unionens utvecklingssamarbete.

Som tidigare behandlats i detta betänkande pågår inom ramen för FN ett ständigt arbete för att främja och skydda de mänskliga rättigheterna, även inbegripet människovärdet.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U216 (kd) yrkande 3 kan besvaras.

I flerpartinotion 2000/01:U635 (v, kd, c, fp, mp) yrkande 12 (delvis) betonas att den internationella brottmålsdomstolen utgör ett viktigt redskap för att förhindra brott mot de mänskliga rättigheterna. Motionärerna betonar att Sverige snarast möjligt måste ratificera stadgan och också kraftfullt verka för att andra stater gör detsamma utan reservationer.

Utskottet konstaterar att 139 stater i skrivande stund undertecknat den s.k. Romstadgan för upprättandet av den internationella brottmålsdomstolen (ICC). Tiden för undertecknande gick ut vid årsskiftet 2000/01. I december 2000 gjorde därför Sverige samt andra EU-länder demarscher i ett flertal stater för att förmå fler stater att underteckna stadgan.

För att stadgan skall träda i kraft krävs 60 ratifikationer. För närvarande har 28 länder ratificerat, varför man räknar med att ikraftträdande, och därmed domstolens inrättande, bör kunna ske inom något eller några års tid. EU driver en aktiv politik för att uppmäna och hjälpa stater att ratificera stadgan. Sverige har ännu inte kunnat ratificera, på grund av det omfattande lagstiftningsarbete som först måste slutföras. Arbetet pågår och enligt uppgift hoppas de ansvariga att lagstiftningsarbetet skall vara slutfört senast under hösten 2001. Utskottet vill framhålla det nödvändiga i att en svensk ratificering äger rum utan onödigt dröjsmål.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U635 (v, kd, c, fp, mp) yrkande 12 (delvis) kan besvaras.

5 Demokratibistånd

Rätten till att organisera sig är en grundläggande rättighet som finns inskriven i den svenska grundlagen och fastslås i en mängd internationella konventioner. Trots detta finns det många länder, till vilka Sverige ger bistånd, som har en tveksam policy vad gäller fackföreningar och fria fackföreningars möjlighet att existera och verka. Motionären menar att det är tveksamt om svenska biståndsmedel skall gå till länder där inte ens de mest rudimentära fackliga rättigheterna respekteras. Det gäller såväl det bilaterala biståndet som de exportkrediter som ges med biståndspengar inblandade.

I motion 2000/01:U215 (s) framhålls att, i takt med ett ökat välstånd, Sverige bör vara berett att bidra med ett ökat demokratibistånd till tredje världen. En demokratisk utveckling är bara möjlig om den går hand i hand med en ekonomisk utveckling.

I motion 2000/01:U644 (s) framhålls att demokratin gör nya landvinningar. Aldrig förr har antalet demokratiska länder runt om i världen varit så många. I Europa har muren fallit och nya demokratier etablerat sig. I andra delar av världen finns samma tendens. En av demokratins viktigaste beståndsdelar är

rätten att fritt yttra, sprida och ta del av åsikter. Yttrandefriheten är också en av de viktigaste faktorerna för en demokratirörelse i auktoritära stater.

Ett av de viktigaste nya medierna är Internet. Sverige bör alltid stödja demokratiska rörelser genom t.ex. utbildningsinsatser, bistånd eller politiskt stöd. För att stödja demokratirörelser i länder som t.ex. Burma och Serbien bör Sverige i anslutning till ambassader eller konsulat tillhandahålla Internetuppkopplingar för dem som så önskar. På så sätt kan Sverige bidra till att kunskap och information blir tillgänglig dels för demokratiaktivister, dels för en bredare allmänhet. På så sätt blir de auktoritära staterna svagare och demokratin starkare.

Utskottets överväganden

Motion 2000/01:U215 (s) behandlar demokratibistånd i samband med rätten till facklig organisering. Motionärerna ifrågasätter om svenskt biståndsmedel bör ges till länder som inte respekterar fackliga rättigheter.

Utskottet kan inledningsvis konstatera att rätten till facklig organisering är en grundläggande rättighet som finns inskriven i den svenska grundlagen och fastslås i en mängd internationella konventioner. Den är således en del av de mänskliga rättigheterna.

Arbetet med att förbättra respekten för de mänskliga rättigheterna skall genomsyra hela utrikespolitiken (se skr. 1997/98:89 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik) och således även utvecklingssamarbetet. Biståndet syftar till att bidra till utveckling och blir därmed ett viktigt verktyg i arbetet för de mänskliga rättigheterna. Det övergripande målet med utvecklingssamarbetet är att höja de fattiga folkens levnadsnivå.

Ett effektivt bistånd för fattigdomsbekämpning kräver ett samarbete mellan givare och mottagarland – ett partnerskap mot fattigdom – som bygger på ömsesidiga mål och åtaganden och en samsyn om de förutsättningar och den politik som krävs. Genom utvecklingssamarbetet får Sverige därmed en möjlighet att påverka och kan stödja demokratiseringsprocessen i mottagarlandet. Mot denna bakgrund är det tveksamt om just rätten till facklig organisering bör lyftas fram som en anledning till att avstå från utvecklingssamarbete med landet i fråga. I flera fall är brister i uppfyllande av denna rättighet även kopplad till brister på andra MR-områden.

I svenskt utvecklingssamarbete görs genomgående analyser av mottagarlandets situation, som även inkluderar rätten till facklig organisering, för att utforma lämpliga insatser för åtgärder. En av kanalerna är fackligt samarbete och den svenska fackföreningsrörelsen är engagerad i detta på många håll i världen.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U215 (s) kan besvaras.

I motion 2000/01:U644 (s) yrkas om stöd för demokratirörelser i auktoritära stater. Motionärerna menar bl.a. att Internet kan utnyttjas för spridande av kunskap.

Utskottet noterar i detta sammanhang att kunskap, kapacitet, institutioner och regelverk utgör nyckelfaktorer i ekonomisk och social utveckling och därmed förutsättningar för en demokratisk samhällsstyrning. Rätt utformat kan utvecklingssamarbetet här spela en viktig roll. Den snabba utvecklingen inom informations- och kommunikationsteknikens (IT) område har väsentligt underlättat förutsättningarna för kommunikation och kunskapsöverföring. Förhoppningar finns att den nya tekniken medför många möjligheter för länder att utvecklas och minska fattigdomen.

Sida har påbörjat arbetet med att sammanställa en rapport om informations- och kommunikationsteknik i svenskt utvecklingssamarbete. Rapporten skall ligga till grund för en strategi för svenskt arbete med informationsteknik i samarbetsländerna med syfte att överbrygga den växande informations- och kunskapsklyftan mellan utvecklingsländer och övriga världen.

Utskottet har i tidigare betänkanden (senast i 2000/01:UU2) betonat vikten av att Sverige, som ett föregångsland inom IT-området, verkar för att ytterligare satsningar kommer till stånd. IT-verksamheten lämpar sig väl för ett nära samarbete mellan offentlig och privat sektor och ansträngningar bör därför göras för att engagera svenskt näringsliv i de fattiga ländernas IT-utveckling.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U644 (s) kan besvaras.

6 Diskriminering på grund av kön eller sexuell läggning

I motion 2000/01:U404 (c) konstateras att i FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna stipuleras att ingen får diskrimineras på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt. I *yrkande 9* framhålls att diskriminering på grund av människors sexuella läggning inte nämns. Detta är en brist som måste åtgärdas. Sverige bör därför på lämpliga sätt arbeta för att FN:s förklaring om mänskliga rättigheter kompletteras med diskriminering på grund av sexuell läggning.

I motion 2000/01:U630 (kd) *yrkande 12* anförs att i många länder lever personer med avvikande sexuell läggning under hot om misshandel och förnedrande behandling. FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna har ett stort ansvar för att föra upp brott mot sexuellt avvikande på den internationella dagordningen och med kraft fördöma de stater som formellt eller informellt förvägrar sexuellt avvikande rätten till personlig integritet och frihet.

I motion 2000/01:U661 (fp) anförs att varje människa måste tillerkännas samma respekt genom att garanteras en likabehandling av myndigheter, likhet inför lagen, skydd mot diskriminering och hot i från andra medborgare etc. Motionärerna menar att det i Sverige finns en lång tradition av att arbeta för sexuellt likaberättigande och anser i *yrkande 1* att den svenska regeringen måste engagera sig mer i internationella sammanhang för att påtala kränkningar gentemot homo- och bisexuella och transpersoner i andra länder. Trots att Sverige har mycket tydliga lagar om diskrimineringskydd för ho-

mosexuella har samkönade relationer förbisetts i EU. Homosexuella har inte samma rörelsefrihet som heterosexuella inom unionen. Sverige måste därför i EU agera starkare gentemot medlemsländernas diskriminering av homo- och bisexuella samt transpersoner (*yrkande 7*).

Det svenska initiativet vid FN:s kvinnokonferens i Beijing 1995 som särskilt uppmärksammade situationen för lesbiska kvinnor var viktigt, men har tyvärr blivit en parentes när det gäller FN:s arbete för homosexuellas mänskliga rättigheter. Sverige bör, enligt *yrkande 16*, vara pådrivande i FN för att öka respekten för homosexuellas mänskliga rättigheter. Det är viktigt att Sverige arbetar för att också FN:s konvention om mänskliga rättigheter utvidgas till att gälla förföljelse på grund av sexuell läggning och könsidentitet.

Det har snart gått 20 år sedan Europarådet första gången antog en rekommendation (924/81) som uppmanade medlemsstaterna att avskaffa all diskriminering av homosexuella. Europarådet har också i olika sammanhang, bl.a. vid medlemskapsförhandlingar för nya medlemsländer, tagit upp frågan om situationen när det gäller homosexuellas mänskliga rättigheter. En viktig funktion för att stärka homosexuellas mänskliga rättigheter har också Europadomstolen för mänskliga rättigheter spelat. Motionärerna menar i *yrkande 17* att det är angeläget att Sverige agerar aktivt för att FN:s konvention om mänskliga rättigheter utsträcks till att gälla förföljelse på grund av sexuell läggning och könsidentitet. I *yrkande 18* krävs att homo- och bisexuella och transpersoners situation förs upp på OSSE:s agenda och att Sverige måste ta initiativ till att Östersjöstaternas råds kommissarie för mänskliga rättigheter också uppmärksammar den diskriminering av homo- och bisexuella och transpersoner som äger rum i medlemsstaterna (*yrkande 19*).

I motion *2000/01:L459 (fp)* menar motionärerna att kärlek och sexualitet måste mötas med samma respekt oavsett om det gäller kärlek mellan människor av samma kön eller mellan människor av olika kön. Homosexualitet är förbjuden i många länder. Det finns länder som utdömer dödsstraff för homosexuella handlingar, t.ex. Iran och Afghanistan. Situationen för homo- och bisexuella är på många håll mycket svår och det kommer regelbundet rapporter om förföljelse av dessa. Den allt hårdare flyktingpolitiken inom EU gör att förföljda homo- och bisexuella nekas en fristad i vårt land även när de riskerar svår förföljelse i sina hemländer. Motionärerna kräver i *yrkande 21* att Sverige inom internationella organisationer arbetar aktivt för grundläggande rättigheter för homo- och bisexuella.

Utskottets överväganden

Flera av motionerna, *2000/01:U630 (kd) yrkande 12*, *2000/01:U661 (fp) yrkande 1* samt *2000/01:L459 (fp) yrkande 21*, handlar om vikten av att internationella organisationer, däribland FN, i sitt arbete värnar om homosexuellas rättigheter och att Sverige är pådrivande i dessa frågor. Motionärerna i motionerna *2000/01:U404 (c) yrkande 9* och *2000/01:U661 (fp) yrkande 16* anser att FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna bör utsträckas till att även inbegripa diskriminering på grund av sexuell läggning.

Utskottet har tidigare behandlat frågan om homo- och bisexuellas rättigheter (bl.a. i bet. 1998/99:UU3). I alla internationella sammanhang, i såväl multi- som bilateralt arbete, driver Sverige aktivt linjen att diskriminering och bestraffning av personer på grund av sexuell läggning står i strid med den grundläggande principen om alla människors lika värde och rättigheter. Rätten till privatliv liksom yttrandefriheten finns fastlagd bl.a. i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och i den internationella konventionen om de medborgerliga och politiska rättigheterna. Sverige ställer krav på respekt för de mänskliga rättigheterna på alla länder, och framför det i dialogen med bl.a. biståndsländer och kandidatländer till EU. Utskottet utgår från att Sverige kommer att fortsätta att påtala och uppmärksamma dessa frågor i alla de sammanhang där det är aktuellt och på bästa sätt tjäna saken.

I FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna nämns inte explicit homo- och bisexuellas rättigheter. Över huvud taget berörs inte uttryckligen frågan om sexualitet, varken vad gäller homo- eller heterosexuella. I den mån sexuellt umgänge behandlas är det utifrån perspektivet av att ge skydd åt utsatta personer och mot övergrepp. Dock kan homo- och bisexuellas rättigheter anses vara skyddade bl.a. genom principen om icke-diskriminering. I dessa sammanhang brukar man bl.a. hänvisa till artikel två i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, vari det stipuleras att var och en är berättigad till alla de fri- och rättigheter som uttalas i denna förklaring, utan åtskillnad av något slag, såsom ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt. Principen om icke-diskriminering är grundläggande och utgör ett centralt inslag i de olika konventionerna om de mänskliga rättigheterna. Gällande normsystem bör således kunna åberopas i det fall en person på grund av sin sexuella läggning diskrimineras i utövandet av de i konventionerna fastställda rättigheterna.

Utskottet menar att homosexuellas rättigheter därmed är skyddade av FN:s befintliga MR-konventioner. Samtidigt är det ett faktum att dessa grupper utsätts för diskriminering och förföljelse i många länder. Det är därför en viktig uppgift att stärka skyddet för homo- och bisexuella, bl.a. genom att få deras rättigheter uttryckligen erkända av hela det internationella samfundet. När förutsättningar finns för att driva frågan framåt, bör målsättningen vara att få homo- och bisexuellas rättigheter införda i FN:s konvention för de politiska och medborgerliga rättigheterna

Med vad ovan anförts avstyrker utskottet motionerna 2000/01:U404 (c) yrkande 9 och 2000/01:U661 (fp) yrkande 16 och anser att motionerna 2000/01:U630 (kd) yrkande 12, 2000/01:U661 (fp) yrkande 1, 2000/01:L459 (fp) yrkande 21 kan besvaras.

I motion 2000/01:U661 (fp) yrkandena 17–19 framhåller motionärerna tre andra internationella organisationer, Europarådet, OSSE och Östersjöstaterernas råd, vari Sverige aktivt bör agera för att homosexuellas rättigheter uppmärksammas.

Vad beträffar Europarådet, noterar utskottet att rådets parlamentariska församling genom åren antagit flera rekommendationer som rör HBT-personer

(homo-, bi- och transsexuella personer). Den senaste rekommendationen antogs i september 2000 under namnet "Situations of lesbians and gays in Council of Europe Member States". I juni samma år antogs en rekommendation om homosexuellas situation i fråga om asyl- och immigrationsfrågor. Sverige engagerar sig inom Europarådet i frågor om främjande av de mänskliga rättigheterna, däribland även olika diskrimineringsfrågor, samt deltar i övervakningsförfarandet av olika medlemsstaters åtaganden gentemot Europarådet, som utförs i ministerkommittén och den parlamentariska församlingen.

När det gäller Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) konstaterar utskottet att det allmänna arbetet för att främja de mänskliga rättigheterna och demokrati i OSSE främst är kopplat till förebyggande och lösande av konflikter. OSSE-staterna har gjort åtaganden beträffande icke-diskriminering, mot sexuell exploatering och ökad jämställdhet mellan män och kvinnor. Några specifika normer vad gäller homosexuella, annat än generella principer om icke-diskriminering och tolerans, har emellertid inte antagits. Dock brukar denna fråga tas upp i samband med de årliga översynskonferenserna om medlemsländernas uppfyllande av sina åtaganden. Flera länder, däribland EU och USA, brukar i sina anföranden beröra frågan om homosexuellas rättigheter. Mötena ger även en möjlighet för NGO:er att uppmärksamma OSSE-staterna på problem inom detta område.

Beträffande Östersjöstaternas råd (CBSS) har utskottet inhämtat att den kommissariefunktion som instiftades 1994 nyligen har omvandlats. Från och med oktober 2000 har kommissarierna en ny titel (kommissarie för demokratisk utveckling) och ett nytt mandat att stödja utvecklingen av de demokratiska institutionerna och respekt för de mänskliga rättigheterna i medlemsländerna. Med det utvidgade mandatet har således kommissarierna möjlighet att ta direkta initiativ till stöd för homosexuellas rättigheter.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motionen 2000/01:U661 (fp) yrkandena 17–19 kan besvaras.

Situationen inom EU tas upp i motion 2000/01:U661 (fp). Motionärerna menar att EU måste verka för att samtliga medlemsländer tillser att diskriminering inte förekommer av homo-, bisexuella och transpersoner (yrkande 7).

Utskottet noterar att Amsterdampfördraget 1997 genomförde en ny artikel 13 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG-fördraget). Rådet fick därigenom befogenhet att vidta lämpliga åtgärder för att bekämpa diskriminering på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder och sexuell läggning.

Med stöd i denna artikel presenterade kommissionen i november 1999 ett förslag till "diskrimineringspaket" som består av två direktiv för att bekämpa diskriminering och ett handlingsprogram som skall komplettera direktiven. Dessa antogs senare av EU:s ministerråd. Ett av dokumenten, rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000, rör sexuell läggning och inrättandet av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet. Direktivet reglerar diskriminering i arbetslivet och omfattar diskrimineringsgrunderna religion, övertygelse, funktionshinder, ålder och sexuell läggning.

7 Diskriminering av funktionshindrade

I motion 2000/01:U639 (s) framhålls att det finns många skäl till att funktionshindrade drabbas av diskriminering. Negativa attityder och vanföreställningar samt bristande politiska resurser är några exempel. Funktionshindrades värdighet och rättigheter är ett globalt ansvar. Det är därför av yttersta vikt att Sverige långsiktigt medverkar till att de funktionshindrades rättigheter tas tillvara genom insatser och metodutveckling som syftar till att stärka jämlikhet, delaktighet och möjligheter att åtnjuta sina mänskliga rättigheter särskilt skall prioriteras inom ramen för svenska utvecklings- och katastrofinsatser.

I motion 2000/01:U650 (s) framhålls att uppskattningsvis tio procent av världens befolkning har ett funktionshinder. De flesta av dessa människor bor i utvecklingsländer. Funktionshindrade människor tillhör de fattigaste bland fattiga i världen och lever i en mycket utsatt situation. Att vara fattig innebär inte bara att sakna mat, bostad och inkomst. Det betyder också att sakna inflytande över politiska, sociala och ekonomiska förhållanden. Bristande tillgång till utbildning och information är också konsekvenser av fattigdom. I *yrkande 1* krävs insatser bland annat för metodutveckling som syftar till att stärka funktionshindrade människors jämlikhet och delaktighet i samhället. I *yrkande 2* framhålls behovet av att ta fram konkreta riktlinjer och arbetssätt för hur man skall integrera funktionshindrade människors rättigheter och behov i det svenska utvecklingssamarbetet.

Utskottets överväganden

I båda motionerna, 2000/01:U639 (s) och 2000/01:U650 (s) *yrkande 1* och *2*, framhålls att funktionshindrades rättigheter måste uppmärksammas i svensk utrikespolitik och utvecklingssamarbete.

Sverige har under många år haft en aktiv roll i det internationella samarbetet på handikappområdet. År 1989 initierade den svenska regeringen ett arbete inom FN med syfte att få till stånd internationella regler om funktionshindrade personers rätt till delaktighet och jämlikhet. Detta utmynnade i ett antal standardregler för att säkerställa att personer med funktionshinder åtnjuter samma rättigheter och skyldigheter som andra medborgare i samhället. Reglerna antogs av FN:s generalförsamling år 1993. Till reglerna har kopplats ett system för övervakning och uppföljning. Övervakningsarbetet leds av en särskild rapportör, som är utsedd av FN och som till sin hjälp har en expertpanel vars medlemmar i stor utsträckning hämtas från de internationella handikapporganisationerna.

Även under de senaste åren har funktionshindrades mänskliga rättigheter lyfts fram och understrukits inom ramen för FN:s system för mänskliga rättigheter. Sverige har i detta sammanhang haft en framträdande roll då en svensk, Bengt Lindqvist, utsetts till rapportör för handikappfrågor. Sverige

har därmed kunnat vara pådrivande bl.a. i utarbetandet av standardregler. Trots framstegen menar många att det talas för lite om funktionshindrades rättigheter. Få länder och handikapporganisationer rapporterar om kränkningar. För att kunna bryta tystnaden är det därför viktigt att fördjupa kunskapen om mänskliga rättigheter och människor med funktionshinder.

FN:s kommission för mänskliga rättigheter antog 1998 och 2000 resolutioner på temat. Resolutionen från år 2000 inbjuder högkommissionären för mänskliga rättigheter att undersöka vilka åtgärder som krävs för att stärka funktionshindrades möjligheter att åtnjuta sina rättigheter.

Även Globkom – den parlamentariska kommittén med uppdrag att utreda det svenska utvecklingssamarbetet – har tagit upp fattigdomsproblematiken utifrån ett handikapperspektiv. Även konkreta rekommendationer beträffande relationen funktionshinder och fattigdom har diskuterats i dessa sammanhang.

Utskottet noterar även att förslag till riktlinjer för dokumentation av kränkningar och till hur funktionshindrades rättigheter kan stärkas har behandlats i internationella seminarier. En rapport kring detta utgavs år 2000, med syfte att utgöra stöd i det fortsatta arbetet med att stärka funktionshindrades rättigheter.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motionerna 2000/01:U639 (s) och 2000/01:U650 (s) yrkandena 1 och 2 kan besvaras.

8 Hiv/aids

I motion 2000/01:613 (kd) framhålls att hiv/aids dödar mer än 2 miljoner människor enbart i Afrika varje år. År 1999 beräknades 33,6 miljoner människor i världen leva med hiv/aids och mer än 16 miljoner ha dött sedan epidemin började. Söder om Sahara i Afrika har utbredningen av hiv/aids nått 30 % av den vuxna befolkningen i sju länder. Hiv/aids sprids fortast i förhållanden där fattigdom, social instabilitet och maktlöshet råder. Motionärerna anser i *yrkande 1* att eftersom Sverige finns med i de hiv/aids-bekämpande internationella sammanhangen och dessutom har en stor erfarenhet av lyckade insatser mot hiv och aids bör de svenska rösterna bli starkare och Sverige bli mer aktivt inom UNAIDS och i andra FN:s organ. I *yrkande 2* krävs en redovisning av hur hiv/aidsfrågan behandlas i olika FN-organ. Vidare menar motionärerna i *yrkande 3* att viktiga förutsättningar för ett effektivt arbete saknas genom t.ex. brist på infrastrukturer för distribution av läkemedel och detta bör därför integreras i Sveriges biståndsarbete med infrastruktur (*yrkande 4*). För ett effektivt arbete krävs även stöd för arbetet med att öka öppenheten och vilja att tala om sex- och samlevnadsproblem (*yrkande 5*). Det är viktigt att överbrygga motståndet mot att tala om de viktiga förebyggande frågorna. Ansvar för information och utbildning måste enligt *yrkande 6* föras upp på högsta möjliga politiska nivå. Utvecklingsländerna saknar ekonomiska möjligheter att använda förebyggande, bromsande och behandlande mediciner. Det är inte acceptabelt. Motionärerna kräver i *yrkande 7* att u-länderna måste få tillgång till dessa mediciner.

Motion 2000/01:U613 (kd) handlar om Sveriges, UNAIDS och andra FN-organs arbete med att bekämpa spridningen av hiv/aids i världen (yrkandena 1–4).

Utskottet har i tidigare betänkanden (bl.a. 1999/2000:UU2 och 2000/2001:UU2) behandlat problemet med den ökande spridningen av hiv/aids. De senaste siffrorna över spridningen av hivviruset bekräftar att hiv/aids hör till en av världens värsta epidemier. Hittills har 21 miljoner människor avlidit i aids och 36 miljoner människor beräknas i dag vara smittade av hiv.

Sverige är sedan länge mycket aktivt i internationella forum i frågor som rör hiv/aids och var i mitten av 1990-talet en av initiativtagarna till att bilda FN:s program för hiv/aids, UNAIDS. Sverige är en av de största bidragsgivarna till UNAIDS (en ökning från 37 miljoner kronor år 2000 till 47 miljoner kronor år 2001) och bidrar även finansiellt till det arbete med hiv/aids som utförs av andra FN-organ, WHO och Världsbanken. Inom UNAIDS har Sverige nyligen initierat en översyn av programmets finansiering med syfte att trygga finansieringen av verksamheten. EU beslutade hösten 2000 att förstärka och påskynda sina insatser mot bl.a. hiv/aids. Under det svenska ordförandeskapet i EU håller FN en extra generalförsamling om hiv/aids (25–27 juni 2001), som kräver ett starkt svenskt engagemang i förberedelsearbetet.

Arbetet mot hiv/aids är en integrerad och prioriterad del i Sveriges utvecklingsamarbete. Regeringen och Sida utarbetade 1999 en svensk strategi "Investing for Future Generations" för det fortsatta arbetet med att bekämpa hiv/aids. Strategin understryker Sveriges åtagande för att minska överföring av hiv och mildra dess globala effekter samt anger riktningen för svenskt agerande i förhållande till samarbetspartner i utvecklingsamarbetet. I kampen mot hivspridningen i svenskt utvecklingsamarbete använder man sig i stor utsträckning av de strukturer, exempelvis ideella organisationer, som redan finns i mottagarlandet. En rad enskilda organisationer får bidrag från Sida för sin verksamhet i andra länder.

Statsministrarna inom Östersjöstaternas råd tillsatte i april 2000 en aktionsgrupp, vars rapport offentliggjordes i januari 2001. I rapporten föreslås att stora resurser sätts in för att minska smittspridningen av hiv/aids i Östersjöregionen. Sida satsar redan nu över 25 miljoner kronor årligen på projekt för att förhindra spridningen av smitta i Östersjöregionen och som ett resultat av aktionsgruppens rapport har Sverige sagt sig vara berett att samordna (som s.k. focal point) utarbetandet av gemensamma standarder och övervakningen av smittspridningen i regionen.

Såväl regeringen som Sida informerar regelbundet, i årsrapporter, budgetuppföljningar, m.m. om det arbete som görs inom FN och från svensk sida för att bekämpa hiv/aids. Detaljerad information sprids även direkt från de berörda FN-organen.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U613 (kd) yrkandena 1–4 kan besvaras.

Motionärerna i 2000/01:U613 (kd) betonar behovet av öppenhet, information och utbildning i hiv/aidsfrågor i u-länder (*yrkandena 5–6*) samt menar att hiv/aidsdrabbade länder måste få tillgång till adekvata mediciner (*yrkande 7*).

Förebyggande program, som betonar vikten av kondomer, avhållsamhet, hiv-tester och rådgivning, har medverkat till att reducera smittospridningen i Senegal, Thailand, Uganda och andra länder. Standardrådgivning är emellertid inte alltid tillräckligt på grund av en bristande kunskap om hur unga människor uppfattar risk och svårigheten att förändra attityder. Flera forskare hävdar därför att rådgivning och förebyggande metoder måste kombineras med fokuserad beteendeforskning.

En angelägen uppgift, som redan i dag utgör del av de svenska insatserna, är att arbeta för en större vilja att tala om sex och samlevnad i u-länder. Information och utbildning är centrala för att bidra till att spridningen av sjukdomen minskar. Sverige understryker regelmässigt betydelsen av att ledare på alla nivåer engagerar sig i hiv/aidsfrågan. Det förekommer fortfarande att politiska ledare undviker att tala öppet om dessa frågor, vilket försvårar för befolkningen att få rätt information om skydd och hur viruset sprids. I exempelvis Senegal har man lyckats engagera alla nyckelaktörer i förebyggande arbete, vilket lett till att landet har en av de lägsta siffrorna av hivsmittade i Afrika söder om Sahara.

Bromsmediciner har i dag utvecklats som kan ge människor möjlighet att leva med aids på ett människovärdigt sätt. WHO har godkänt 110 basläkemedel, varav flera kan förhindra hivspridning från mor till barn eller användas för behandling av sjukdomar relaterade till hiv/aids. Dock har fattiga länder svårt att finansiera de kostsamma bromsmedicinerna. WHO och UNAIDS har initierat prisförhandlingar med fem stora läkemedelsföretag som har medfört kraftigt reducerade priser för vissa av dessa läkemedel. Diskussionerna med läkemedelsindustrin pågår fortfarande, för att förmå bolagen att ingå ett sorts kontrakt med syfte att göra patenterade aidsmediciner tillgängliga i u-länder till betydligt lägre kostnad än på etablerade marknader i industrialiserade länder. Under det svenska ordförandeskapet kommer beslut att fattas inom EU om en handlingsplan för arbetet bl.a. mot hiv/aids. Prisdifferentiering mellan fattiga och rika länder vad avser hivmediciner är en del av den strategi som för närvarande diskuteras.

Förutom problemet med alltför dyra bromsmediciner finns i de flesta u-länder ett stort behov av satsningar på uppbyggnad av integrerade hälso- och sjukvårdssystem. Flera av hivmedicinerna ger oönskade biverkningar såsom anemi, blödningar och njursten, varför behandlingen av de hiv/aids sjuka kräver tillgång till läkare och möjlighet till provtagning och övervakning av patienterna. Satsningar för att skapa fungerande sjukvårdssystem pågår i dag i många u-länder, bl.a. med stöd från Sverige.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motionen 2000/01:U613 (kd) yrkandena 5–7 kan besvaras.

I motion 2000/01:U409 (s) framhålls att FN 1989 antog en konvention mot rekrytering, användning, finansiering och träning av legosoldater. Konventionen har ännu inte trätt i kraft då endast ett tiotal länder har anslutit sig till den. Motionären menar att det finns gränsdragningsproblem mellan frivilliga och uthyrda soldater och anser att det är viktigt att skaffa kunskap om legoverksamheten. Sverige bör därför ta initiativet till att utarbeta en rapport som kartlägger omfattningen av och motiven till den internationella legoverksamheten. Den kunskap som detta ger kan användas för fortsatt svenskt arbete i FN och EU.

Utskottets överväganden

I motion 2000/01:U409 (s) yrkas att Sverige bör initiera en rapport som kartlägger omfattningen av och motiven till legoverksamhet internationellt.

Utskottet konstaterar att FN:s generalförsamling 1989 antog en konvention mot rekrytering, användning, finansiering och träning av legosoldater. Då endast ett tiotal länder har anslutit sig till den, har konventionen ännu inte kunnat träda i kraft.

Sverige har ej kunnat tillträda konventionen på grund av att den innehåller skrivningar som anger individer som ansvariga för överträdelser av vissa grundläggande principer inom folkrätten, exempelvis icke-interventionsprincipen. Den svenska synen är att stater kan ådra sig statsansvar för överträdelser av icke-interventionsprincipen, men däremot inte individer, som uppträder i personlig kapacitet och ej agerar på en stats uppdrag.

I Sverige finns det inget uttryckligt förbud i lagstiftningen för individer att delta i väpnade konflikter i andra länder på grund av att man ej har funnit det önskvärt att generellt förhindra att individer på frivillig basis deltar i strid i utlandet. Enligt bestämmelsen om olovlig värvning är det däremot straffbart att, utan tillstånd, värva grupper av personer i Sverige till främmande krigstjänst eller därmed jämförlig tjänst. Detta gäller dock inte värvning av enstaka personer.

Utskottet konstaterar att det förekommer rekryteringsföretag i andra länder, vars verksamhet och spridning man ej har mycket kunskap om. Förekomsten, och de kommersiella intressen som därtill kan vara kopplade, bör därför uppmärksammas. Möjligheten att utarbeta en eventuell rapport måste emellertid vägas mot andra prioriterade uppgifter i regeringens arbete.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U409 (s) kan besvaras.

10 Tortyr

I motion 2000/01:U630 (kd) yrkande 7 uppmärksammas internationellt arbete mot tortyr. Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning antogs av FN 1984. Amnesty Internationals årsrapport 1999, som avser brott mot mänskliga rättigheter under 1998, redogör för tortyr eller grym, omänsklig eller förnedrande be-

handling i 125 länder. Mot denna bakgrund är det viktigt för Sveriges goda internationella anseende att regeringen kraftfullt agerar för att få ett stopp på tortyren.

I flerpartimotion 2000/01:U635 (v, kd, c, fp, mp) yrkande 2 krävs att Sverige i internationella forum aktivt verkar för att de stater som ännu inte anslutit sig till FN:s konvention mot tortyr gör detta och gör det utan reservationer.

Utskottets överväganden

I motion 2000/01:U630 (kd) yrkande 7 betonas vikten av internationellt arbete mot tortyr. Motionärerna bakom flerpartimotion 2000/01:U635 (v, kd, c, fp, mp) yrkande 2 kräver vidare att Sverige i internationella forum verkar för att fler stater utan reservationer ansluter sig till FN:s konvention mot tortyr.

Utskottet konstaterar inledningsvis att arbetet mot tortyr är en prioriterad fråga inom den svenska politiken för att främja mänskliga rättigheter. Sverige stöder aktivt allt arbete mot tortyr inom FN, Europarådet och OSSE.

Förbudet mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning finns i samtliga generella instrument om mänskliga rättigheter. Sverige har en lång tradition av att aktivt motverka alla former av tortyr och andra former av kroppsstraff som utförs av, eller på uppdrag av, en regering. Våldtäkt och andra former av sexuella övergrepp är en vanligt förekommande form av tortyr särskilt riktad mot kvinnor. Den svenska synen är att inga former av tortyr eller grym förnedrande behandling någonsin kan accepteras. I varje land skall finnas såväl nationell lagstiftning som förbjuder bruket av tortyr som effektiva mekanismer i rättssystemet som förhindrar sådana övergrepp.

Sverige arbetar inom FN för att stärka de resolutioner mot tortyr som antas av generalförsamlingen och kommissionen för mänskliga rättigheter (senast res. 2000/43). Dessa resolutioner uppmanar stater som inte anslutit sig till 1984 års FN-konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning att snarast gör det.

Sverige samarbetar med FN:s speciella rapportör mot tortyr samt avger regelbundna rapporter såväl till FN:s kommitté mot tortyr som till Europarådets kommitté för förebyggande av tortyr.

Från svensk sida läggs stor emfas på att uppmärksamma och stödja rehabilitering av tortyroffer, vilket bl.a. tar sig uttryck i finansiella bidrag till FN:s frivilliga fond för tortyroffer. Utskottet konstaterar att det svenska arbetet mot tortyr sker såväl multilateralt som bilateralt samt genom stöd till enskilda organisationer som engagerar sig i dessa frågor.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motionerna 2000/01:U630 (kd) yrkande 7 samt 2000/01:U635 (v, kd, c, fp, mp) yrkande 2 kan besvaras.

11 Moldavien

Bakgrund

Moldavien har under senare år omfattats av svenskt utvecklingssamarbete. Sverige är en av de största bilaterala givarna, och det svenska stödet administreras huvudsakligen av Sida. En del av det svenska samarbetet genomförs i anslutning till Världsbankens initiativ, bl.a. inom landreform och den sociala sektorn, med barn som viktig målgrupp. Samarbetet kommer även fortsatt inriktas på dessa sektorer. Skuldrådgivning och utveckling av lokalt självstyre är andra prioriterade områden. Under 1998 uppgick de svenska åtagandena till 28,2 miljoner kronor, under 1999 till 15 miljoner kronor. Flera svenska experter har under de senaste åren varit stationerade vid UNDP:s kontor i Moldavien. Svenska institutets stipendieprogram har utökats till att omfatta även Moldavien. Sida planerar att utarbeta en specifik landstrategi för samarbetet med Moldavien.

Moldavien har ansetts vara det land av de f.d. Sovjetrepublikerna som mest påtagligt visat vilja och förståelse för behovet av att genomföra strukturella reformer. Landet är fortfarande hårt drabbat av effekterna av den ryska krisen 1998 och har tappat ca 70 % av sin export, som omfattade stora leveranser till Ryssland och andra OSS-länder. Utan stöd från finansinstitutioner som IMF och Världsbanken i form av lån till stabilisering och reformer och ytterligare bidrag från USA, EU och Japan, riskerar landet hamna i statsbankrutt. Enligt författningen respekteras medborgarnas mänskliga rättigheter. Rättsväsendet reformerades 1995, då dödsstraffet avskaffades. Författningen garanterar yttrande- och pressfrihet. Enligt lag råder förenings- och församlingsfrihet samt generell religionsfrihet. Inga restriktioner finns för kvinnor eller minoriteter att delta i det politiska livet. Det finns ett flertal lokala MR-grupper som tillåts verka utan inblandning från landets regering. Förhållandena i fängelserna är genomgående mycket svåra.

Amnesty konstaterar att uppgifterna om korruption, maktmissbruk och förbindelser mellan organiserad brottslighet, parlament, åklagarväsen och polis undergrävt tilltron till statens institutioner. President Petru Lucinschi har genomfört ändringar i grundlagen för att stärka presidentmakten. Hans planer vann ett knappt godkännande i en folkomröstning men orsakade ökande spänning mellan presidenten och parlamentet. Det förekommer fortfarande godtyckliga gripanden och polismisshandel. Ett antal politiska fångar var kvar i fängelse i den självutropade Dnestr-moldaviska republiken (DMR). Överläggningar om reglering av DMR:s ställning har pågått utan resultat.

Motionen

I motion 2000/01:U702 (kd) anfördes att sedan början av 1990-talet sitter Ilie Ilascu och ytterligare tre personer fängslade i Moldavien, utan rättegång. De

får inte ta emot besök från sina familjer. Deras fysiska tillstånd är mycket dåligt. Mycket talar för att Ilascu fängslats för att han varit en obekvämd och sanningssägande politiker. Ur mänsklig rättighetssynpunkt är det en självklarhet att ingen skall behöva vara fängslad utan att veta orsaken. Ilascu-gruppens situation var bl.a. uppe i en MR-kommitté vid OSSE-mötet i juli 2000. Det resulterade i att en så gott som enhälligt resolution om Ilascu-gruppens situation antogs av OSSE-parlamentarikerna. Motionärerna kräver i *yrkande 1* stöd till OSSE i dess strävan att ta upp fallet Ilascu till en ny rättegång i tredje land och i *yrkande 2* att Sverige i FN verkar för att belysa Ilascus situation och för att han tillsammans med de övriga i gruppen får en rättvis och fri rättegång.

Utskottets överväganden

I motion 2000/01:U702 (kd) *yrkandena 1 och 2* krävs Sverige arbetar för att få upp fallet Ilascu på OSSE:s och FN:s dagordning.

Utskottet har inhämtat att Ile Ilascu frigivits och vid valet den 25 februari 2001 invalts som parlamentsledamot för partiet PFD (Party of Democratic Forces). OSSE arbetar aktivt med att bistå parterna i Moldavien att finna en lösning på Transnistrien-konflikten. Förhandlingar i OSSE:s regi ägde rum under 2000 och förväntas fortsätta år 2001.

Sverige ökar under de närmaste åren biståndet till Moldavien, Europas fattigaste land. Stödet går främst till det sociala området, förvaltningen och näringslivet. Sida öppnar i början av 2001 kontor i Moldavien.

Med vad som ovan anförts anses utskottet att motion 2000/01:U702 (kd) *yrkandena 1 och 2* kan besvaras.

12 Cypern

Bakgrund

Sedan december 1999 har samtal mellan ledarna för Cyperns olika delar ägt rum på FN:s generalsekreterares initiativ. Enligt FN:s resolutioner skall en lösning av det delade Cypern bygga på en federal, demilitariserad stat med ett medborgarskap, en suveränitet och en internationell representation. Grundläggande friheter och mänskliga rättigheter skall respekteras.

Amnesty rapporterar om polismisshandel och att organisationen i juli 2000 uppmanade myndigheterna att garantera asylsökande tillgång till grundlig och tillfredsställande behandling av sina ansökningar samt att de inte skulle återsändas till länder där de riskerade att utsättas för brott mot de mänskliga rättigheterna.

Motionen

Vänsterpartiet framhåller i motion 2000/01:U405 (v) att det cypriotiska folket utsatts för stora umbäranden, våld och övergrepp. Samtidigt har kontakterna mellan de två samhällena i Cypern ökat. Möten mellan politiska

partier, kvinnoorganisationer, fackföreningar, yrkesgrupper, ungdomar och andra cypriotiska medborgare från båda sidor främjar en fredlig lösning och innebär att den folkliga opinionen för meningsfulla förhandlingar ökar. Motionärerna menar, i *yrkande 1*, att Sverige i internationella forum skall stödja en lösning som bygger på att Cypern är en stat, med ett medborgarskap och en internationell röst och som skall bestå av två politiskt jämlika samhällen i en federation. Vidare krävs, i *yrkande 2*, att Sverige internationellt skall verka för gradvis nedrustning av den militära närvaron i Cypern i syfte att åstadkomma en demilitarisering av ön.

Utskottets överväganden

I motion 2000/01:U405 (v) *yrkande 1* krävs att Sverige i internationella forum aktivt skall stödja en lösning av Cypernfrågan och (*yrkande 2*) verka för en avveckling av den militära närvaron i Cypern.

Utskottet konstaterar att Sverige sedan 1960-talet varit djupt engagerat i Cypernfrågan och i FN:s ansträngningar att försöka finna en lösning. 1964–93 medverkade Sverige i UNFICYP (FN:s fredsbevarande styrka). Sammanlagt deltog omkring 28 000 svenskar under nästan 30 år i denna fredsbevarande insats. På ca 37 % av Cyperns yta finns turkisk militär utplacerad. Turkcyprioterne proklamerade 1974 en egen stat som enbart erkänns av Turkiet.

Utskottet har inhämtat att i december 1999 inleddes s.k. proximity talks, indirekta samtal, i FN:s regi mellan de cypriotiska ledarna, Denktash och den cypriotiske presidenten Clerides, i syfte att lägga grunden för meningsfulla överläggningar som syftar till att leda till ett övergripande avtal om Cyperns ställning och framtid.

Samtalen bygger på följande överenskomna principer (*FN-res.1250 (1999)*):

- i) förhandlingar utan några villkor,
- ii) alla frågor på förhandlingsbordet,
- iii) medverka "in good faith" tills en förhandlingslösning uppnås,
- iv) beakta relevanta FN-resolutioner och avtal.

Ytterligare fyra omgångar av indirekta samtal mellan de cypriotiska ledarna har ägt rum i Genève och New York under 2000 och generalsekreteraren har meddelat att han kommer att inbjuda till nya samtal i början av 2001. Sverige har ända sedan 1960-talet varit engagerat i Cypernfrågan. Sammanlagt har omkring 28 000 svenskar under nästan 30 år deltagit i den fredsbevarande insatsen. Sverige har i likhet med flera andra länder utsett en särskild representant för Cypernfrågan och utskottet har tagit emot speciella sändebud i Cypernfrågan. Sverige kommer fortsatt att ge stöd till FN-processen och generalsekreterarens ansträngningar att finna en långsiktig lösning av Cypernfrågan.

Sveriges och EU:s målsättning är att det Cypern som en dag blir medlem av unionen skall vara ett enat land. Vid toppmötet i Helsingfors beslutades det dock att en politisk lösning på Cypernfrågan inte är en förutsättning för

EU-medlemskap. Samtidigt framhålls att en politisk lösning skulle underlätta ett cypriotiskt EU-medlemskap och att Europeiska rådet, när det skall fatta sitt beslut, skall ta hänsyn till alla relevanta faktorer.

FN:s säkerhetsråd betonar i flera resolutioner betydelsen av en demilitarisering av Cypern. Detta stöds från svensk sida.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U405 (v) yrkandena 1 och 2 kan besvaras.

13 Turkiet

Bakgrund

Turkiet erhöll status som kandidatland för EU-medlemskap vid Europeiska rådets möte i Helsingfors i december 1999. Samtidigt kvarstår kritiken om betydande kränkningar av de mänskliga rättigheterna. De sociala och ekonomiska klyftorna mellan olika befolkningsgrupper och regioner är stora. Den övergripande målsättningen med det svenska utvecklingssamarbetet med Turkiet är att underlätta landets EU-anpassning med tonvikt på mänskliga rättigheter och demokrati, asyl- och migrationspolitik och socioekonomisk utveckling av sydöstra Turkiet. Det svenska stödet skall utgöra ett komplement till EU:s och andra internationella organs stöd. Sida kommer att få i uppdrag att lämna förslag till en landstrategi för Turkiet. Betydande insatser har gjorts under 1999 av bl.a. Räddningsverket.

Sedan 1984 har den väpnade konflikten mellan de turkiska säkerhetsstyrkorna och PKK pågått i sydöstra Turkiet, ett område där det huvudsakligen bor kurder. Båda sidor har begått brott mot de mänskliga rättigheterna under konflikten. Ungefär 3 000 bosättningar har utrympts eller bränts ner och uppemot tre miljoner människor har tvångsflyttats.

När Turkiet antogs som kandidat till medlemskap i EU beslöts att medlemskapsförhandlingar skulle inledas så snart som vissa politiska kriterier hade uppfyllts, däribland ett utökat rättsskydd. Under tiden skulle situationen för de mänskliga rättigheterna övervakas och bedömas, och den turkiska lagstiftningen skulle ses över och anpassas till EU:s normer.

I juni 2000 fälldes Abdullah Öcalan för högförräderi och separatism och dömdes till döden. I november fastställde appellationsdomstolen dödsdomen, vilket ledde till farhågor om att Turkiet skulle återuppta avrättningar efter ett uppskov som i praktiken hade varat i 15 år. Appellationsdomstolen har fastställt minst 48 andra dödsdomar som kunnat verkställas om parlamentet fastställt domarna.

Amnesty framhåller att tortyr fortfarande är vanligt förekommande. Författare, förläggare, fackföreningsmedlemmar, lärare, lokala och nationella politiker, människorättsförsvarare har fängslats eller åtalats. De som drabbats mest hade uttryckt åsikter om den kurdiska frågan eller om islams roll i politiken.

I motion 2000/01:618 (kd) framhålls att med anledning av Turkiets ansökan om medlemskap i Europeiska unionen måste landet i praktisk handling visa att det respekterar landets minoriteter och deras kulturhistoriska arv, i synnerhet de assyrisk-syrianska kyrkor och kloster som finns inom landets gränser.

I flerpartimotion 2000/01:U641 (c, m, v, kd, mp, fp) framhålls problemen med Turkiet som ansökarland i EU och landets brister i att uppfylla kraven vad gäller de mänskliga rättigheterna. Även om Turkiet nu i ord säger sig gå i rätt riktning visar verkligheten många exempel på det rakt motsatta. Det finns rapporter som visar att det har blivit allt svårare för MR-organisationer att arbeta, deras medarbetare trakasseras på olika sätt och ställs ofta inför rätta, upprepade gånger har företrädare för olika partier trakasserats i fängelser och att maffian tillsammans med vissa delar av säkerhetspolisen är inblandad i paramilitär och organiserad brottslighet. Motionärerna menar att det måste ställas tydliga krav på Turkiet för att landet skall kunna leva upp till de krav på mänskliga rättigheter som gäller inom EU (*yrkande 1*). Situationen i Turkiet är komplex och innehåller så många ingredienser att det är viktigt att regeringen utarbetar en tydlig strategi för samarbetet med Turkiet. Motionärerna noterar att Sida skall få uppdraget att utarbeta en landstrategi, förmodligen för bilateralt stöd i framtiden. Det är bra, men Sverige behöver också ha en särskild strategi för relationerna med Turkiet. Ett särskilt sändebud för mänskliga rättigheter bör vara en del i en sådan strategi (*yrkande 3*).

I motion 2000/01:U648 (s) framhålls att Sverige bör uppmärksamma frågan om minoritetsstatus åt assyrier/syrianer, kurder och andra minoriteter i kontakterna med Turkiet, men också i arbetet inom EU. Inför eventuella medlemskapsförhandlingar med Turkiet bör frågan om assyrier/syrianernas och kurdernas och andra minoriteters ställning föras in som en prioriterad fråga.

Även i motion 2000/01:U649 (s) uppmärksammas att Sverige, liksom de flesta EU-länder, har en avvaktande hållning till Turkiets ansökan om EU-medlemskap. Så länge Turkiet inte fullt ut uppfyller Köpenhamnskriterierna, kommer ett medlemskap inte att kunna bli verklighet. Motionärerna menar dock att det är viktigt att Sverige och övriga EU-länder håller dialogen med Turkiet levande, såväl i syfte att förbättra de mänskliga rättigheterna som att öka kontakterna i övrigt t.ex. inom forskning och utbildning och i dialogen mellan parlamentariker. Sverige bör utveckla ökade kontakter på dessa områden. Det finns långt gångna planer på att lägga ned det svenska konsulatet i Istanbul. Det vore olyckligt om detta går ut över bevakningen av mänskliga rättigheter och dialogen i övrigt med Turkiet. Det vore värdefullt att använda huset som en viktig del i ett framtida parlamentariskt demokratiforum.

Utskottets överväganden

I motion 2000/01:618 (kd) krävs att Turkiet visar ökad respekt för landets minoriteter och deras kulturhistoriska arv. Även i motion 2000/01:U648 (s) uppmärksammas frågan om minoriteternas status i Turkiet.

Utskottet har inhämtat att Sverige verkar för att de assyriernas/syrianerna ges möjlighet att på lika villkor med majoritetsbefolkningen effektivt åtnjuta alla de mänskliga rättigheterna och få möjlighet att behålla sin särart. En rad internationella instrument behandlar denna fråga, bl.a. konventionen om de medborgerliga och politiska rättigheterna, som Turkiet uppmanas att ratificera. Sverige stödjer åtgärder som syftar till samarbete och dialog mellan olika grupper. Detta sker bl.a. genom biståndet och genom multilaterala insatser inom EU och FN för att främja allas möjligheter, inklusive personer som tillhör nationella eller etniska, religiösa och språkliga minoriteter, att åtnjuta de mänskliga rättigheterna. Vid direkta kontakter med den turkiska regeringen tar Sverige kontinuerligt upp frågorna om bristande respekt för de mänskliga rättigheterna och situationen i sydöstra Turkiet, inkluderande assyriernas/syrianernas situation. Utskottet menar att Sverige med kraft och tydlighet har reagerat mot kränkningarna av mänskliga rättigheter mot minoriteterna i Turkiet.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2000/01:618 (kd) och 2000/01:U648 (s) kan besvaras.

I flerpartimotion 2000/01:U641 (*c, m, v, kd, mp, fp*) framhålls att det måste ställas tydliga krav på Turkiet för att landet skall kunna leva upp till de krav på mänskliga rättigheter som gäller inom EU (*yrkande 1*). Ett särskilt MR-sändebud för mänskliga rättigheter bör vara en del i en framtida bilateral landstrategi för Turkiet (*yrkande 3*).

Utskottet konstaterar att regeringen under det senaste året har haft ett antal kontakter med den turkiska regeringen. Bland annat har utrikesministern besökt Turkiet två gånger. Vid dessa tillfällen har krav på förbättringar av MR-situationen framförts med eftertryck. EU-kommissionen har utarbetat specifika krav för Turkiet, och den svenska regeringen fäster stor vikt vid att dessa krav uppfylls. Bistånd genom Sida har möjliggjort stöd till projekt som främjar respekten för de mänskliga rättigheterna.

Det kommer att finnas fortsatt behov av en bilateral dialog mellan Sverige och Turkiet om mänskliga rättigheter och regeringen avser fortsätta med denna. Ambassaden i Ankara kommer fortsatt att i sina kontakter med de turkiska myndigheterna att ta upp frågor som berör mänskliga rättigheter, och Sida kommer att ges ökade möjligheter att stödja projekt som leder till en ökad respekt för de mänskliga rättigheterna.

Den strategi som regeringen följt innebär en bred dialog med Turkiet som innefattar mänskliga rättigheter, migrations- och asylpolitik, handelsfrågor, konsulära frågor och säkerhetspolitiska frågor. Avsikten är att fortsätta denna dialog. Regeringen beslutade förra året att omvandla den svenska officiella närvaron i Istanbul. Ambassadör Anita Gradin gavs i uppdrag att utreda hur detta bäst skulle utformas för att främja kontakterna mellan Turkiet och Sverige. Utredningen föreslår att ett center grundas i Istanbul som en del av ett svenskt lönat konsulat. Centret föreslås ha ett regionalt perspektiv och kunna arbeta med frågor som berör närliggande regioner såsom Balkan och Centralasien. Centrets verksamhet skall också underlätta Turkiets strävan mot ett EU-medlemskap. Verksamheten bör rymmas inom de biståndspolitiska målen.

I motion 2000/01:U649 (s) krävs att Turkiet fullt ut uppfyller de s.k. Köpenhamnskriterierna.

2000/01:UU10

I egenskap av ordförande fortsätter Sverige att leda EU:s politiska dialog med Turkiet som, i enlighet med Helsingforsslutsatserna, fokuserar på Köpenhamnskriterierna. Utskottet menar att det är viktigt att understryka att samma krav gäller för Turkiet som för andra ansökarländer och att FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna gäller för Turkiet som för andra stater. EU-kommissionen har utarbetat krav på kort respektive medellång sikt som Turkiet måste uppfylla.

Med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motion 2000/01:U641 (c, m, v, kd, mp, fp) yrkande 3 och anser att motionerna 2000/01:U641 (c, m, v, kd, mp, fp) yrkande 1 och 2000/01:U649 (s) kan besvaras.

Assyrier/syrianer, kaldéer och armenier

Bakgrund

Kränkningarna i dagens Turkiet mot assyrier/syrianer, kaldéer och armenier har tagit formen av utplåning av det som manifesterar att det funnits andra kulturer och folk i landet än turkar. Folkminoriteters kulturarv förstörs i dag i Turkiet. Det handlar om kyrkor, fornminnen och historiska handskrifter.

Vissa lagändringar har gjorts på senare tid när det gäller publicistiska alster på andra språk än turkiska. Likväl ger den turkiska grundlagen möjligheter för domstolar att ingripa mot sådan publicering.

Även i andra länder i regionen än Turkiet förekommer allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna i det att olika etniska och religiösa minoriteter utsätts för förföljelse.

Motionerna

I flerpartimotion 2000/01:628 (v, m, kd, c, fp, mp) framhålls att assyrier/syrianerna och kaldéerna, liksom armenierna, är en kristen folkgrupp med eget språk och egen kultur. Under den ottomanska tiden tolererades de av de härskande men utsattes vid flera tillfällen för pogromer. Uppgifterna om hur många assyrier/syrianer och kaldéer som avrättades varierar, men cirka två tredjedelar av denna folkgrupp mördades. Turkiets nuvarande regim tillstår i dag inte att detta omfattande mördande var ett folkmord. Självklart kan inte dagens Turkiet lastas för det som inträffade under det ottomanska rikets sammanbrott. Men varje regim, som avser att utvecklas i demokratisk riktning och uppfylla de krav som FN:s deklaration om mänskliga rättigheter ställer, måste också göra upp med sitt förflutna. Motionärerna menar att Sverige bör erkänna folkmordet på assyrier/syrianer och kaldéer som ett historiskt faktum (*yrkande 3*) och att den del av texten i betänkandet om folkmordet på armenierna, som den svenska riksdagens utrikesutskott tidigare formulerat och som riksdagen antog i mars 2000 (bet. 1999/2000:UU11), även bör omfatta assyrier/syrianer och kaldéer. Motionärerna anser att folkmordet på armenier, assyrier/syrianer och kaldéer skall

tas upp vid de årliga förintelsekonferenser som regeringen planerar att avhålla (*yrkande 1*).

I motion 2000/01:U703 (*kd*) konstateras att den assyriska befolkningen varit ca 80 miljoner, men i dag finns ca 3 miljoner assyrier kvar. Mer än 1,5 miljoner lever i Irak. Men de finns också i Iran, Syrien, Turkiet, Libanon och i Europa, USA och Australien. I Sverige finns ca 60 000 assyrier. I *yrkande 1* framhålls att de behöver hjälp med att återuppbygga byar och sociala institutioner så att de kan leva i hemlandet i respekt och frihet. I *yrkande 2* krävs att assyriernas situation förs upp på FN:s dagordning och i *yrkande 3* understryks att assyrierna i dag behöver politiskt stöd för att få sin etniska och kulturella identitet accepterad. Många assyrier lever i dag under FN:s beskydd i norra Irak, och motionärerna menar att laglösheten där måste uppmärksammas och åtgärdas (*yrkande 5*).

Utskottets överväganden

I motion 2000/01:U628 (*v, m, kd, c, fp, mp*) *yrkandena 1 och 3* krävs att folkmordet på assyrier/syrianer och kaldéer skall tas upp vid de årliga förintelsekonferenser som regeringen planerar att hålla och att den svenska regeringen bör erkänna folkmordet på assyrier/syrianer och kaldéer som ett historiskt faktum.

Utskottet konstaterar att Stockholms internationella forum om Förintelsen, som hölls 26–28 januari 2000 bl.a. utmynnade i en åsiktsförklaring av regeringen att årligen anordna en konferens om aktuella värdefrågor på temat samvete och medmänsklighet (conscience and humanity). I år var konferensen inriktad på frågan om hur man kan stärka samhället och det internationella samarbetet i kampen mot rasism, antisemitism och främlingsfientlighet. Speciellt uppmärksammades hur regeringar i samarbete med berörda myndigheter, forskare och experter kan hitta bättre samarbetsformer inom områdena utbildning, lagstiftning och lokalsamhälle för att motverka intolerans. Tanken är att framtida konferenser skall kunna ta upp värdefrågor av internationell betydelse. Dit hör givetvis etniska konflikter, folkmord och konfliktförebyggande åtgärder. Utskottet menar att motionärernas förslag väl skulle stämma överrens med konferensens uttalade syften. Det kommer emellertid an på regeringen att avgöra agendan för kommande konferenser.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U628 (*v, m, kd, c, fp, mp*) *yrkande 1* kan besvaras.

Utskottet anser vidare att det är viktigt att tragedier som drabbat armenier, assyrier/syrianer och kaldéer kan diskuteras fördomsfritt. Det vore därför också värdefullt om dagens företrädare för dessa grupper tillsammans med turkiska företrädare kunde komma fram till en mer gemensam syn i frågan. Utskottet menar att för att detta skall bli möjligt fordras öppenhet och förutslättningslös historisk forskning. Den turkiska regeringen har, liksom alla regeringar, ett ansvar att uppmuntra och underlätta historisk forskning och ge fri tillgång till sina historiska arkiv.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U628 (v, m, kd, c, fp, mp) yrkande 3 kan besvaras.

Sverige gav under 2000 drygt 60 miljoner kronor i bilateralt bistånd till enskilda organisationer i Irak. Organisationerna bedriver humanitär verksamhet främst inom områdena vatten och sanitet, minröjning, återuppbyggnad av bostäder, skolor och kliniker samt förstahjälpenprogram. Biståndsinsatserna är till för att förbättra den humanitära situationen i området och ökar därigenom möjligheterna för alla befolkningsgrupper, inklusive de assyriska, att stanna kvar i sina områden.

En grupp för asyl- och migrationsfrågor, HLWG (Högnivågruppen för asyl- och migrationsfrågor), inrättades av Allmänna rådet i december 1998. Grundtanken är att man genom humanitära insatser, asyl- och migrationspolitiska insatser samt förebyggande arbete för stabilisering och demokratisering skall kunna minska migrationsströmmar på sikt. HLWG-gruppens insatser gynnar alla befolkningsgrupper i norra Irak, inklusive de assyriska.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U703 (kd) yrkande 1 kan besvaras.

Sverige verkar för att de assyriskt kristna i enlighet med internationella instrument, såsom FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och FN:s konvention om de medborgerliga och politiska rättigheterna, skall ha möjlighet att utöva grundläggande rättigheter som erkänns dem i egenskap av etnisk minoritet. Enligt denna grundläggande förklaring och konvention skall assyrier liksom andra etniska, religiösa eller språkliga minoriteter ges rätt att i gemenskap med andra i sin grupp ha ett eget kulturliv, utöva sin religion och använda sitt eget språk.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U703 (kd) yrkandena 2 och 3 kan besvaras.

Utskottet menar att de svenska bilaterala humanitära organisationer som bl.a. bedriver verksamhet inom områdena vatten och sanitet, minröjning, återuppbyggnad av bostäder och skolor, bidrar till att förbättra den humanitära situationen i norra Irak. Detta skapar också en viss trygghet och en känsla av säkerhet hos befolkningen i dessa områden. Närvaron av FN:s skyddsvakter (United Nations Guards Contingent in Iraq – UNGCI) bidrar också till att skapa en säkrare situation, framför allt för de humanitära aktörerna, så att de kan genomföra sina uppgifter. UNGCI skapades 1991 i syfte att skydda FN:s humanitära insatser i den kurdiska delen av Irak (Sulemanya, Arbil och Dohuk). Vaktstyrkan uppgår för närvarande till nästan 90 personer. Sverige, Tyskland, Nederländerna och USA har sedan tillkomsten av styrkan varit dess största finansiärer.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U703 (kd) yrkande 5 kan besvaras.

Bakgrund

Sveriges utvecklingssamarbete med Mellanöstern och Nordafrika har liten omfattning, undantaget Västbanken/Gaza. Huvuddelen av Sveriges bistånd till Västbanken/Gaza utgörs av humanitärt bistånd, u-krediter, bidrag till enskilda organisationer, tekniskt samarbete och internationella kurser. De övergripande målen för svenskt utvecklingssamarbete med området är att främja fredlig utveckling, stärka fredsprocessen bl.a. genom stöd för socialt och ekonomiskt förbättrade förhållanden för det palestinska folket samt bidra till uppbyggandet av ett demokratiskt palestinskt samhälle. Dessa grundvalar präglar också det internationella stödet till fredsprocessen. En ny landstrategi för utvecklingssamarbetet med Västbanken/Gaza är under utarbetande. Det direkta MR-stödet går i huvudsak till ett tiotal palestinska och israeliska icke-statliga organisationer (NGO:er). Merparten kanaliseras genom den svenska avdelningen av Internationella Juristkommissionen, ICJ-S, men separat stöd utgår också till den ansedda oberoende palestinska kommissionen för medborgarrätt, PICCR. Sverige stöder vidare ett projekt som syftar till att höja yrkeskompetensen hos palestinsk civilpolis. I det svenska stödet ingår även insatser för bl.a. barnhälsovård och funktionshindrade barns rättigheter.

Bakom oroligheterna och konflikterna i Mellanöstern och Nordafrika ligger bl.a. socio-ekonomiska faktorer som ojämn resursfördelning, vattenbrist, en svag ekonomisk utveckling och snabb befolkningstillväxt. Respekten för de mänskliga rättigheterna är i allmänhet svag och de demokratiska framstegen få. Många länder i regionen saknar demokratisk tradition. Yttrande- och pressfrihet, förenings-, församlings- och religionsfrihet är inte sällan beskurna. Kvinnans rättigheter respekteras inte eller endast i begränsad omfattning. Även minoriteters rättigheter är begränsade. Länderna har i de flesta fall anslutit sig till de internationella konventionerna på MR-området men den praktiska tillämpningen är bristfällig. Flera länder har gjort reservationer om att konventionerna endast kommer att tillämpas i den utsträckning de inte anses strida mot sharia (islamsk lag). Samtidigt finns tecken på att vissa länder i regionen (i synnerhet Marocko och Jordanien) önskar en dialog med omvärlden och är medvetna om behovet av förändring. Inom ramen för EU:s Medelhavssamarbete i den s.k. Barcelonaprocessen pågår en dialog mellan tolv Medelhavsländer och EU:s femton länder om hur respekten för de mänskliga rättigheterna skall kunna främjas i regionen. I reglerna för EU:s utvecklingssamarbete med de sydliga partnerländerna runt Medelhavet, den s.k. Meda-förordningen, ingår krav på respekt för demokratins och rättsstatens principer samt respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Där fastslås att EU kan vidta sanktioner mot de länder som inte uppfyller dessa grundläggande förutsättningar för Meda-samarbetet.

Motionen

I motion 2000/01:U630 (kd) yrkande 3 uppmärksammas situationen i Mellanöstern. Motionärerna anser att regeringen bör överväga vilka möjlig-

heter som finns för att öka det bistånd till Iran som är riktat till demokratiseringsutveckling och de mänskliga rättigheterna. Sanktionspolitiken mot Irak måste ses över och en gemensam strategi utarbetas vad gäller situationen i Irak. Vidare krävs att Sverige bör utnyttja alla möjligheter för att verka för att de mänskliga rättigheterna främjas i Saudiarabien och protestera mot brotten mot mänskliga rättigheter i både Israel och de palestinska självstyrande områdena.

Utskottets överväganden

I motion 2000/01:U630 (kd) yrkande 3 uppmärksammas situationen i Mellanöstern.

Utskottet delar motionärernas oro för de mänskliga rättigheterna i bl.a. Saudiarabien och noterar att Sverige utnyttjar alla de möjligheter som står till buds för att bilateralt och genom EU främja de mänskliga rättigheterna i Saudiarabien. Frågor med bäring på mänskliga rättigheter dryftas bl.a. i samband med de årligen återkommande mötena som EU har med staterna i Gulf Co-operation Council där Saudiarabien är medlem.

Amnesty International har under det senaste året fört en uppmärksam kampanj för mänskliga rättigheter i Saudiarabien, och regeringen ger via Sida stöd till enskilda organisationer som verkar för stöd till mänskliga rättigheter.

Utskottet har inhämtat att i de diplomatiska och officiella kontakter som Sverige och Iran har tas frågan om de mänskliga rättigheterna i landet kontinuerligt upp. Frågan berörs också i FN:s MR-resolution om Iran och i samband med MR-kommissionens möten.

Unionens politik gentemot västra Balkan är en stående punkt på allmänna rådets dagordning där det bl.a. diskuteras hur EU skall ställa sig till fortsatta sanktioner mot bl.a. Jugoslavien. Främjande av mänskliga rättigheter, demokratisering och rättsstatsprincipen är grundläggande inslag i de allmänna principerna för alla biståndsprogram som finansieras via EU:s budget, t.ex. Phare, Tacis, Meda etc. Det innebär att även andra bilaterala och regionala program och budgetkapitel omfattar verksamhet som direkt eller indirekt främjar respekten för de mänskliga rättigheterna.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U630 (kd) yrkande 3 kan besvaras.

15 Israel

Bakgrund

Amnesty framhåller att det förekommer rapporter om att de israeliska myndigheterna alltjämt tillåter tortyr och misshandel och att bådadera används regelbundet vid förhör av personer som gripits av säkerhetsskäl.

Kärnteknikern Mordechai Vanunu har kidnappats och dömts av Israel för att han avslöjat Israels hemliga förberedelser för kärnvapentillverkning. Miljöpartiet menar, i motion 2000/01:U610 (mp) yrkande 1, att det inte räcker med vädjanden och att hålla sig underrättad om situationen för Vanunu. Sverige bör i direkta samtal med Israels regering kräva efterlevnad av konventionen om de mänskliga rättigheterna. Motionärerna menar i yrkande 2 att om detta inte ger resultat bör Sverige arbeta för att få upp Vanunus fall på FN:s agenda.

Utskottets överväganden

Motion 2000/01:U610 (mp) yrkandena 1 och 2 tar upp situationen för kärnteknikern Mordechai Vanunu.

Utskottet framhåller att oavsett om Vanunu är dömd för ett brott som anses allvarligt i Israel, måste han behandlas i enlighet med de grundläggande internationella konventionerna om de mänskliga rättigheterna, t.ex. 1984 års FN-konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, som Israel har ratificerat. Praxis inom israelisk fängvård är att fångar frisläpps efter att ha avtjänat två tredjedelar av ådömd strafftid. I april 1998 då Vanunu avtjänat denna tid ansökte han om förtida frigivning. Den myndighet som avgör ärenden av detta slag avslög dock ansökan med hänvisning till att han fortfarande utgjorde ett hot mot staten Israels säkerhet.

Utrymmet för omvärldens agerande är begränsat i fall som detta. Vidare tar inte FN:s kommission för mänskliga rättigheter upp enskilda fall till behandling även om den behandlar MR-frågor utifrån teman eller situationer i olika länder. Israel har inte heller anslutit sig till det fakultativa protokollet till FN:s konvention om medborgerliga eller politiska rättigheter som ger möjlighet till ett individuellt klagomålsförfarande.

Utskottet har inhämtat att den svenska regeringen vid flera tillfällen tagit upp Vanunus fall med israeliska regeringsföreträdare. Statsministern tog upp Vanunus fall under sitt Israelbesök i oktober 1999. Ambassaden i Tel Aviv håller sig kontinuerligt underrättad om Vanunus situation, liksom UD i Stockholm, som står i kontakt med personer som bevakar fallet. Den svenska regeringen kommer att fortsätta att följa fallet och arbeta för en förbättring av Vanunus situation. Om så inte sker kommer fallet att på nytt tas upp på lämplig nivå med israeliska företrädare.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U610 (mp) yrkandena 1 och 2 har besvarats.

Bakgrund

UNRWA, FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar, spelar genom sitt mandat för att bistå de palestinska flyktingarna en betydelsefull roll för stabiliteten och den fredliga utvecklingen i regionen. UNRWA:s finansiella situation är emellertid ett fortsatt problem, och de ständiga underskotten gör att organisationen har svårighet att genomföra sitt mandat. Sverige var år 2000 organisationens tredje största bidragsgivare och en av de få givare som ger sitt bidrag, icke öronmärkt, till UNRWA:s allmänna fond. Sverige fortsätter att verka för att UNRWA skall kunna fullgöra sina uppgifter på ett effektivt sätt och att verksamheten skall grundas på öppenhet och effektiv medelsanvändning.

Amnesty konstaterar att fyra personer dömdes till döden under 1999 och en person avrättades. Samtliga rättegångar som utmynnade i dödsstraff ägde rum vid säkerhets- eller militärdomstolar, och uppfyllde inte internationella normer för korrekt rättegång.

Motionerna

Kristdemokraterna menar i motion 2000/01:U607 (kd) att det i egyptiska medier i flera år har bedrivits en antisemitisk propaganda där judar framställs som onda människor. Den känsliga fredsprocessen i Mellanöstern skadas av att rasistiska och antisemitiska argument får stå oemotsagda från västliga medier och regeringar. Det är därför angeläget att Sverige såväl i samtal med den egyptiska regeringen som inom EU-samarbetet fördömer rasistiska och antisemitiska angrepp.

Vänsterpartiet framhåller i motion 2000/01:U615 (v) att Sverige tidigare har ansetts vara en garant för folkrätt och för internationell rättvisa. Den svenska utrikespolitiken har på många områden i sitt arbete kunnat hämta stöd och kraft ur folkrörelser och solidaritetsrörelser. En fråga som borde uppta stort utrymme från svensk sida i dag är Palestinafrågan. Motionärerna menar att den svenska regeringen förhållit sig förvånansvärt passiv och kräver i *yrkande 1* att Sverige som ordförandeland i EU och i andra internationella sammanhang måste verka för att internationell rätt och FN:s resolutioner efterlevs när det gäller palestiniernas rätt till självbestämmande och suveränitet. I *yrkande 2* krävs att Sverige också måste verka för att den illegala israeliska bosättningspolitiken på ockuperat palestinskt område stoppas och, i *yrkande 3*, att Sverige i alla sammanhang motsätter sig "bantustaniseringen" av de ockuperade palestinska områdena. Motionärerna framhåller vidare, i *yrkande 4*, att Sverige bör stödja palestiniernas rätt att utropa en egen suverän stat, dvs. en stat som har kontroll över det egna territoriet, sina gränser, sin handel och andra relationer med andra länder och, i *yrkande 5*, att Sverige i alla internationella sammanhang måste verka för palestiniernas rätt till östra Jerusalem och palestiniernas rätt till återvändande (*yrkande 6*).

Utskottet anser att Sverige för en konstruktiv och viktig dialog med bl.a. Egypten om MR-frågor och demokrati där även frågor om pressens roll och pressetik kan ingå. Inom ramen för EU:s Medelhavssamarbete, den s.k. Barcelona-processen, har det även hållits seminarier för journalister. Sverige har som bekant engagerat sig starkt för dialogen mellan kulturer och för kampen mot rasism och xenofobi, och vi inrättade förra året ett svenskt institut i Alexandria som bl.a. skall verka för att öka utbytet och förståelsen mellan kulturerna runt Medelhavet.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U607 (kd) kan besvaras.

Vänsterpartiet lyfter i motion 2000/01:U615 (v) yrkandena 1–6 fram situationen i Palestina.

Utskottet vill betona att Sveriges och EU:s principiella inställning till den arabisk-israeliska konflikten och Palestinafrågan grundar sig på folkrätten. I detta ligger alla staters, inklusive Israels, rätt att leva i fred inom säkra och erkända gränser utan att utsättas för hot eller våldshandlingar och palestiniernas rätt till självbestämmande inklusive rätten att bilda en egen stat. Det finns ingen motsättning mellan säkerhetsrådets resolution 242 (1967) och de förhandlingar som Israel och palestinierna inledde 1993 och som därefter fortsatt.

Den svenska inställningen till Jerusalems status i dag går tillbaka till FN:s handlingsplan 1947, vilken innebär att Jerusalem med omnejd skall styras enligt en internationell regim under FN-förvaltning. Planen realiserades inte och i kriget 1948 erövrade Israel västra Jerusalem. Östra Jerusalem ockuperades av Israel i juni 1967. Strax därefter utvidgade Israel Jerusalems stadsgräns, framför allt åt öster. Detta utvidgade östra Jerusalem annekterades 1980 av Israel – trots omvärldens protester. Världssamfundet har motsatt sig Israels ockupation av östra Jerusalem genom ett flertal resolutioner i FN:s säkerhetsråd.

Sverige och EU anser att Jerusalems framtida status måste ingå i en allomfattande och rättvis fredsuppgörelse. Frågan angår hela världssamfundet. Alla troende – muslimer, judar och kristna – måste ha tillgång till de heliga platserna, oavsett vem som har kontrollen över staden.

I samband med Palestinakriget 1948–1949 lämnade ca 725 000 palestinska flyktingar Israel, vissa flydde på grund av kriget, andra till följd av israeliska massakrer och rensningsaktioner (utförda av grupper som Irgun, Haganah och Stern). FN:s generalförsamlings resolution 194 (dec. 1948) erkänner flyktingarnas rätt att återvända samt rätt till kompensation. I dag finns mellan 3 och 4 miljoner palestinska flyktingar bosatta i Libanon, Syrien och Jordanien samt Västbanken/Gaza. Den palestinska flyktingfrågan är föremål för bilaterala förhandlingar mellan israeler och palestinier som en s.k. slutstatusfråga.

Bosättningarna på ockuperat område är illegala enligt IV:e Genvèkonventionen. De motverkar att Israel kan nå ett fredsavtal med säkra och erkända gränser. De förhindrar fredliga och stabila relationer till palestinierna och

uppmuntrar extremister på båda sidor. Bosättningarna och deras framtid splittrar och polariserar dessutom den israeliska opinionen. Varor från dem omfattas inte av tullpreferenser enligt associationsavtalet EU–Israel.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U615 (v) yrkandena 1–6 kan besvaras.

17 Västsahara

Bakgrund

FN har lagt fast en fredsplan för Västsahara inklusive förslag om en folkomröstning. Denna plan bekräftades av parterna i Houstonöverenskommelsen 1997. FN menar nu att en folkomröstning om Västsahara inte kan genomföras före år 2002 om inte avsevärda framsteg görs på det politiska området. Marocko har uttryckt en vilja att förhandla med Polisario, men i princip bara utifrån en förutsättning om en lösning som bekräftar det nuvarande läget med marockansk överhöghet.

Folkomröstningen om Västsahara, som var planerad att äga rum i juli 2000, har skjutits upp för att man måste få mer tid att behandla de tiotusentals anmälningar som kommit från människor som inte återfinns i röstlängderna. Detta har lamslagit hela FN-planen. Polisario har förklarade sig villigt att snabbt inleda förhandlingar för att lösa problemen med registrering av röstberättigade. Sverige arbetar i FN och EU för att fredsplanen verkligen skall kunna genomföras. Det kräver dock ökade resurser till FN-kommandot Minurso som organiserar folkomröstningen.

FN:s kommitté mot tortyr och FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna har granskat rapporterna om Marocko. Båda kommittéerna erkände de positiva steg som den marockanska regeringen tagit för de mänskliga rättigheterna. I sina avslutande anmärkningar uppmanade emellertid människorättskommittén Marocko att intensifiera efterforskningarna av alla personer som rapporterats som saknade och att frige alla sådana personer som ännu kan vara fängslade.

Amnesty konstaterar att FN-delegationen för folkomröstningen i Västsahara, Minurso, i juli 1999 meddelade att man registrerat ca 84 000 av de 147 000 människor som hade ansökt om att få delta i folkomröstningen om Västsahara skulle bli självständigt eller en del av Marocko.

Motionerna

Vänsterpartiet framhåller i motion 1999/2000:U21 (v) att i Västsahara har befrielseerörelsen Polisario, efter 20 års väpnad kamp och förhandlingar under FN:s överinseende, ännu inte kommit överens med Marocko om valordningen. I Marocko har situationen beträffande de mänskliga rättigheterna förbättrats under senare år. Detta tas ibland som intäkt för att andra lösningar än nationell självständighet är en möjlighet för Västsaharas del. Motionärerna anser att befolkningen i Västsahara har rätt att bestämma om sin och sitt lands framtid. I *yrkande 6* kräver motionärerna att den utlovade folkomröstningen måste genomföras.

I flerpartimotion 2000/01:U627 (v, s, m, kd, c, fp, mp) framhålls att när Västsahara upphörde att vara spansk koloni 1975 blev landet på nytt koloniserat, denna gång av Marocko och Mauritania. Befrielseörelsen Polisario bildades 1973. Mauritania gav 1979 upp sina anspråk på Västsahara och ingick ett fredsavtal med Polisario. Marockanska trupper och Polisario kämpade periodvis mot varandra fram till 1991. Grova och omfattande människorättsbrott gjordes under det krig som fördes mellan Polisario och den dåvarande marockanska regimen. 1988 accepterade Marocko och Polisario en FN-plan för genomförandet av en folkomröstning, där befolkningen i Västsahara skulle få välja mellan att integreras i Marocko och självständighet för Västsahara. 1991 sändes en fredsbevarande observationsstyrka från FN till Västsahara. En folkomröstning om Västsaharas framtid skulle genomföras under FN:s överinseende. Denna har dock ännu inte genomförts. Folkomröstningen har flyttats fram fem gånger.

Motionärerna menar i *yrkande 1* att när det gäller det svenska stödet till Västsahara måste regeringen utveckla sitt stöd till flyktingarna i Algeriet och förbereda en handlingslinje för ett självständigt Västsahara. Det allt överskuggande i dag är dock frågan om nationell självbestämmanderätt för Västsaharas folk och den krissituation som uppstått sedan registreringsprocessen avstannat och folkomröstningen återigen skjutits på framtiden. Vidare, i *yrkande 2*, krävs att den svenska regeringen i FN och i EU alldeles särskilt i sin egenskap av ordförandeland för EU under första halvåret 2001 samt i andra internationella sammanhang bör göra sitt yttersta för att påskynda genomförandet av en folkomröstning i Västsahara.

Utskottets överväganden

Motion 1999/2000:U21 (v) *yrkande 6* liksom motion 2000/01:U627 (v, s, m, kd, c, fp, mp) *yrkandena 1* och *2* tar upp frågan om Västsahara.

Utskottet konstaterar att i Västsahara har parterna ännu inte kommit överens om valordningen under FN:s överinseende. Även om situationen när det gäller de mänskliga rättigheterna förbättrats under senare år i Marocko kan detta inte tas som intäkt för att andra lösningar än nationell självständighet är möjlig för Västsaharas del. Befolkningen i Västsahara har rätt att bestämma om sin och sitt lands framtid.

FN:s generalsekreterares särskilda sändebud James Baker har hittills hållit tre möten med parterna i konflikten och trots att några framgångar inte nåtts fortsätter diskussionerna. Båda parter håller fast vid fredsplanen trots fundamentalt olika uppfattningar om implementeringen. I FN:s senaste rapport noteras en positiv inställning till lösningen av konflikten från Polisarios sida och att organisationen frigivit politiska fångar. Utskottet menar att en viktig princip för den svenska regeringens agerande i Västsaharafrågan är att stödja det västsahariska folkets rätt till självbestämmande vad gäller områdets framtida status liksom att konflikten bör lösas på ett fredligt och demokratiskt sätt. Sverige stöder fullt ut FN:s roll och Minursos uppdrag liksom FN-sändebudets pågående medlingsansträngningar som går ut på att nå en snar och varaktig lösning. Utskottet anser det oroande att Minursos uppdrag endast förlängts till den 30 april 2001.

Utskottet understryker att det är viktigt att Sverige insisterar på att parterna håller sig till de överenskommelser som träffats och att folkomröstningen genomförs på det sätt som planerats. EU:s handlande när det gäller Västsahara går ut på att på alla sätt stödja FN:s uppdrag.

Utrikesutskottet anser att Sverige bör söka framkomliga vägar inom EU för att nå fram till en gemensam ståndpunkt i FN. Som ordförandeland följer Sverige utvecklingen särskilt noga och i den mån EU kan spela en roll i nuvarande läge är Sverige berett driva frågan. Sverige har hela tiden stött FN:s arbete. Sedan 1997 har Sverige även deltagit i FN-arbetet på plats med minröjningsinsatser (sedan år 1998) och civilpolis. Sida har bidragit med humanitär hjälp till flyktinglägren via olika enskilda organisationer. Biståndet har under de senaste tre åren uppgått till i genomsnitt 13 miljoner kronor per år. EU är genom ECHO (European Community Humanitarian Office) största bidragsgivare vad gäller humanitär hjälp till flyktingarna. FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) förbereder inom ramen för Houstonöverenskommelsen ett framtida återvändande för flyktingarna. Sverige är en stor bidragsgivare till UNHCR och har beredskap bidra när det blir aktuellt med ett återvändande.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 1999/2000:U21 (v) yrkande 6 och 2000/01:U627 (v, s, m, kd, c, fp, mp) yrkandena 1 och 2 kan besvaras.

18 Irak

Bakgrund

FN:s ”olja mot mat”-program har funnits sedan 1997. Syftet med detta program är inte att bidra till en långsiktig uppbyggnad av det irakiska samhället utan endast att tillgodose befolkningens dagliga behov. Den humanitära situationen i norra Irak, där centralmaktens kontroll och auktoritet är begränsad, är märkbart bättre än i övriga delar av landet. FN ansvarar för genomförandet av ”olja mot mat”-programmet i norra Irak medan irakiska myndigheter har ansvaret för programmet i övriga delar av landet.

I Irak fortsätter bristerna beträffande mänskliga rättigheter att vara mycket stora. Systematiska brott mot de mänskliga rättigheterna begås vilket får återverkningar för hela befolkningen.

Amnesty konstaterar att sedan Irak 1990 invaderat Kuwait har landet varit underkastat stränga ekonomiska sanktioner enligt FN:s säkerhetsråds beslut. Sanktionerna har skadat landets ekonomiska infrastruktur svårt och bidragit till en alltmer försämrad ekonomi, ökad arbetslöshet, undernäring, och dödlighet samt omfattande korruption. Unicef beräknade 1999 att sanktionerna har bidragit till att mer än 500 000 barn under fem år avlidit. Det omfattande bruket av dödsstraffet har fortsatt. Under 1999 avrättades hundratals människor däribland eventuellt även samvetsfångar. Sedan 1997 hade situationen för de mänskliga rättigheterna i irakiska Kurdistan förbättrats något. Ett eldupphör som utlysts 1997 gjorde slut på de omfattande övergreppen från de styrande partierna och deras miliser och säkerhetsstyrkor.

Vänsterpartiet konstaterar i motion 2000/01:U406 (v) att FN införde handels-sanktioner för att förmå Irak att släppa in vapeninspektörer i landet. Samtidigt inleddes, till kurdernas beskydd i norr och shiamuslimernas i söder, flygförbudszoner för irakiskt flyg, som övervakades av amerikanskt och brittiskt flyg. Motionärerna menar att handelssanktionerna fick en missriktad effekt. Det var det irakiska folket som drabbades av livsmedelsbrist. Människors hälsotillstånd försämrades och barnadödligheten ökade. FN försökte efter några år att mildra effekterna av sanktionerna och tillät Irak att byta olja mot mat. Någon märkbar förändring av människors hälsotillstånd i landet har dock inte märkts genom detta program.

Motionärerna kräver i *yrkande 1* att Sverige i FN måste verka för att USA och Storbritannien upphör att bomba Irak och, i *yrkande 2*, att Sverige verkar för att sanktionerna mot Irak hävs. Vidare krävs i *yrkande 3* att Sverige, i EU och FN, verkar för att en federal lösning kommer till stånd för norra Irak/irakiska Kurdistan så att det kurdiska folkets ställning stärks och skyddas. Motionärerna kräver vidare, i *yrkande 4*, att eftersom det s.k. Food for Oil-programmet inte fungerar och sanktionerna mot Irak inte får avsedd effekt bör den svenska regeringen i FN verka för att sanktionerna hävs och att den irakiska befolkningen ges snabb och effektiv hjälp med livsmedel och mediciner. I *yrkande 6* krävs att Sverige verkar för att en ny FN-resolution antas för att stärka det kurdiska folkets folkrättsliga ställning.

Även i flerpartimotion 2000/01:U634 (c, m, v, kd, fp, mp) framhålls att sanktionerna mot Irak drabbar det irakiska folket hårt, och alltfler röster höjs för att häva sanktionerna, vilket också FN:s resolution nr 1284 gjort möjligt. Samtidigt fruktar befolkningen i irakiska Kurdistan den dag då Iraks regering åter fritt kan styra över samtliga delar av landet. Sverige bör både som medlem i trojkan och som ordförandeland i EU ta initiativ till skydd för befolkningen i irakiska Kurdistan. I *yrkande 1* krävs internationella garantier för skydd för irakiska Kurdistan sedan sanktionerna mot Irak hävts. I *yrkande 2* anförts att det internationella samfundet måste kräva att irakiska Kurdistan får en federativ status med väl definierad maktfördelning inom ramen för Iraks gränser. Vidare krävs i *yrkande 3* att kurdfrågan som helhet tas upp på den internationella dagordningen och att ansvariga för brott mot mänskligheten ställs inför rätta (*yrkande 4*). FN:s säkerhetsråd bör garantera skyddet för administrationen och området ovanför 36:e breddgraden även sedan sanktionerna mot Irak hävts och till dess att Irak lagt fram en plan för återförening inom Irak som accepteras av ett folkvalt parlament i irakiska Kurdistan (*yrkande 5*).

I motion 2000/01:U703 (kd) konstateras sanktionerna mot Irak slå hårt mot assyrierna liksom den övriga befolkningen. Sanktioner måste därför mer inriktas mot den politiska eliten i Irak så att deras negativa effekter inte drabbar den civila befolkningen på det sätt som de gör i dag (*yrkande 6*).

Genom beslut av USA, Storbritannien och Frankrike infördes i juni 1991 en "air exclusion zone" för irakiskt flyg norr om den 36:e breddgraden, och senare lades därtill ett motsvarande förbud rörande flygningar söder om den 33:e breddgraden. Syftet är att skydda civilbefolkningen i norra och södra Irak mot Saddam Husseins grova övergrepp mot de mänskliga rättigheterna. För att upprätthålla flygförbudszonerna har USA och Storbritannien genomfört bombningar mot militära installationer i Irak, också mellan dessa zoner. Utskottet konstaterar att bombningarna fortsätter och att USA anser att Irak ännu kränker flygförbudszonerna.

Det finns inga säkerhetsrådsresolutioner som stöder dessa flygförbud. Flygförbudszonerna har motiverats bl.a. med hänvisning till säkerhetsrådets resolution 678, i vilken den amerikanskt ledda koalitionen gavs ett mandat att använda "alla tillgängliga medel ... för att återställa internationell fred och säkerhet i området". Hänvisningar har också gjorts till resolutionerna 687 (eldupphör med villkor) och 688 (förtryck av civila, särskilt kurder). Utskottet menar att dessa resolutioner inte utgör folkrättslig grund för bombningarna. Utskottet anser det därför orimligt att bombningarna under dessa förutsättningar fortsätter. Utskottet konstaterar att utrikesministern i ett interpellationssvar har klargjort att Sverige tagit avstånd från bombningarna, både under den tid som Sverige var medlem av FN:s säkerhetsråd och senare. Regeringen stöder de resolutioner om Irak som FN:s säkerhetsråd har beslutat om och generalsekreterarens ansträngningar att uppfylla dessa.

Sverige tog under sin period i säkerhetsrådet upp detta folkrättsproblem inom ramen för den allmänna diskussionen i säkerhetsrådet om situationen i Irak.

Med detta anses motion 2000/01:U406 (v) yrkande 1 besvarad.

Utskottet konstaterar att sanktionerna mot Irak är beslutade av FN:s säkerhetsråd, och det är också säkerhetsrådet som beslutar om ett eventuellt hävande. I de resolutioner som säkerhetsrådet beslutat om regleras villkoren för att häva sanktionerna. Eftersom dessa villkor ännu ej uppfyllts är sanktionerna fortfarande i kraft. Utskottet menar att sanktionerna, som de är utformade, inte har haft åsyftad effekt bl.a. för att det inte finns en tillåten politisk opposition i Irak. Sanktionerna har snarare använts av regimen för att ena befolkningen mot den yttre fienden. Den översyn av sanktionsinstrumentet som nu inletts är mot denna bakgrund särskilt angelägen.

Sverige hör – genom Sida – till de största givarna av humanitärt bistånd till Irak. Under 1998 uppgick stödet till närmare 70 miljoner kronor. Under 1999 var stödet 52 miljoner kronor, och under 2000 utbetalades drygt 60 miljoner kronor. Huvuddelen av detta stöd går till norra Irak. Inom EU diskuteras för närvarande möjligheter för unionen att genomföra humanitära aktiviteter i Irak, inom ramen för de befintliga FN-programmen.

Utskottet menar att Irak är en suverän stat som omfattar även de delar av landet som befolkas av kurder. Liksom alla andra stater är Iraks suveränitet över sitt territorium emellertid inte oinskränkt, utan Irak är bundet av folkrättsliga överenskommelser och andra förpliktelser.

Utskottet vill understryka att den irakiska regimen har en plikt att respektera de mänskliga rättigheterna. Regimen har också en plikt att respektera den humanitära rätten som skyddar krigets offer inklusive civila även i interna konflikter. Rätten till autonomi (begränsat självstyre) för kurderna grundades i ett avtal mellan den irakiska regimen och kurderna 1970. Avtalet sattes delvis åt sidan genom irakisk lagstiftning 1974, men i slutet av april 1991, efter Gulfkriget, nåddes en principiell enighet om att återuppliva detta avtal.

Utskottet erinrar om att kurderna i norra Irak tidigare åtnjutit olika grader av självbestämmande. Utskottet menar vidare att i en normaliserad situation då flygförbudszonerna har hävts, hänsyn bör tas till den demokratiska institutionalisering som kunnat ske i norra Irak i skydd av flygförbudszonerna. Det bör också enligt utskottets mening fortsatt finnas en FN-närvaro i landet i syfte att garantera säkerheten för den kurdiska befolkningen inom landets gränser.

Med detta avstyrker utskottet motion 2000/01:U634 (c, m, v, kd, fp, mp) yrkande 2 och anser att motionerna 2000/01:U406 (v) yrkandena 2–4 samt 2000/01:U634 (c, m, v, kd, fp, mp) yrkande 1 kan besvaras.

En förutsättning för att situationen för kurderna skall förbättras är att länder med en kurdisk befolkning går mot ökad demokratisering. De berörda länder som hyser kurdiska minoriteter motsätter sig internationellt engagemang i frågan. Det är vidare av vikt att det internationella samfundet fortsättningsvis uppmuntrar och främjar demokratiska reformer och respekten för mänskliga rättigheter i länder med kurdiska minoriteter. Turkiets försök att uppfylla kriterierna för medlemskap i EU gynnar samtliga turkiska medborgare, inklusive de kurdiska.

Inom EU inrättades 1998 en grupp för asyl- och migrationsfrågor, HLWG (Högnivågruppen för asyl- och migrationsfrågor). Grundtanken är att man genom humanitära insatser, asyl- och migrationspolitiska insatser samt förebyggande arbete för stabilisering och demokratisering på sikt skall kunna minska migrationsströmmar. Högnivågruppen för asyl- och migrationsfrågor har upprättat en handlingsplan för Irak. Syftet med planen är att identifiera hur situationen ser ut i Irak, hur EU kan verka för stabilisering och demokratisering i såväl södra som norra Irak samt att kartlägga befintliga insatser som redan görs i landet bl.a. av det internationella samfundet.

Förslagen till EU-åtgärder i Irak på de humanitära och kulturella områdena har diskuterats i arbetsgruppen för Mellanöstern och Gulfstaterna. I förslagen ingår bl.a. åtgärder inom områdena minröjning, hälsa och vatten. Åtgärderna inbegriper även norra Irak.

Med detta anser utskottet motionerna 2000/01:U406 (v) yrkande 6 samt 2000/01:U634 (c, m, v, kd, fp, mp) yrkandena 3 och 5 besvarade.

För närvarande pågår arbetet, med aktivt svenskt deltagande, med att etablera en permanent internationell brottmålsdomstol, ICC. FN-konventionen som ligger till grund för inrättandet av domstolen skall ratificeras av 60 stater innan domstolen kan börja verka. Hittills har 139 stater undertecknat kon-

ventionen och 28 stater ratificerat densamma. Domstolens jurisdiktion omfattar medborgare i de stater som är parter till stadgan och brottet skall ha begåtts efter det att stadgan trädde i kraft i förhållande till staten i fråga.

Internationella ”ad hoc”-domstolar för att ställa ansvariga inför rätta mot brott mot mänskligheten har upprättats för Rwanda samt för det f.d. Jugoslavien. För att en sådan domstol skall komma till stånd mot Irak krävs ett beslut av FN:s säkerhetsråd enligt VII kap. i FN-stadgan. Ett sådant förslag har inte varit föremål för diskussion. Utskottet konstaterar, att införandet av ICC medför att behovet av internationella ad hoc-domstolar på sikt kommer att försvinna.

Med detta anser utskottet motion 2000/01:U634 (c, m, v, kd, fp, mp) yrkande 4 besvarad.

Utskottet konstaterar att det är den fattiga befolkningen och framför allt barnen i Irak som har drabbats hårdast av FN:s ekonomiska sanktioner, som sattes in som svar på den irakiska invasionen av Kuwait i augusti 1990. Trots att FN lättat på sanktionerna och tillåter ett visst utbyte av irakisk oljeexport mot import av vissa läkemedel lider irakierna brist på i princip allt. Utskottet konstaterar att sanktionerna mot Irak är beslutade av FN:s säkerhetsråd och det är säkerhetsrådet som tar beslut om eventuella förändringar i villkoren för sanktionerna. Grunden för all sanktionspolitik bör vara att utöva så stor press som möjligt mot landets beslutsfattare utan att civilbefolkningen drabbas onödigt hårt. Sverige har deltagit aktivt i FN:s diskussioner om att utveckla sanktionsinstrumentet till ett mer verkningsfullt och ändamålsenligt verktyg. Inom kort kommer en särskild FN-arbetsgrupp att presentera sina rekommendationer för hur sanktioner kan effektiviseras.

Utskottet menar att det är viktigt att framhålla att det är den irakiska regimens ansvar att sanktionerna fortfarande är i kraft.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U703 (kd) yrkande 6 kan besvaras.

19 Iran

Bakgrund

Sverige för en dialog med iranska företrädare om MR-läget i Iran. Arresteringar av reformförespråkare, den skärpta presslagstiftningen och stängningar av ett stort antal tidningar utgör allvarliga försämringar av MR-läget. I april 2000 antog FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna en resolution, framlagd av EU, om situationen beträffande de mänskliga rättigheterna i Iran. I resolutionen noteras framsteg på specifika punkter liksom den stora potential som finns för genomgripande förändringar. Samtidigt uttrycker dock resolutionen oro över problemen på MR-området och uppmärksammar dödsstraff, tortyr, inhuman och förnedrande bestraffning och brist på respekt för internationella normer i rättsutövningen. I resolutionen framhålls även en oro över att FN:s specialrapportör Maurice Copithorne fortfarande inte har inbjudits till Iran.

Amnesty konstaterar att regeringskritiker, även shiamuslimska präster, journalister och studenter, rannsakades och dömdes efter rättegångar som inte uppfyllde internationella normer för korrekt rättegång. Dödsstraff utdömdes alltjämt rutinmässigt för mord, narkotikahandel och väpnat rån. Amnesty har dokumenterat 165 avrättningar 1999, men det verkliga antalet kan ha varit avsevärt större. Även spöstraff, stening och stymplingar förekommer. Ett stort antal tidningar och tidskrifter har tvingats lägga ned verksamheten.

Motionerna

I motion 2000/01:U605 (m) framhålls att Sverige liksom EU har visat en påfallande passivitet och undfallenhet mot den iranska regimen som är en av världens blodigaste. De många tusental som avrättats genom arkebusering, hängning och stening har inte föranlett särskilt starka reaktioner från européerna. Det är uppenbart att de samtal som gick under beteckningen Den kritiska dialogen inte har gett något resultat. Sverige bör därför känna sitt ansvar i EU och FN för att på alla plan och med kraft agera mot regimen i Iran.

I flerpartimotion 2000/01:U636 (v, s, m, kd, c, fp, mp) konstateras att sedan 1979 har en islamsk regim makten i Iran. Landets religiösa ledning är överordnad det politiska systemet. Presidentkandidater, parlamentskandidater, parlamentsledamöter, regionala ledare och borgmästare m.fl. måste godkännas av den religiösa makten innan de tillträder sina befattningar även om de redan är valda. I *yrkande 1* krävs att den svenska regeringen i den kritiska dialogen med kraft hävdar det iranska folkets rätt att fritt organisera sig i partier och fackföreningar och i *yrkande 2* att den svenska regeringen verkar för att FN:s speciella sändebud när det gäller mänskliga rättigheter i Iran, Maurice Capithorne, måste få möjlighet att besöka landet.

I *yrkande 3* krävs att Sverige i olika internationella organ skall verka för att omständigheterna kring flera författares och en rad politiskt och religiöst oliktankande människors död närmare granskas av en opartisk internationell humanitär organisation. Motionärerna kräver vidare att Sverige i sina direkta relationer med den iranska regeringen samt i EU- och FN-sammanhang bör verka för att alla författare och journalister ges möjlighet att fritt ge ut sina verk, tidskrifter och tidningar (*yrkande 4*) och vidare att ett FN-kontor upprättas i Iran (*yrkande 5*).

De iranska kvinnorna har utsatts för förtryck och trakasserier. Kvinnodiskriminerande rättsordning, kvinnornas rättslösa ställning i familjelagstiftningen och olika former av segregering grundad i sexualfientliga föreställningar drabbar kvinnorna hårt. Motionärerna menar i *yrkande 6* att Sverige i den kritiska dialogen bör uppmärksamma kvinnornas situation när det gäller deras ställning i allmänhet och inom rättssystemet liksom när det gäller deras rätt till arbete och deras möjligheter att yttra sig i samhällsdebatten. Vidare anser motionärerna i *yrkande 8* att Sverige i den kritiska dialogen med Iran och i olika internationella organ bör verka för att alla som fängslats enbart på grund av sin politiska eller religiösa ståndpunkt frigges. I *yrkande 9* krävs att den svenska regeringen inom EU skall verka för att politiska, diplomatiska

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att Sverige och EU verkar aktivt för att förmå den iranska regeringen att bjuda in Maurice Capithorne, särskild representant för FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna, för att genomföra besök i landet i enlighet med hans mandat.

Sedan 1996 har den iranska regeringen inte tillåtit den särskilde representanten att besöka landet, varför denne inte på ett fullgott sätt kunnat verka enligt det mandat som FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna har gett honom. Mandatet har hittills förlängts årligen genom den resolution om situationen för de mänskliga rättigheterna som initieras av EU i kommissionen.

EU förbereder för närvarande arbetet för att uppmärksamma situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran i den kommande sessionen av MR-kommissionen i april. Bland de frågor som anses mycket angelägna är möjligheten för den särskilde representanten att besöka Iran.

Utskottet har inhämtat att den svenska regeringen fördömde morderna på ett antal iranska författare så snart dessa hade blivit kända. Den av MR-kommissionen utsedde särskilde representanten har ett generellt mandat att undersöka förhållandena i Iran vad avser alla aspekter av de mänskliga rättigheterna. Författarmorden omfattas av detta.

I diplomatiska och andra officiella kontakter som Sverige har med iranska företrädare i EU- och FN-sammanhang framhålls frågan om att alla författare och journalister ges möjlighet att fritt ge ut sina verk, tidskrifter och tidningar. Frågan tas även upp i FN:s MR-resolution för Iran och i samband med mötena i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U636 (v, s, m, kd, c, fp, mp) yrkandena 2–4 kan besvaras.

Utskottet konstaterar att en grundförutsättning för att ett FN-kontor skall kunna upprättas i ett land är att landet i fråga medverkar till och undertecknar ett avtal om detta med FN. Avgörande för om ett kontor kan upprättas är således den iranska regeringens inställning till ett sådant kontor.

I Iran finns för närvarande ett UNDP-kontor. Diskussioner har förekommit om att sekondera personal från Högkommissariens för de mänskliga rättigheternas kontor vid UNDP-kontoret, men något avtal om detta har ännu inte kommit till stånd.

Lokal närvaro i Iran av personal från Högkommissariens kontor, antingen i UNDP-kontoret eller i eget lokalt kontor, skulle vara positivt under förutsättning att deras mandat kopplas till det arbete som utförs av andra FN-företrädare, inklusive FN:s kommission för de mänskliga rättigheternas särskilde representant för situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran. Det är viktigt att teknisk assistans och övervakning inte skiljs åt.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U636 (v, s, m, kd, c, fp, mp) yrkande 5 kan besvaras.

Utskottet konstaterar att Sverige lägger stor vikt vid kvinnornas situation i Iran när det gäller deras ställning inom rättssystemet, deras rätt till arbete och deras möjligheter att yttra sig i samhällsdebatten.

Frågor som rör MR, demokrati, yttrandefrihet samt kvinnors, barns och minoriteters rättigheter utgör centrala ämnen i de samtal som Sverige på diplomatisk och annan officiell väg för med företrädare för den iranska regeringen. Likaså ingår dessa frågor i den kritiska dialog som EU för med Iran. Frågan berörs givetvis också i FN:s MR-resolution för Iran och i samband med mötena i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna. Årligen tar EU även initiativ i FN:s generalförsamling till en resolution om situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran, där denna fråga berörs.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U636 (v, s, m, kd, c, fp, mp) yrkande 6 kan besvaras.

Utskottet konstaterar att Sverige agerat kraftfullt för att personer som fängslats enbart på grund av sin politiska eller religiösa uppfattning skall frigges. Regeringen verkar för att samtliga politiska fångar som utövat fredlig verksamhet skall släppas och att övriga skall dömas efter rättegångar som uppfyller de krav som finns i MR-instrumenten. Rättegångarna skall vara öppna. De skall också genomföras med respekt för mänskliga rättigheter. Straff måste stå i proportion till de brott som anklagade befinns vara skyldiga till. EU har vid upprepade tillfällen påtalat fall i Iran där det framgått eller med fog kan misstänkas att politiska eller religiösa uppfattningar varit skälet till åtalet. Ett exempel på detta är domarna mot iranska intellektuella för att de deltagit i en konferens om Iran i Berlin i april 2000.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U636 (v, s, m, kd, c, fp, mp) yrkande 8 kan besvaras.

Frågor som rör MR, demokrati, yttrandefrihet, organisationsfrihet samt kvinnors, barns och minoriteters rättigheter utgör centrala ämnen i de samtal som Sverige på diplomatisk och annan officiell väg för med företrädare för den iranska regeringen. Likaså ingår dessa frågor i den kritiska dialog som EU för med Iran. Det första mötet mellan EU-trojkan och Iran ägde rum i Teheran i juli 1998. Sedan dess har fyra möten ägt rum, det senaste i Teheran i juni 2000. EU:s politiska dialog med Iran syftar till att dels söka påverka Iran vad avser mänskliga rättigheter, demokrati, yttrandefrihet etc., dels att integrera Iran i det internationella samfundet. Utskottet menar att politiska och diplomatiska markeringar bör göras endast vid exceptionella tillfällen och att dialog är att föredra framför isolering.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2000/01:U605 (m) och 2000/01:U636 (v, s, m, kd, c, fp, mp) yrkandena 1 och 9 kan besvaras.

Bakgrund

Det övergripande målet för Sveriges utvecklingssamarbete i Asien är att höja de fattigas levnadsstandard. Skillnaderna mellan regioner och länder är mycket stora och det svenska utvecklingssamarbetet har därför skiftande betoning i olika länder.

Sverige har långsiktiga avtal om utvecklingssamarbete med fem asiatiska länder: Bangladesh, Sri Lanka, Kambodja, Vietnam och Laos samt med Västbanken och Gaza. Andra länder som får stöd är Afghanistan, Thailand, Filippinerna, Kina och Indonesien. De indiska och pakistanska kärnvapenproven i maj 1998 fick till följd att Sverige sade upp sitt långsiktiga samarbetsavtal med Indien och avbröt samarbetet med Pakistan.

Demokratiutvecklingen i Asien de senaste decennierna har beskrivits som långsammare än i resten av världen. Störst utbredning har demokratin i Sydasiens, samtidigt som situationen för jämställdhet och förverkligande av sociala och ekonomiska rättigheter är svagast där. Från och med mitten av 1980-talet har demokratin gjort framsteg också i övriga Asien, främst i Filippinerna, Thailand, Sydkorea och Taiwan. Den ekonomiska krisen i mitten av 1990-talet har påskyndat ekonomiska och politiska reformer med effekter på demokratin.

Motionen

I motion 2000/01:U630 (kd) yrkande 2 understryks behovet av att främja mänskliga rättigheter i Asien. Motionärerna pekar på flera områden i regionen som kräver det internationella samfundets uppmärksamhet.

Utskottets överväganden

Utskottet noterar att regeringen under år 1999 utarbetade en regionstrategi för arbetet i Asien (En svensk Asienstrategi inför 2000-talet, skr.1998/99:61) vilken utskottet tagit ställning till i betänkande 1998/99:UU11. Huvudsyftet med strategin är att ange en färdriktning för den svenska politiken. Implementeringen av strategin konkretiseras i en handlingsplan.

Asienstrategin lägger tyngdpunkten på nio centrala områden, bl.a. politisk dialog, demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet, handel och direktinvesteringar samt fattigdomsbekämpning och fördjupade relationer genom utvecklingssamarbete.

Asienstrategin slår även fast att utvecklingssamarbetet är en betydelsefull dimension av Sveriges relationer med Asien och bör så vara också i framtiden. De områden i Asien som motionären belyser omfattas av de insatser Sverige utför inom ramen för den övergripande strategin.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motionen 2000/01:U630 (kd) yrkande 2 kan besvaras.

Bakgrund

EU har ingått partnerskapsavtal med alla länderna i regionerna Södra Kaukasus och Centralasien, utom Tadzjikistan där den interna säkerhetssituationen hittills hindrat utvecklingen av samarbetet. EU:s politik gentemot länderna i de två regionerna syftar till att främja stabilitet och ekonomisk utveckling. Sverige har bidragit till utformningen av denna genom att som väsentliga element föra fram utvecklingen av demokrati och marknadsekonomi, upprätthållande av respekten för mänskliga rättigheter samt arbetet med att bilagga konflikterna i de två regionerna.

Länderna i södra Kaukasus (Armenien, Azerbajdzjan, Georgien) och Centralasien (Kazakstan, Kirgizistan, Tadzjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan) har sedan självständigheten drabbats hårt av ekonomisk tillbakagång. De senaste årens positiva ekonomiska trend, som dock utgått från en mycket låg nivå, har hämmats av den ekonomiska krisen i Ryssland och låga oljepriser.

Läget vad gäller mänskliga rättigheter i regionen är bekymmersamt i flera av länderna, speciellt i Azerbajdzjan, Tadzjikistan, Turkmenistan och Uzbekistan. I Azerbajdzjan har varken parlament eller regering något större inflytande på landets politik och demokratiseringsprocessen går långsamt. Frihetsberövanden utan domstolsbeslut förekommer. Journalister och massmedier trakasseras och polismisshandel förekommer. Tadzjikistan präglas av följderna av inbördeskriget. Situationen vad gäller mänskliga rättigheter har förbättrats, men är fortsatt mycket dålig. Folk försvinner, fångar misshandlas och press- och yttrandefrihet är starkt inskränkt. Turkmenistan är en enpartistat som domineras av presidenten. Regimen begår övergrepp och de medborgerliga fri- och rättigheterna är starkt begränsade. Massmedierna är underkastade censur och eventuell opposition förföljs. I Uzbekistan är de medborgerliga rättigheterna begränsade och oberoende politiska partier saknas. Yttrandefriheten är inskränkt och massmedierna är censurerade. Mötesfrihet är inte garanterad, domstolarna är i praktiken underställda den exekutiva makten. Motsättningarna mellan Armenien och Azerbajdzjan med anledning av konflikten om Nagorno-Karabach har negativt påverkat MR-situationen i området.

Amnesty framhåller att Armeniens representant FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna meddelat att dödsstraffet skulle avskaffas den 1 januari 1999 då en ny strafflag skulle antas. Dödsstraffet skulle ersättas av livstids fängelse som högsta straff.

Vapenstilleståndet fortsatte i den omtvistade regionen Karabach som tillsammans med angränsande områden fortfarande i praktiken inte kontrollerades av de azerbajdzjanska myndigheterna. Konflikten har tvingat hundratusentals människor att fly från sina hem.

Minst 15 människor har dömts till döden i Tadzjikistan och två avrättningar har rapporterats, men det verkliga antalet är troligtvis mycket större. Medlemmar av oppositionspartier har trakasserats av myndigheterna. Folkom-

röstning som ledde till att presidenten fått ökad makt har genomförts och religionsbaserade politiska partier har blivit tillåtna.

I Turkmenistan har regeringen inskränkt möjligheterna att resa till och förbjudit många utländska människorättsövervakare att vara verksamma i landet. Medlemmar i oregistrerade kyrkosamfund rapporterade om myndigheternas ofta förekommande trakasserier, t.ex. korttidsförvaring.

Stränga fängelsestraff, men även dödsdomar utfärdades efter rättegångar i Uzbekistan som gav upphov till stark kritik och under vilka de åtalade framförde trovärdiga beskyllningar om tortyr. Trakasserier och gripande av människorättsförsvarare fortsätter. Några oväntade frigivningar av kristna ägde rum före publiceringen av två större internationella rapporter om religiös tolerans. Det finns allvarliga farhågor för att dödsstraff fortfarande tillämpades trots officiella uttalanden om att man avsåg att avskaffa det.

Motionen

I motion 2000/01:U660 (v) anføres att Kaukasus blir ett allt viktigare område i världspolitiken. Detta har kommit till uttryck genom en rad konflikter under senare tid. Tjetjenienkriget är bara en av dem. I Georgien förekommer oroligheter i Ossetien och Abschasien. Området är oljerikt och olika stormakter, såväl supermakter som lokala stormakter, är intresserade av det. I och med Turkiets nya status som kandidatland till Europeiska unionen har Kaukasus kommit närmare Europa än tidigare.

I Kaukasus ligger också Armenien med en historisk, kulturell och politisk utveckling som i hög grad borde intressera oss som svenskar och européer. Armeniens allra största problem är av ekonomisk-politisk natur. 1987 utbröt krig mellan Armenien och Azerbadjan om den armeniska enklaven Nagorno-Karabach i Azerbadjan. Eftersom den överväldigande delen av befolkningen i denna enklav är armenier ansåg Armenien att området hörde till Armenien, medan Azerbadjan ansåg att Nagorno-Karabach var en del av Azerbadjan med en armenisk befolkning. Invånarna själva ville tillhöra Armenien. I samband med kriget om Nagorno-Karabach bröts förbindelserna inte bara med Azerbadjan utan även med Turkiet. Både Turkiet och Azerbadjan förklarade landet i blockad. Armenien är i dag isolerat till följd av dels Turkiets och Azerbadjans blockad, dels på grund av långa eller osäkra transportvägar. Det förs förhandlingar inom OSSE för att lösa Nagorno-Karabachkonflikten så att förhållandet mellan Turkiet och Azerbadjan å ena sidan och Armenien å den andra kan normaliseras. Motionärerna menar i *yrkande 1* att ett ökat engagemang från svensk sida inom OSSE, till stöd för en snabb och hållbar lösning av frågan om Nagorno-Karabachs status, vore av stor vikt för både Armenien och Azerbadjan. Vidare krävs i *yrkande 5* att, med anknytning till bistånds- och andra projekt, även ett svensk-armeniskt kultur- och ungdomsutbyte bör utvecklas för att sprida kunskap om armenisk historia, levnadsförhållanden och kultur, inte minst musik och litteratur.

I motion 2000/01:U660 (v) uppmärksammas situationen i södra Kaukasus och Centralasien.

Utskottet konstaterar att den svenska utrikesministern framhållit vikten av en direkt dialog mellan presidenterna i Armenien och Azerbadjan för att finna en lösning på konflikten i Nagorno-Karabach. Vid det möte mellan parterna och EU-trojkan, som ägde rum i februari 2001, konstaterade EU-representanterna att för att utveckla samarbetet med EU så måste Azerbadjan snabbt genomföra de reformer som behövs för att stärka demokratin och de mänskliga rättigheterna i enlighet med Europarådets krav. Utskottet konstaterar att OSSE:s arbete med Nagorno-Karabachkonflikten inleddes redan 1992. Inom OSSE sker medlingsansträngningarna inom ramen för den s.k. Minskgruppen, som samlar nio medlemsländer samt parterna i konflikten. Samordförandeskapet inom Minskgruppen – som innehas av Frankrike, Ryssland och USA – sammanträffade med Armeniens och Azerbajdzjans presidenter senast i januari 2001 i Paris. Sverige ingår i Minskgruppen och stöder aktivt dess ansträngningar.

För Nagorno-Karabachkonflikten har OSSE:s ordförandeland en personlig representant med uppgift att upprätthålla kontakten mellan de politiska och militära ledarskapen samt att rapportera om utvecklingen i konflikten. Inom OSSE-sekretariatet i Wien finns därutöver en arbetsgrupp, som förbereder en eventuell fredsbevarande operation i OSSE:s regi. Sverige stöder och följer med intresse såväl den personliga representantens som arbetsgruppens aktiviteter.

Utskottet konstaterar vidare att Armenien och Azerbajdzjan erhöll medlemskap i Europarådet i januari 2001. I samband med upptagningsceremonien träffades Armeniens och Azerbajdzjans presidenter för samtal om Nagorno-Karabachkonflikten. Sverige avser att inom Europarådet även fortsättningsvis aktivt verka för att länderna lever upp till sina Europarådsåtaganden, inklusive åtagandet om fredlig konfliktlösning i Nagorno-Karabachfrågan.

Det svenska biståndet till Armenien, som kanaliseras via Sida uppgick för 1998–2000 till 19,3 miljoner kronor. Till detta kan läggas regionala insatser och internationella kurser med deltagare från Armenien. För 2001 förväntas Sidas insatser uppgå till 10–15 miljoner kronor.

Prioriterade områden för de svenska biståndsinsatserna i Armenien är demokrati, mänskliga rättigheter, insatser i den sociala sektorn samt miljörelaterade projekt. Pågående projekt, som har arbetats fram efter begäran av och i samråd med Armenien, berör lokalt självstyre. Armenien har dock inte framfört någon begäran om kultur eller ungdomsutbyte.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2000/01:U660 (v) yrkandena 1 och 5 kan besvaras.

Bakgrund

Svenskt stöd uppgår sedan 1992 till ungefär 90–100 miljoner kronor årligen. Stödet kanaliseras via FN, Internationella rödakorskommittén samt Svenska Afghanistankommittén. De viktigaste sektorerna är hälsovård, minröjning och utbildning. Största enskilda mottagare är Svenska Afghanistankommittén, som huvudsakligen genomför sina insatser med hjälp av lokala organisationer.

Respekten för mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt har i Afghanistan åsidosatts av de stridande parterna. Kriget har medfört att yttrande-, tryck- och föreningsfrihet inte finns. Kvinnor hindras från att arbeta utanför hemmet och flickor hindras från att gå i skolan. Amnesty framhåller att de krigförande fraktionerna begår övergrepp mot rivaliserande folkgrupper och har tvångsförflyttat mer än 100 000 människor, framför allt tadjiker. Till dem som var särskilt utsatta för systematiska övergrepp från talibanernas och andra krigförande gruppers sida är kvinnor, barn, människorättsförsvarare, människor från speciella folkgrupper, personer som anklagades för homosexuell verksamhet och flyktingar. Efter bristfälliga rättegångar vid talibanska domstolar döms människor till döden, stympning och spöstraff.

Motionen

Vänsterpartiet framhåller i motion 2000/01:U616 (v) yrkande 3 att under det kalla kriget stod de två stormakterna USA och Sovjetunionen mot varandra i Afghanistan. Det som drev Sovjetunionen att i den proletära internationalismens namn ingripa i Afghanistan var stormaktspolitiska intressen. Samma motiv gällde för USA. När Sovjetunionen fördrivits från Afghanistan och Sovjetstaten brutit samman svalnade USA:s intresse för landet. Sverige bör i FN verka för att USA och andra medlemmar i säkerhetsrådet samt Afghanistans grannländer aktivt medverkar till att kriget i Afghanistan får ett slut.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att Sverige såväl bilateralt som genom FN och EU verkar för att förmå medlemmarna i respektive organisation, liksom direkt med Afghanistans grannländer att aktivt medverka till att kriget i Afghanistan får ett slut. Ett exempel på detta är den resolution som generalförsamlingen varje år behandlar och som rör de politiska och humanitära effekterna av konflikten i Afghanistan. EU-länderna är medförslagsställare till resolutionen och bidrar aktivt i utformandet av den. Sverige stöder också FN:s generalsekreterares särskilde representant, Francesc Vendrell, i hans ansträngningar att förmå parterna att komma till en förhandlingslösning. Det svenska biståndet omfattar bl.a. att Sverige sedan november 1999 bidrar med en militärrådgivare till UNSMA. Sverige tillhör de större givarländerna till Afghanistan, främst genom olika frivilligorganisationer.

Utskottet menar att Sverige starkt bör fördöma att de stora buddhastatyerna i den afghanska provinsen Bamiyan har förstörts.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U616 (v) yrkande 3 kan besvaras.

23 Indien och Pakistan

Bakgrund

Indien står alltjämt inför fortsatt stora politiska, ekonomiska och sociala utmaningar. Som en följd av den inrikespolitiska osäkerheten avtog takten i Indiens ekonomiska reformprogram i mitten av 1990-talet. Även om tillväxttakten sedan dess har legat på 5–6 % har ekonomin präglats av problem med en trög reformprocess, svag industriproduktion och ett allt större budgetunderskott. Antalet människor som lever under fattigdomsstrecket uppgår till över 350 miljoner (1/3 av befolkningen), och huvuddelen av dessa lever på landsbygden.

Efter en militärkupp i oktober 1999 styrs Pakistan återigen av militären. Militärregimen har föresatt sig ta itu med korruption och maktmissbruk, men har hittills inte, såsom det internationella samfundet krävt, kunnat lämna någon tidtabell för när demokratiskt styre kan vara återupprättat. Det pågående inbördeskriget i Afghanistan riskerar att ytterligare destabilisera Pakistan.

Kärnvapenproven har komplicerat den säkerhetspolitiska situationen i regionen. Omvärldens skarpa reaktioner (i form av bl.a. sanktioner) på kärnvapenproven i maj 1998 bidrog till att den ekonomiska situationen i främst Pakistan ytterligare förvärrades. Konflikten om Kashmir förvärrades markant under sommaren 1999 då pakistanska militanter överskred demarkationslinjen i Kashmir varefter Indien bl.a. satte in flygstridskrafter för första gången på 20 år.

Amnesty anser att under den politiska oro som rådde i Indien 1999 begicks kränkningar av de mänskliga rättigheterna i hela landet. Liksom tidigare löpte människor inom socialt och ekonomiskt svagare grupper särskilt stor risk att utsättas för brott mot de mänskliga rättigheterna.

I Pakistan konstaterar Amnesty omfattande korruption, bristande respekt för rättssäkerheten och ytterligare försämring av samhällsfunktionerna vilket har lett till en rad kriser. Bland annat en utdragen konfrontation mellan regeringen och pressen och trakasserier av frivilligorganisationer, t.ex. människorätts- och kvinnorrättsgrupper. Regeringens, polisens och domarkårens djupt rotade fördomar vad beträffar kvinnors rättigheter har medfört att t.ex. hedersmord på hundratals flickor och kvinnor varken utreddes eller bestraffades.

Motionerna

I motion 2000/01:U651 (c, fp) liksom motion 2000/01:K339 (c, fp), konstateras att Kashmir är ett område som är uppdelat mellan Indien och Pakistan

sedan 1947 då länderna bildades efter frigörelsen från Storbritannien. FN:s säkerhetsråd har beslutat att det ska genomföras en folkomröstning för att utröna vilket land befolkningen vill tillhöra: vill man bli en fristående nation eller vill man tillhöra Indien eller Pakistan? Indien har på olika sätt motsatt sig detta och Pakistan hävdar att eftersom majoriteten av befolkningen är muslimer så skall området naturligt tillhöra Pakistan. Mänskliga rättigheter kan som det ser ut i dag inte upprätthållas i området. Barnens situation är mycket utsatt.

Världssamfundet har ett stort ansvar för att konflikten blir löst på ett tillfredsställande sätt. Med tanke på att både Indien och Pakistan har tillgång till kärnvapen är det angeläget att konflikten löses utan att det uppstår krig mellan de två grannstaterna. FN har inte tagit det fulla ansvaret för folket i Kashmir och det är angeläget av flera olika skäl att en permanent lösning kommer till stånd. Motionärerna menar att den svenska regeringen bör göra ytterligare påtryckningar i FN för att situationen i Kashmir skall uppmärksammas och konflikten lösas.

Utskottets överväganden

I motion 2000/01:U651 (c, fp) liksom i motion 2000/01:K339 (c, fp) uppmärksammas konflikten mellan Indien och Pakistan.

Utskottet konstaterar att Kashmir varit delat mellan Indien och Pakistan ända sedan dessa länder bildades efter frigörelsen från den brittiska kolonialmakten. Från svensk sida har parterna fått stöd för att föra en kontinuerlig dialog och för att med fredliga medel komma fram till ett samförstånd om hur konflikten skall kunna lösas. Detta skall ske genom en folkomröstning eller på annat sätt som parterna gemensamt beslutar.

Utskottet konstaterar vidare att Sverige, tillsammans med övriga EU-länder, tagit fram en gemensam EU-ståndpunkt för främjande av icke-spridning av kärnvapen i Sydasiens. Denna ståndpunkt har främst till syfte att ha en gemensam hållning mot Indien och Pakistan i icke-spridnings- och nedrustningsfrågor, men även att stödja förtroendeskapande åtgärder mellan länderna. Den svenska regeringen följer noga utvecklingen i Kashmir. De positiva steg som har tagits från både indisk och pakistansk sida – indiska regeringens vapenvila i Kashmir och Pakistans återhållsamhet längs kontrollinjen i Kashmir – ger anledning till viss försiktig optimism.

Sverige kommer under våren som EU-ordförande att arrangera ett utrikesministermöte med Indien. Vid detta möte förutses att situationen i Kashmir tas upp med den indiske utrikesministern. Utskottet understryker att ansvaret för en lösning av konflikten i första hand är respektive regerings ansvar.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2000/01:U651 (c, fp) och 2000/01:K339 (c, fp) kan besvaras.

Bakgrund

Burma styrs sedan 1988 av en militärregim som hittills vägrat inleda en dialog med den demokratiska oppositionen. Landets rättmätiga regering och vinnaren av 1990 års val, nobelpristagaren Aung San Suu Kyis parti, stängs alltså ut från den politiska makten. Ekonomisk vanskötsel och de senaste årens sanktioner har bidragit till att ekonomin inte genomgått samma positiva utveckling som i andra länder i regionen. En knapp fjärdedel av befolkningen lever under fattigdomsstrecket. Jordbruket utgör basen i ekonomin och sysselsätter mer än hälften av befolkningen.

Under 1999 uppgick det svenska biståndet till demokratiska krafter i och utanför Burma till drygt 19 miljoner kronor. Den största delen av stödet går till flyktingar i Thailand genom Burma Border Consortium (BBC), drygt 17 miljoner kronor. Sverige är därmed BBC:s största enskilda givare.

Amnesty rapporterar att ett mycket stort antal människor gripits av politiska skäl. Militären fortsatte att gripa civila som tillhör etniska minoritetsgrupper och använder dem som tvångsarbetare. Tvångsflyttningar förekommer regelmässigt och har bl.a. en negativ påverkan på olika etniska gruppers möjligheter att försörja sig själva.

Motionen

Folkpartiet framhåller i motion 2000/01:U632 (*fp*) att Burma, på grund av militärjuntans självvalda isolering, fört landet till ekonomisk och social misär. I maj 1997 blev Burma medlem av ASEAN tillsammans med Laos och Kambodja. Därmed omfattar ASEAN samtliga stater i Sydostasien. Mot Burmas medlemskap hade såväl USA som EU kraftiga invändningar. I *yrkande 2* konstaterar motionärerna att flera FN-organ liksom olika internationella frivilligorganisationer verkar legalt inne i Burma. Detta arbete sker på juntans villkor och – hävdar vissa kritiker – innebär en internationell legitimering av juntan. Sverige som stor bidragsgivare till olika biståndsorgan inom FN-systemet har ett ansvar att följa denna verksamhet och tillse att effekterna av de villkor under vilka FN-organen verkar i Burma utvärderas.

Utskottets överväganden

I motion 2000/01:U632 (*fp*) uppmärksammas FN-organens verksamhet i Burma.

Utskottet konstaterar att Sverige som stor bidragsgivare till olika biståndsorgan inom FN-systemet noga följer den verksamhet som FN-organen bedriver. Vissa av FN:s program har kritiserats av oppositionen för att de involverat regeringen på ett sätt som skulle kunna ge legitimitet åt denna. UNDP driver sedan 1994 ett utvecklingsprogram "Human Development Initiative" vilket hålls under särskild uppsikt av UNDP:s styrelse på grund av den politiskt känsliga situationen i landet. UNDP anser att biståndsinsatserna skall göras på gräsrotsnivå och ha stark fattigdomsinriktning. I en oberoende ut-

värdering av programmet i november 2000 konstateras att insatserna är i överensstämmelse med styrelsens beslut. FN-organen har en kontinuerlig dialog med oppositionen om sin verksamhet. Utskottet menar att det är viktigt att FN finns representerat i Burma.

Utskottet menar att den senaste utvecklingen i Burma har givit upphov till försiktig optimism. Efter ASEAN-möte tidigare i år hävdade militärregimen husarresten för den demokratiska oppositionens främste företrädare, Aung San Suu Kyi.

Samtal mellan parterna förs, och oppositionen anser att den trevande dialogen är det mest positiva som hänt på flera år i Burma.

Utskottet konstaterar att militärregimen i Burma har därefter frigivit en av landets ledande oppositionspolitiker, Tin Oo, och 19 andra unga demokratiaktivister. Frigivningarna har bl.a. setts som en gest inför ett besök av en EU-delegation i Burma. Delegationen leddes av en representant för det svenska Utrikesdepartementets Asienenhet. Utskottet kan konstatera att rapporteringen från Burma nu antyder att militärregimen är villig att diskutera den framtida politiken i landet.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U632 (fp) yrkande 2 kan besvaras.

25 Kina

Bakgrund

De ekonomiska reformerna i Kina har medfört den snabbaste ekonomiska tillväxten i världen. BNP har mer än fyrdubblats, och det beräknas att 200 miljoner människor har lyfts ur fattigdomen. Den kommunistiska planekonomin har alltmer ersatts av marknadsekonomi. Kina är världens största biståndsmottagare, främst i form av mjuka krediter från Japan och Världsbanken. Biståndet utgör dock bara en liten del av BNP.

Bristerna i fråga om respekt för de mänskliga rättigheterna i Kina är stora. Kina är en enpartistat som inte tolererar en opposition eller en fri press. Användningen av dödsstraffet är högst i världen och rättssäkerheten har mycket stora brister. Ändå har otvetydigt de senaste 20 årens reformpolitik medfört stora förbättringar även på detta område genom att välståndet och valfriheten i samhället ökat. Ett omfattande lagstiftningsarbete pågår och diskussioner förs i olika interna forum och med utländska intressenter om hur det kinesiska rättssystemet skall bringas i större överensstämmelse med internationella rättsprinciper.

Från svensk sida behandlas situationen för de mänskliga rättigheterna i olika kontakter med kinesiska regeringsföreträdare, både i enskilda bilaterala kontakter och i EU-samarbetet, i politiska överläggningar såväl som genom seminarier och i internationella sammanhang, särskilt inom FN-systemet.

Amnesty anser att de allvarligaste och mest omfattande kränkningarna av olik tänkande i Kina på tio år ägde rum under 1999. Tusentals människor greps godtyckligt för att de utövade sin rätt till yttrande-, mötes- och religionsfrihet. Med stöd av ytterst stränga lagar om statens säkerhet och efter bristfäll-

liga rättegångar dömdes en del människor till långa fängelsestraff, medan andra utan rättslig prövning dömdes till upp till tre års fängelser för omskolning genom arbete. Tortyr och misshandel av fångar förekom i stor omfattning. Tusentals människor dömdes till döden och många avrättades. I de autonoma regionerna Tibet och Xinjiang utsattes de som misstänktes för nationalistisk verksamhet eller för stöd till sådan verksamhet för särskilt hårt förtryck.

Motionerna

I motion 2000/01:U611 (m) yrkande 2 konstateras att den ekonomiska liberaliseringen inte har åtföljts av politisk demokratisering. Det faktum att Kina har en snabb ekonomisk tillväxt och stor betydelse som framtida handelspartner får inte tillåtas hindra kritik när sådan är befogad. Omvärlden får inte underlåta att ta sitt ansvar att påtala brister vad gäller de mänskliga rättigheternas universalitet. Sverige och EU måste verka för att användningen av dödsstraffet upphör, att rättsväsendet avpolitiserar, att politiska fångar frigges och att förföljelsen av oppositionella och religiösa personer upphör. I yrkande 3 understryks att Folkrepubliken Kina inte får bedömas med annan måttstock än andra länder.

Folkrepubliken Kina har under de senaste åren ökat sin kärnvapenkapacitet högst betydligt, utan att det har noterats i Sverige. Kina har under de senaste åren löpande utvecklat sina möjligheter att utsträcka militär förmåga utanför det egna området. Sverige måste återkommande markera att Kinas kärnvapenrustningar är oacceptabla. Frågan måste också tas upp inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (yrkande 4).

I yrkande 5 konstateras att Folkrepubliken Kina kommer med ständiga hot om krig och invasion av Taiwan. Motionären anser att Sverige med stor tydlighet måste markera att det inte är acceptabelt att hota sina grannar. Sverige måste markera att det inte är acceptabelt att söka styra resultaten i fria och demokratiska val i andra länder (yrkande 6). Även detta krav måste finnas med i Sveriges agerande i den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken så att Sverige och EU alltid finns på demokratins sida. I yrkande 7 krävs en ny och tydligare svensk linje gentemot Folkrepubliken Kina och en sammanhållen svensk Kinapolitik.

Miljöpartiet anser i motion 2000/01:U603 (mp) att det är avgörande att få till stånd villkorslösa förhandlingar mellan Dalai lama och hans exilregering och den kinesiska ledningen. FN måste genom sin generalsekreterare utse en särskild representant för att starta och hjälpa till med genomförandet av en sådan process. Sverige bör i FN verka för att meningsfulla förhandlingar kommer till stånd mellan den tibetanska exilregeringen och den kinesiska ledningen.

Motionärerna bakom motion 2000/01:U624 (m) anför att det är viktigt att fördöma brotten mot de mänskliga rättigheterna i Kina. Under det senaste decenniet har 20 000 människor avrättats. Enligt t.ex. Amnesty International är dessutom mörkertalet mycket stort. Den svenska regeringen bör ta avstånd

från Kinas ockupation av Tibet och erkänna Taiwan som en suverän stat. Till dess att de mänskliga rättigheterna respekteras i Kina bör riksdagen besluta om särskilda sanktioner och om att införa handelsblockad.

Motionärerna bakom motion 2000/01:U626 (kd) framhåller att minoritetsbefolkningarna i Kina ständigt utsätts för kränkningar. När Kina möter framtiden bör det vara som en rättsstat. För att detta skall vara möjligt bör övergången till demokrati i Kina stödjas av västländerna. Inom EU-länderna finns en värdefull erfarenhet om hur länder kan förvandlas från diktaturer till demokratier med respekt för de mänskliga rättigheterna. Motionärerna framhåller att Sverige bör verka för att bistå Kina i den demokratiska utvecklingen.

Folkpartiet menar i motion 2000/01:U657 (fp) yrkande 2 att Sverige, inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, bör verka för en samlad och effektiv politik för att främja demokrati och mänskliga rättigheter i Folkrepubliken Kina. I yrkande 3 krävs att Sverige för en konsekvent, sammanhållen och uthållig politik till stöd för demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter i Folkrepubliken Kina. Vidare konstateras att EU, inför sessionen våren 1998 i FN:s kommission för mänskliga rättigheter, på grund av inre oenighet valde att lägga ned talan mot Folkrepubliken Kina. Denna linje har fortsatt under 1999 och 2000. Motionärerna anser i yrkande 4 att Sverige och EU måste våga fördöma Kina i dessa sammanhang.

Hongkong "återförenades" den 1 juli 1997 med Folkrepubliken Kina enligt den överenskommelse som 1984 slöts mellan Storbritannien och Kina under formeln "ett land, två system". Hongkong skall tillförsäkras en hög grad av självständighet och få behålla sitt marknadsekonomiska system. Återföreningen genomfördes utan att människorna i Hongkong fick tillfälle att själva ta ställning till förändringen. Motionärerna menar i motion 2000/01:U657 (fp) yrkande 12 att det politiska system som Beijing återinförde i juli 1997 omöjliggör ett genomslag för folkviljan. Det är angeläget att Sverige och EU fortsatt stöder arbetet på en fullständig demokratisering av Hongkong med ett fullt direktvalt parlament inför vilket de styrande är direkt ansvariga.

I två av de historiskt erövrade områdena med egen icke-kinesisk ursprungsbefolkning med en helt egen inhemsk religion eller islam, Tibet och Xinjiang i västra Kina, reses krav på självbestämmande. Problemet för regionernas ursprungsbefolkning är att det kinesiska inslaget hela tiden ökar. Under det senaste året har de kinesiska myndigheterna vid upprepade tillfällen slagit till mot oppositionella uighurer i Xinjiang. Dödsdomar och långvariga fängelsestraff utdöms efter ofta ytterst summariska rättegångar mot s.k. terrorister. Enligt motionens yrkande 13 bör Beijing uppmantras att ge Tibet och Xinjiang långtgående självbestämmande, upprätthålla respekt för mänskliga rättigheter samt skapa förutsättningar att vårda och utveckla kulturella särdrag utan att riskera hot eller förföljelser.

EU bedriver sedan flera år en bred MR-dialog med Kinas regering. I dialogen verkar Sverige och EU på olika sätt för att Kina skall ansluta sig till det internationella normsystemet och samarbeta med de olika rapportörer och arbetsgrupper som finns.

Utskottet konstaterar att man från regeringens sida ser mycket allvarligt på bristerna avseende mänskliga rättigheter i Kina, framför allt den bristande respekten för politiska och medborgerliga rättigheter, bristen på rättssäkerhet och det utbredda bruket av dödsstraff. I olika sammanhang framför Sverige kritik av övergreppen och bristerna till den kinesiska ledningen, både i direkta möten med regeringsföreträdare och i internationella sammanhang, såsom i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna och i FN:s generalförsamling.

Utskottet menar att det dock inte räcker med att enbart kritisera. En stor del av Sveriges och EU:s ansträngningar går därför ut på att förmå Kina att utöka samarbetet med de olika FN-mekanismerna på mänskorättsområdet. Vi ser det som synnerligen väsentligt att ha en gemensam EU-linje i fråga om MR-politiken gentemot Kina.

EU:s utrikesministrar antog den 22 januari 2001 slutsatser om EU:s MR-dialog med Kina. Slutsatserna innebär en översyn av EU:s politik gentemot Kina på MR-området. I denna översyn har målsättningen för dialogen noga stakats ut och förväntningarna inför framtiden klargjorts. Sverige bör verka för att EU ställer sig bakom USA:s strävan att under sessionen 2001 för att få till stånd en resolution rörande Folkrepubliken Kinas brott mot mänskliga rättigheter.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2000/01:U657 (fp) yrkandena 2, 3 och 4 samt 2000/01:U611 (m) yrkandena 2 och 3 kan besvaras.

Den svenska regeringen har vid flera tillfällen starkt reagerat mot att Folkrepubliken Kina använt militära hot som påtryckningsmedel i konflikten med Taiwan. Regeringens inställning är att Taiwans framtida status är en fråga som måste lösas på fredlig väg av de berörda parterna. En framtida lösning kan bara komma till stånd i former som tar hänsyn till den demokratiska utvecklingen i Taiwan.

Med vad som ovan anförts avstyrks motion 2000/01:U624 (m) (delvis), och utskottet anser att motion 2000/01:U611 (m) yrkandena 5 och 6 kan besvaras.

Utskottet konstaterar att regeringen våren 1997 tillsatte en arbetsgrupp med uppgift att lämna förslag till en strategi för att intensifiera Sveriges relationer med Asien. Målsättningen var att, med perspektiv på år 2010, ge en insiktsfull och nyanserad bild av Asien och konsekvenserna av regionens omvandling. Förslag skulle utarbetas till en integrerad svensk strategi gentemot länderna i Asien för politiska relationer, säkerhetspolitik, handel, ekonomiskt samarbete, utvecklingssamarbete, miljösamarbete, besöksutbyte, forskning, information och kultur.

En strategi måste, menade regeringen, utvecklas på flera nivåer, såväl i förhållande till Asien som helhet och dess huvudregioner som i förhållande till varje enskilt land. En Asienstrategi, liksom en speciell Kinastrategi, måste följaktligen innehålla både generella inslag och landspecifika frågor i vilka såväl politiska och andra förhållanden av betydelse som möjligheterna att fördjupa relationerna på olika områden behandlas. Förutsättningarna växlar kraftigt från land till land. I mars 1999 överlämnade regeringen skrivelsen En svensk Asienstrategi inför 2000-talet (skr. 1998/99:61) till riksdagen. En svensk landstrategi för utvecklingssamarbetet med Kina har utarbetats för perioden 2000–2003.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U611 (m) yrkande 7 kan besvaras.

Utskottet konstaterar att Kina rustar upp sitt kärnvapeninnehav medan övriga officiella kärnvapenstater har minskat sina arsenaler, om än i långsam takt. Dessutom hotar Kina med en mer omfattande ökning av antalet interkontinentala missiler om USA gör allvar av sina planer på upprättandet av ett nationellt täckande missilförsvar. Vad gäller missilutvecklingen är situationen mer komplex. Utskottet har inhämtat att det rent folkrättsligt för närvarande inte råder något klart förbud mot att anskaffa lång- och medeldistansmissiler av de slag som anförs i motionen. Regeringen ser just nu över hur en förstärkt regim mot utveckling och spridning av missiler skulle kunna se ut. Sådana diskussioner pågår bl.a. inom ramen för FN, MTCR (exportkontrollregimen för missiler) och EU.

Vid översynskonferensen av icke-spridningsavtalet för kärnvapen tog Sverige upp Kinas kärnvapenpolitik. I sitt inledningsanförande riktade utrikesministern en uppmaning till Kina att avstå från vidare utveckling av kärnvapen och att inte blockera förhandlingarna om ett förbud mot produktion av kärnvapenmaterial vid nedrustningskonferensen i Genève. Vidare understöds att diskussionen kring upprättandet av nationella missilförsvar inte får användas som en ursäkt för att frångå kärnvapenedrustningen. I direkta förhandlingar med kärnvapenmakterna har det s.k. Ny agenda-initiativet, där Sverige ingår, utverkat en rad politiska åtaganden från Kina och övriga kärnvapenstater. Dessa åtaganden bekräftades genom antagandet av Ny agenda-gruppens resolution om kärnvapenedrustning vid höstens generalförsamling.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U611 (m) yrkande 4 kan besvaras.

En långsiktig process pågår som kan öka kraven på demokratisering i Kina. I och med att Kina ansluter sig till alltfler internationella konventioner och underkastar sig granskning av de övervakningskommittéer som är knutna till dem kommer internationella normer att införlivas i administrationen och kraven på att de respekteras att öka. För att utländska intressenter skall kunna verka i Kina krävs ett någorlunda opartiskt rättsväsen som är i stånd att hantera de tvister som kan uppstå. Lagar och förordningar måste finnas som reglerar det ekonomiska livet och ger en grundläggande rättssäkerhet.

Utvecklingssamarbetet är ett viktigt inslag i Sveriges relationer med Kina. Huvudmålet för Sveriges bistånd är att bidra till Kinas öppning mot omvärlden. Konkret inriktas utvecklingssamarbetet på stöd till insatser för miljön, för mänskliga rättigheter och för jämställdhet. Sedan flera år bedriver Raoul Wallenberginstitutet en Sidafinansierad verksamhet i Kina med utbildning i mänskliga rättigheter för personer inom den kinesiska förvaltningen. Detta är exempel på stöd till en process som på sikt kan lägga grunden för en framtida demokratisering i Kina.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U626 (kd) kan besvaras.

Tibet och Sinkiang

Utskottet ser allvarligt på bristerna i respekten för mänskliga rättigheter i Tibet och Sinkiang (Xinjiang). Sverige verkar för att situationen för de mänskliga rättigheterna i Kina, inklusive Tibet och Sinkiang, där kränkningarna är särskilt allvarliga, skall uppmärksammas i internationella sammanhang. Förutom att verka i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna och i andra FN-sammanhang bedriver Sverige en dialog med Kina, både enskilt och inom EU, och framhåller vikten av att Kina respekterar den tibetanska befolkningens mänskliga rättigheter samt uppmanar Kina att samarbeta med FN:s MR-mekanismer, såsom högkommissarie Mary Robinsons kontor och de olika specialrapportörerna. Det är önskvärt att samtal kan komma till stånd mellan Dalai lama och den kinesiska ledningen om Tibets framtid. Hittills har dock alla ansträngningar att åstadkomma ett närmande och att inleda en dialog misslyckats.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2000/01:U603 (mp) 2000/01:U624 (m) (delvis) och 2000/01:U657 (fp) yrkande 13 kan besvaras.

Hongkong

Utskottet förutsätter att Kina infriar löftet ”ett land, två system”, dvs. att Hongkong fortsatt ges en viss särställning och en betydande grad av självbestämmande. Den folkrättsliga grunden för Hongkongs nuvarande politiska, juridiska och ekonomiska system är överenskommelsen mellan Kina och Storbritannien från 1984 – den s.k. Joint Declaration. Kinas nationella folkkongress antog 1991 även den s.k. Basic Law, som reglerar Hongkongs ställning.

Utskottet noterar att Sverige enskilt och inom EU vid upprepade tillfällen betonat vikten av att Hongkong tillåts fortleva som rättssamhälle med garantier för medborgarnas fri- och rättigheter samt betydelsen av att Hongkong åtnjuter den höga grad av autonomi som fastslagits i överenskommelsen mellan Kina och Storbritannien.

Utskottet utgår från att regeringen även fortsättningsvis noga bevakar utvecklingen vad gäller demokrati samt de medborgerliga fri- och rättigheterna i Hongkong.

Taiwan

Taiwan är en av Asiens högst utvecklade demokratier. Den politiska förändringen från ett tidigare auktoritärt styre till parlamentarisk demokrati har skett under en relativt kort tidrymd. Den ekonomiska utvecklingen i Taiwan har varit mycket snabb. Från att ha varit en utarmad japansk koloni vid andra världskrigets slut har Taiwan utvecklats till en av de snabbast växande ekonomierna i Ostasien och är i dag världens 20:e största ekonomi. Taiwan har utvecklats till en för Sverige viktig handelspartner. Ett trettiotal svenska företag är etablerade i landet, och många andra säljer framgångsrikt genom lokala importörer.

Amnesty anser att regeringen i Taiwan visat sitt engagemang för att stärka de mänskliga rättigheterna och förbättra den sociala välfärden genom att införa ett antal nya lagar och reformera gällande lagar. I allt större utsträckning använde sig myndigheterna dock av dödsstraffet och hävdade att detta var en följd av allmänhetens oro över den höga brottsligheten.

Motionerna

I motion 2000/01:U608 (m) yrkande 1 anføres att det är angeläget att Sverige i FN verkar för att Taiwan inlemmas i det internationella samarbetet.

Taiwan har blivit en av Sveriges viktigaste handelspartner. Även på andra områden, kultur, utbildning och forskning, sker ett livligt samarbete. Sverige har ett omfattande utbyte av industri- och handelsdelegationer med Taiwan, liksom besök på regerings-, riksdags- och myndighetsnivå. Med tanke på de omfattande förbindelserna mellan Sverige och Taiwan krävs, i yrkande 2, att Sverige ger Taiwans representationskontor i Stockholm samma behandling som det svenska exportkontoret i Taipei får. Taiwans representationskontor bör jämföras med andra utländska beskickningar. Vidare anser motionärerna, i yrkande 3, att det är viktigt att lösa frågan om ett dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Taiwan.

I motion 2000/01:611 (m) yrkande 1 påpekas det betydelsefulla i att framhålla att demokratiseringsprocessen i Taiwan är ett gott exempel för demokratiseringen i Folkrepubliken Kina. Taiwans exempel visar att västerländsk demokrati och kinesisk kultur inte bara är fullt förenliga, utan också kan vara en mycket lyckosam kombination.

Motionärerna bakom motion 2000/01:U625 (m) anser att det är medborgarna i Taiwan som själva och självständigt måste få avgöra om de föredrar fortsatt självständighet eller inte. Det är oroande att det kinesiska inre kabinettet har deklarerat att om Taiwans myndigheter vägrar gå med på förhandlingar om återförening tvingas den kinesiska ledningen vidta alla tänkbara åtgärder inklusive bruk av maktmedel. Sverige bör tydligt deklarerat som sin uppfattning att Taiwan bör erkännas som självständig stat om medborgarna i Taiwan i en fri, demokratisk och självständig folkomröstning förklarar sig vilja detta.

I flerpartimotion 2000/01:U652 (*m, v, kd, c, fp, mp*) framhålls att den politiska omvandlingen i Taiwan har skett under en kort tidrymd, under fredliga former och med stort hänsynstagande till omvärlden. Motionärerna understryker att för arbetet mot smittsamma sjukdomar existerar inga gränser. I en värld som karakteriseras av många och direkta möten mellan folk från olika länder är preventiva åtgärder och kontroll av infektionssjukdomar beroende av globala effektiva nätverk för bevakning av och skydd mot smittsamma sjukdomar. Inget enskilt land bör utestängas från dessa nätverk. Det ligger därför inte bara i Taiwans utan också i andra folks intresse att Taiwan omfattas av världshälsosystemet och skall kunna delta i arbetet inom WHO som observatör.

Folkpartiet framhåller i motion 2000/01:U657 (*fp*) att presidentvalet på Taiwan den 18 mars 2000 blev en uppvisning i demokratiskt maktskifte. Efter mer än 50 års maktinnehav på Taiwan lämnade det gamla regeringspartiet över regeringsmakten till det liberala oppositionspartiet. Det var första gången i historien som ett maktskifte ägde rum i demokratiska och fredliga former inom den kinesiska kultursfären. Motionärerna menar i *yrkande 1* att all kinesisk maktpolitik mot Taiwan måste fördömas klart och entydigt. Oavsett om Taiwan vunnit internationellt erkännande är det i strid med folk rätt och ett hot mot den internationella säkerheten i FN-stadgans mening. Varje antydning om att Beijing kan komma att använda väpnat våld eller utpressning för att uppnå sina mål gentemot Taiwan måste avvisas. Medborgarna på Taiwan avgör själva om de vill bli en del av folkrepubliken eller fortsätta att leva sitt eget liv. Sverige och EU måste göra detta helt entydigt gentemot den kinesiska statsledningen.

Motionärerna menar i motion 2000/01:U657 (*fp*) *yrkande 5* att Sverige på olika sätt bör utveckla sina förbindelser med Taiwan. Taiwans representationskontor i Stockholm bör ges diplomatisk skattefrihet och den svenska representationen i Taipei bör förstärkas (*yrkande 6*). Sverige bör inom EU medverka till att EU upprättar ett informationskontor i Taipei (*yrkande 7*). Vidare menar motionärerna att invånare från Taiwan inte skall vägras inresa i Sverige av skäl som rör politisk etikett. I *yrkande 8* framhålls att det är upprörande att svenska myndigheter vägrar att utfärda besöksvisum för taiwanesiska medborgare i ledande ställning, samtidigt som företrädare för världens största diktatur besöker Sverige.

När frågan om Kinas WTO-medlemskap är löst, är det angeläget att även Taiwan kan beredas plats i WTO i snar anslutning till Kinas inträde. Motionärerna menar i *yrkande 9* att ett snart och fullständigt deltagande från Kina och Taiwan inom ramen för WTO också kan komma att få viktiga förtroendeskapande effekter vad avser förhållandet länderna emellan. Inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inom EU bör Sverige verka för att det demokratiska Taiwan ges plats i FN vid sidan av Folkrepubliken Kina till dess att folken i Kina och på Taiwan i demokratiska val kan ta ställning till sin eventuella gemensamma framtid. Varken Sverige eller EU har stått bakom ansträngningarna att bereda plats för Asiens mest vitala demokrati och dess 23 miljoner invånare i FN-familjen. Sverige och EU bör i

fortsättningen aktivt stödja detta förslag (*yrkande 10*). Det avser också frågan om Taiwans representation i olika underorgan (*yrkande 11*).

2000/01:UU10

Utskottets överväganden

Utskottet har tidigare behandlat yrkanden om Taiwans medlemskap i FN, senast i betänkande 1997/98:UU17 varvid anfördes:

Medlemskap i FN behandlas av Sverige enligt universalitetsprincipen; suveräna stater som Sverige erkänner anses ha rätt att ansluta sig till FN och dess organ. I enlighet med FN:s stadgar upptas nya medlemmar i FN genom beslut i generalförsamlingen efter beredning i och på rekommendation av säkerhetsrådet. Ett flertal stater satte sig emot ett förslag att föra upp frågan om Taiwans ställning på generalförsamlingens dagordning hösten 1993.

Sedan 1993 har ytterligare försök att föra upp frågan om Taiwans ställning på generalförsamlingens dagordning misslyckats. Ett gemensamt initiativ togs 1995 av tjugotoalet länder som då erkände Taiwan och hade diplomatiska förbindelser med landet. Dessa var ett antal länder huvudsakligen i Centralamerika, Karibien och Afrika; bl.a. Guatemala, Nicaragua, Panama, Dominikanska republiken, Centralafrikanska republiken och Swaziland.

Utskottet konstaterar att Sverige inte erkänner Taiwan som en suverän stat. Den svenska ett-Kina-politiken är klar och tydlig. Sedan 1971 är Folkrepubliken Kina innehavare av den Kina tillhöriga platsen i FN.

Utskottet anser att det är positivt att Taiwan har utvecklade kontakter med olika länder samt med Folkrepubliken Kina. Utskottet ser positivt på den demokratiska utveckling som skett i Taiwan. Med hänvisning till vad ovan anförts samt till tidigare uttalanden av utskottet framstår det som klart att det inte är motiverat att agera för Taiwans medlemskap i FN.

Utskottet anser därmed motion 2000/01:U608 (m) yrkande 1 besvarad.

Utskottet konstaterar att nya medlemmar i FN upptas enligt stadgan efter beredning och på rekommendation av säkerhetsrådet. Sverige följer universalitetsprincipen som innebär att suveräna stater som Sverige erkänner anses ha rätt att ansluta sig till FN.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2000/01:U652 (m, v, kd, c, fp, mp) och 2000/01:U657 (fp) yrkandena 10 och 11 kan besvaras.

I enlighet med Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser beviljar Sverige med stöd av bl.a. lagen om immunitet och privilegier i vissa fall utländska diplomatiska beskickningar i Sverige immunitet och privilegier. Sverige och Taiwan har inte upprättat diplomatiska förbindelser, och Taiwan kan således inte ha en diplomatisk beskickning i Sverige. Med nuvarande lagstiftning är det därför omöjligt att tillmötesgå kravet på skattebefrielse för Taiwans handelskontor i Stockholm. I motionen hänvisas till att personalen vid det svenska Exportrådskontoret i Taipei åtnjuter skattebefrielse. Sverige tillämpar dock inte reciprocitetsprincipen för behandlingen av utländsk representation. Det är således inte heller möjligt att av reciprocitetsskäl bevilja Taiwankontoret skattebefrielse.

Utskottet avstyrker motion 2000/01:U657 (fp) yrkande 5 samt anser motion 2000/01:U608 (m) yrkande 2 besvarad med vad utskottet anfört.

2000/01:UU10

Utskottet konstaterar att eftersom Sverige inte har mellanstatliga förbindelser med Taiwan kan inte något dubbelbeskattningsavtal ingås. Ett dubbelbeskattningsavtal har nyligen förnyats mellan Kina och Sverige. Det avtalet gäller inte Taiwan då det förutsätter att staten i fråga (i detta fall Kina) har fullständig kontroll över territoriet där beskattningen skall äga rum.

Det finns stater, t.ex. Australien och Nya Zeeland, som utan att ingå folkrättsligt bindande avtal har uppnått arrangemang med taiwanesiska motparter för att undvika dubbelbeskattning. Hittills har dock inget EU-land gjort detta. Regeringen arbetar med frågan att finna en praktisk och tekniskt tillfredsställande lösning på de problem som dubbelbeskattning och kapitalflykt innebär och följer noga utvecklingen. Diskussioner förs av Sverige (och EU-länderna) med Taiwan om ett dubbelbeskattningsavtal som, när det kommer till stånd, sluts med ”ekonomin” eller ”tullområdet” Taiwan.

Med detta anser utskottet motion 2000/01:U608 (m) yrkande 3 besvarad.

Det har skett en genomgripande förändring i demokratisk riktning i Taiwan under de senaste åren. Alla politiska ledare i Taiwan är numera utsedda i fria demokratiska val.

Utskottet ser positivt på denna utveckling och har vid flera tillfällen uttryckt sitt stöd för den demokratiska utvecklingen på Taiwan. Även om det finns restriktioner i det officiella umgänget med Taiwan, förekommer breda kontakter och utbyte i både riktningarna. Ett väl utbyggt kontaktnät med Taiwan stärker förutsättningarna att stå som ett demokratiskt föredöme i hela regionen, särskilt i förhållande till Folkrepubliken Kina. Det kinesiska inre kabinettet (State Council) har tidigare deklarerat att om Taiwans myndigheter vägrar gå med på förhandlingar om återförening tvingas den kinesiska ledningen vidta alla tänkbara åtgärder inklusive bruk av maktmedel.

Utskottet tar generellt avstånd från militära hot som påtryckningsmedel och har ovan konstaterat att den svenska regeringen vid flera tillfällen starkt reagerat mot att Folkrepubliken Kina använt militära hot som påtryckningsmedel i konflikten med Taiwan. Regeringens inställning är att Taiwans framtida status är en fråga som måste lösas på fredlig väg av de berörda parterna. En framtida lösning kan bara komma till stånd i former som tar hänsyn till den demokratiska utvecklingen i Taiwan.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2000/01:U611 (m) yrkande 1, 2000/01:U625 (m) och 2000/01:U657 (fp) yrkande 1 kan besvaras.

I flerpartinotion 2000/01:U652 (m, v, kd, c, fp, mp) väcks frågan om Taiwans medlemskap i Världshälsoorganisationen WHO.

Utskottet kan konstatera att Europaparlamentet antagit en resolution gällande Taiwans roll i internationella organisationer, som uppmanade Europeiska rådet och dess medlemsländer att stödja Taiwans försök att säkra en bättre representation i internationella organisationer inom områden såsom mänskliga rättigheter, arbetsrätt, ekonomi, miljö samt utvecklingsarbete.

Taiwan har ansökt om observatörskap i WHO men hittills inte blivit accepterad. Taiwans observatörskap skulle kunna gynna hälsosituationen i regionen.

Med detta anser utskottet att motion 2000/01:U652 (m, v, kd, c, fp, mp) kan besvaras.

Utskottet anser att Exportrådets kontor i Taiwan är en viktig stödjepunkt för svenska intressen på olika områden. Exportrådet ser med jämna mellanrum och i nära samråd med Utrikesdepartementet över kontorets verksamhetsinriktning och resursbehov. Någon form av EU-representation i Taipei har diskuterats i EU-kretsen men etablering är för närvarande inte aktuell, bl.a. med hänsyn till budgetrestriktioner.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U657 (fp) yrkandena 6 och 7 kan besvaras.

Utskottet konstaterar att Sverige som EU-medlem följer en gemensam EU-linje när det gäller utbytet med officiella företrädare på Taiwan. Under ordförandeskapet ansvarar Sverige för hela unionens intressen. Utskottet menar att en förändring av hittillsvarande Taiwanpolitik skulle få starka negativa återverkningar inte bara för Sverige utan även för unionen som helhet och för svåra möjligheterna att engagera Folkrepubliken Kina i det internationella samarbetet.

Därmed avstyrker utskottet motion 2000/01:U657 (fp) yrkande 8.

Utskottet konstaterar att Taiwan som tullområde kommer att bli medlem av WTO i samband med att Folkrepubliken Kina upptagits som medlem. Båda medlemskapen kommer att vara betydelsefulla för det internationella samarbetet liksom det kommande samarbetet mellan Taiwan och Folkrepubliken Kina.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U657 (fp) yrkande 9 kan besvaras.

26. Östtimor

Bakgrund

Den utbredda och djupa fattigdomen är fortfarande ett av Asiens allvarligaste problem. Den ekonomiska krisen har påskyndat ekonomiska och politiska reformer med effekter på demokratin. Detta gäller t.ex. Indonesien, där krisen var en bidragande faktor till maktskiftet i maj 1998, vilket sedan ledde fram till att fria val av nytt parlament och ny president kunde hållas sommaren och hösten 1999. Östtimors frigörelseprocess har direkt koppling till denna utveckling. Våldet och de grova MR-övergreppen under de sista månaderna som indonesisk provins följdes av de första stegen mot självständighet.

Under 2000 har EU beslutat att förlänga förordningen för humanitär och annan hjälp till grupper som tvingats lämna sina hem på grund av de händelser som inneburit hot mot deras säkerhet. Sverige har välkomnat kommiss-

ionens planer på att utarbeta nya landstrategier för utvecklingssamarbetet med länderna i Asien. Det svenska biståndet till Östtimor syftar till att stärka förutsättningarna för tillkomsten av en stat byggd på demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och en fungerande och öppen förvaltning.

Amnesty anser att den omröstning i Östtimor under FN:s överinseende som ledde fram till att Indonesien avsåg sig sina anspråk på territoriet präglades av systematiska och omfattande kränkningar av de mänskliga rättigheterna, bl.a. utomrättsliga avrättningar, våldtäkter och tvångsflyttningar. Östtimor avskaffade dödsstraffet för alla brott 1999.

Motionerna

Folkpartiet framhåller i motion 2000/01:U633 (*fp*) *yrkande 4* att Indonesiens ockupation av Östtimor avslutades sedan den rådgivande folkförsamlingen i Indonesien i november 1999 godkände folkomröstningen om självständighet. Folkomröstningen följdes av en våg av terror, och stora delar av befolkningen tvangs på flykt. Behovet av internationellt stöd till Östtimor för återuppbyggnad och uppbyggnad av en självständig statsbildning är mycket stort. De indonesiska myndigheterna och säkerhetsstyrkorna tycks oförmögna eller rentav ovilliga att hindra milisens framfart. Regeringen i Jakarta har ett oavvisligt ansvar för att avvärja milisen i västra Timor, för att skydda flyktinglägren och den internationella personalen. I *yrkande 5* understryks vikten av att övergångsarbetet i Östtimor genomförs under full insyn och medverkan från den östtimoresiska befolkningen och att övergångstiden till full kontroll från östtimoresiska myndigheter blir så kort som möjligt utan att processen riskeras. Vidare anförs i *yrkande 6* att Sverige i FN bör se till att övergreppen på Östtimor får en rättslig prövning. I *yrkande 7* krävs att Sverige inom ramen för EU måste utöva starka påtryckningar på regeringen i Indonesien för att stoppa övergreppen mot befolkningen i Aceh och för att områdets framtid skall kunna avgöras i fredliga och folkrättsligt acceptabla former. Motionärerna framhåller i *yrkande 8* att västra Papua annekterades av indonesisk militär 1969. Västra Papua har ett mer eller mindre öppet stöd från lokal indonesisk polis och militär. Sverige måste inom ramen för EU utöva starka påtryckningar på regeringen i Indonesien för att stoppa övergreppen mot befolkningen i västra Papua och för att områdets framtid skall kunna avgöras i fredliga och folkrättsligt acceptabla former. Vidare konstateras att väpnade övergrepp och sammanstötningar mellan de kristna och muslimska folkgrupperna har krävt flera tusen liv på ögruppen Moluckerna sedan oroligheterna började. Motionärerna hävdar i *yrkande 9* att situationen på Moluckerna kräver internationell uppmärksamhet och bör ingå i de krav som ställs på de indonesiska myndigheterna att återställa fredliga förhållanden under full respekt för mänskliga fri- och rättigheter.

I flerpartimotion 2000/01:U646 (*mp, v, c*) anförs att utvecklingen i Östtimor efter folkomröstningen 1999 har kommit att präglas av våld. Sanningen om vilka som låg bakom våldet måste komma fram för att en rättsstat skall kunna upprättas i Östtimor samt för att Östtimor och Indonesien skall kunna fortsätta den försoning som inletts. Motionärerna menar i *yrkande 1* att Sve-

rige har en skyldighet att agera för försoning, rättvisa och sanning i Östtimor. Sverige bör även verka föra att en opartisk internationell domstol upprättas för att ställa förövare inom den indonesiska militären och den pro-indonesiska milisen inför rätta för övergrepp som begåtts mot Östtimors befolkning (*yrkande 2*). Den olösta flyktingfrågan visar att Indonesiens regering, trots många löften, varit oförmögen att lösa problemet, vilket tyder på att regeringen har bristfällig kontroll över militären. Motionärerna menar i *yrkande 3* att Sverige måste ställa krav på Indonesiens regering för att lösa flyktingfrågan och respektera Östtimors självständighet.

Utskottets överväganden

Motionerna 2000/01:U646 (*mp, v, c*) *yrkandena 1 och 2* samt 2000/2001:U633 (*fp*) *yrkandena 5 och 6* betonar behovet av att övergångsarbetet i Östtimor genomförs under full insyn, att en fungerande rättsstat kommer till stånd och att förövare som gjort sig skyldiga till övergrepp mot Östtimors befolkning ställs inför rätta.

Utskottet kan inledningsvis notera att Sverige och EU i både multi- och bilaterala sammanhang verkar för demokratiska reformer i Indonesien och att fredliga lösningar på landets regionala konflikter kan komma till stånd.

EU:s allmänna råd antog i mars 2000 rådslutsatser med målsättningar i denna riktning. EU uttalade vid ett ministermöte i juni 2000 sitt stöd för ett starkt, enat och demokratiskt Indonesien och sitt stöd till Indonesiens territoriella integritet. I en gemensam deklaration uttalade EU sitt stöd till Indonesiens demokratiska reformer och fredliga lösningar på regionala konflikter, vilket har varit ett genomgående budskap i kontakterna med indonesiska företrädare.

Utskottet konstaterar att det östtimoresiska ledarskapet, liksom FN, står inför stora och svåra utmaningar. Bristen på både på kvalificerad och utbildad personal är akut. Även bristen på samhällsliga institutioner, som behövs för utvecklingen av landet är mycket allvarlig och kanske ett av de största hoten mot en demokratisk utveckling. Sverige har ett intresse av en positiv utveckling i Östtimor, vilket bl.a. markerades av biståndsministerns besök i både Östtimor och västra Timor år 2000. Sverige bistod under år 2000 Indonesien med 38 miljoner kronor. I landstrategin 2000–2004 för Sveriges bilaterala biståndssamarbete med Indonesien anges stöd till demokratiska reformer, med särskilt fokus på MR, som ett av två mål. Vid givarmötet för Östtimor i december 2000 underströk Sverige vikten av gott samhällsstyre och välkomnade planerna på en övergång till självständighet vid slutet av 2001, vilket förutsatte att tillräckliga förberedelser görs.

Förberedelserna för processer inför nationella domstolar i Östtimor och Indonesien är i gång. De första åtalerna har väckts och Indonesien har inrättat en särskild domstol som har behörighet att med retroaktiv verkan behandla grova MR-brott, dvs. även MR-brott som begicks före domstolens inrättande kan prövas. Indonesien har ensidigt åtagit sig att lagföra de ansvariga för MR-övergreppen i Östtimor.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motionerna 2000/01:U646 (mp, v, c) yrkandena 1 och 2 samt 2000/2001:U633 (fp) yrkandena 5 och 6 kan besvaras.

Sverige har vid ett flertal tillfällen framfört sin oro för situationen i västra Timor till den indonesiska regeringen samt krävt att Indonesien löser flyktingkrisen, återställer säkerheten, avväpnar och upplöser milisen samt tillser att de skyldiga till Atambua-morden ställs inför rätta.

Även EU har vid ett flertal tillfällen framfört att Indonesien måste återställa säkerheten och lösa flyktingkrisen i västra Timor.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motionerna 2000/01:U633 (fp) yrkande 4 och 2000/01:U646 (mp, v, c) yrkande 3 kan besvaras.

I motion 2000/01:U633 (fp) betonar motionärerna även att Sverige inom ramen för EU bör sätta press på regeringen i Indonesien för att stoppa övergreppen mot befolkningen i både Aceh (*yrkande 7*) och i västra Papua (*yrkande 8*) samt att indonesiska myndigheterna respekterar mänskliga rättigheter på Moluckerna (*yrkande 9*).

EU uttryckte i januari 2000 djup oro över utvecklingen i bl.a. Aceh och på Moluckerna samtidigt som man bekräftade stödet för ett starkt, enat och demokratiskt Indonesien. EU uttalade sitt stöd till en fredlig lösning på konflikten i Aceh och välkomnade att rättsliga prövningar av brott mot mänskliga rättigheter i Aceh inletts.

I flera sammanhang har EU framfört sin oro för utvecklingen i Moluckerna och givit sitt stöd till en fredlig lösning på konflikten. Detta budskap förs därutöver kontinuerligt fram i regelbundna kontakter med myndighetsrepresentanter och på politisk nivå, bilateralt såväl som inom ramarna för EU.

I oktober 2000 genomförde EU en mission till Moluckerna, i vilken svenska representanter deltog, för att träffa parterna och utvärdera läget samt för att bedöma hur EU:s stöd borde utformas.

EU har under 2000 ett flertal gånger uttalat sitt stöd för en fredlig lösning på konflikten i Irian Jaya/västra Papua. Budskapet framförs i regelbundna kontakter med myndighetsrepresentanter och på politisk nivå, bilateralt och inom ramarna för EU.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U633 (fp) yrkandena 7–9 kan besvaras.

27 Afrika – allmänt

Bakgrund

Under senare år har stora ekonomiska och politiska förändringar ägt rum i Afrika. Demokratien har förstärkts i många länder. Det svenska biståndet till Afrika har sina rötter i missionen under 1800-talet. När avkoloniseringen tog sin början under 1960-talet växte även det svenska statliga biståndet. De flesta länder i Afrika får i dag någon typ av bistånd från Sverige. Med 13 länder i Afrika har Sverige långsiktigt, bilateralt samarbete. De flesta hör till

de allra fattigaste länderna i världen. En dryg tredjedel av Sidas biståndsbudget går till Afrika. Till det kommer omfattande svenskt bistånd via FN, Världsbanken och andra internationella utvecklingsorgan.

Genom riksdagsbeslut 1997 utformades grunderna för en ny Afrikapolitik. Ett ökat stöd planeras för att främja Afrikas ekonomiska utveckling genom produktion och handel. I utvecklingssamarbetet arbetar Sida för att upprätta partnerskapsrelationer där initiativet till, och ansvaret för, olika utvecklingsprogram i högre grad skall ligga på länderna själva.

Väpnade konflikter inom och mellan stater präglar alltjämt den afrikanska kontinenten. Men det finns också ljusare inslag i Afrikabilden som ofta kommer i skymundan. Demokratiska val har under 1990-talet genomförts i ett stort antal afrikanska länder. Många afrikanska stater har också blivit öppnare och olika samhällsgrupper har fått stora möjligheter att uttrycka sina intressen och ambitioner på ett friare sätt än tidigare. Den demokratiska basen är svag, men en grund varifrån demokrati och respekt för mänskliga rättigheter kan vidareutvecklas och konsolideras har lagts på många håll.

Motionen

Kristdemokraterna framhåller i motion 2000/01:U630 (kd) att positivt bistånd för att hävda de mänskliga rättigheterna bör riktas just till de länder där de mänskliga rättigheterna kränks. Generellt är det viktigt att engagera det civila samhället och att samverka med svenska och internationella företag i arbetet med att främja de mänskliga rättigheterna. I *yrkande 1* betonas behovet av att främja MR-situationen i Afrika.

Utskottets överväganden

Utskottet noterar att regeringen i mars 1998 för riksdagen presenterade en ny regionstrategi för Afrika ("Afrika i förändring. En förnyad svensk Afrikapolitik inför 2000-talet", skr. 1997/98:122).

Den förnyade Afrikapolitik som därmed aktualiserats har som övergripande mål att stödja afrikanskt ledda förändringsprocesser, utveckla ett mer jämbördigt samarbete – ett partnerskap – mellan Sverige och afrikanska länder och stärka det långsiktiga utbytet mellan Sverige och Afrika. De mål och riktlinjer som anges i Afrikaskrivelsen följs upp i de landstrategier som utarbetas för samarbetet med huvudmottagarländerna för svenskt bistånd. Särskild vikt läggs vid fattigdomsbekämpning samt att satsningen på demokrati och mänskliga rättigheter genomsyrar allt utvecklingssamarbete med regionen. Uppmärksamhet ägnas därvid genomförandet av de internationella rättighetskonventionerna för bl.a. barns och kvinnors rättigheter.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U630 (kd) yrkande 1 kan besvaras.

Bakgrund

Republiken Kongo-Brazzaville har under 1990-talet varit ett av Afrikas mest konfliktdrabbade länder med tre inbördeskrig som sönderslagit begynnande demokratisering och utvecklingsprocesser. Regionala motsättningar mellan norr och söder samt inom den politiska eliten gällande politisk makt och kontrollen över oljetillgångarna utgör konfliktens grundorsaker. Det senaste kriget 1998–99 tvingade över 1/3 av landets invånare på flykt, och humanitär hjälp kunde endast bristfälligt nå ut till de svårt undernärda och fysiskt och psykiskt lidande flyktingarna. Säkerhetssituationen har dock förbättrats. De flesta flyktingarna har kunnat återvända och nås av humanitär hjälp. Sverige har under 1999 bidragit med humanitär hjälp till flyktingar via internationella Röda Korset, Svenska Missionsrådet samt Diakonia. På svenskt initiativ har konflikten i landet förts upp på dagordningen för EU-samarbetet och med stöd från Sida och Utrikesdepartementet har en arbetsgrupp bestående av bl.a. Svenska Missionsförbundet och Broderskapsrörelsen arbetat för fredsfrämjande i Republiken Kongo.

Området kring de stora sjöarna i centrala Afrika präglas alltsedan folkmordet i Rwanda 1994 av instabilitet, etniskt färgade motsättningar och svåra ekonomiska, sociala och politiska problem. I augusti 1998 inleddes ett rebelluppror i östra Demokratiska Republiken Kongo, DRK, med stöd av grannländerna Rwanda och Uganda. På den kongolesiska regeringens sida ingrep Zimbabwe, Angola, Namibia och tillfälligt också Tchad med en regional militär storkonflikt som följd. Konflikten har förorsakat den redan drabbade regionen ytterligare instabilitet och lidande.

Under stora delar av 1990-talet har konflikter präglat flera delar av Afrika och medfört stor förstörelse och omfattande mänskliga umbäranden. Steg mot en lösning av den centralafrikanska konflikten med Demokratiska Republiken Kongo i centrum har visserligen tagits genom Lusakaavtalet som undertecknades i juni 1999, men någon slutlig fredsöverenskommelse har inte kommit till stånd.

Amnesty framhåller att regeringsstyrkor, milis och väpnade oppositionsgrupper i Kongo-Brazzaville begått omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna i samband med de alltjämt pågående striderna. Obeväpnade civila har avrättats och många fall av egenmäktigt gripande och fängslande har rapporterats. Personer som gripits av politiska eller andra skäl har kvarhållits under lång tid utan rättslig prövning. Regeringskritiker, däribland människorättsaktivister och journalister, har trakasserats.

Kriget i Kongo-Kinshasa bröt ut i augusti 1998 och åtminstone åtta länders krigsmakter är inblandade i konflikten. Flera hundra tusen människor har flytt till grannländer och man uppskattar att det finns minst en miljon internflyktingar.

I flerpartimotion 2000/01:U606 (*kd, s, m, v, c, fp, mp*) framhålls att för Republiken Kongo (Kongo-Brazzaville) har 1990-talet inneburit en period av stora omvälvningar. Sverige är en av de största bidragsgivarna till FN-systemet och dess insatser i Kongo-Brazzaville. Genom i första hand Svenska Missionsförbundet, Evangeliska Kyrkan i Kongo och Sida förmedlas stöd som kommer befolkningen till godo i olika former.

Förutom att ge fortsatt stöd under återuppbyggnadsfasen i Kongo-Brazzaville bör den svenska regeringen, främst genom de kanaler som EU och FN erbjuder, verka för att den rådande freden stabiliseras och motverka att stridigheterna återupptas (*yrkande 1*). En annan förutsättning för bestående fred är att de utländska, ekonomiska intressen som påverkar utvecklingen i landet kartläggs (*yrkande 2*).

I motion 2000/01:U658 (*fp*) framhålls att efter flera dystra decennier försöker nu många länder i Afrika sätta upp nya utvecklingsmål. Den demokratiseringsvåg som sköljt över kontinenten kan dock inte förväntas leda till fullfjädrade demokratier över en natt. Nästan parallellt med Sydafrikas första demokratiska val år 1994 startade katastroferna i dåvarande Zaire, Sierra Leone och Rwanda. Trots ständiga medlarförsök pågår fortfarande stridigheter och våldshandlingar i Kongo-Kinshasa, Kongo-Brazzaville, Sierra Leone och Rwanda. Kriget har kommit att påverka stora delar av den övriga kontinenten. De väpnade konflikterna har medfört enorma lidanden för civilbefolkningen i dessa länder. Upprepade rapporter om kränkningar av de mänskliga rättigheterna har presenterats. Vad som krävs är att de stridande parterna måste komma till förhandling. Sverige måste i högre utsträckning verka för att Lusakaavtalet fullföljs. Sverige har som land och nation med erfarenhet och tradition ett mycket stort ansvar, och Sverige bör, enligt *yrkande 5*, prioritera den krisartade situationen i Kongostaterna.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att fred är förutsättningen för hållbar utveckling. Detta gäller såväl Kongo-Kinshasa som Kongo-Brazzaville.

År 1999 skrev parterna på ett fredsavtal i konflikten i Kongo-Brazzaville. Utskottet menar att det finns positiva tecken som tyder på att freden kan vara bestående och att grunden för en process mot demokrati och utveckling har lagts. Utskottet har inhämtat att EU aktivt verkar för att freden skall bestå och att utvecklingen mot demokrati skall få fart. Utskottet förutsätter att de i flerpartimotionen omnämnda kartläggningarna av olika intressen genomförs av EU, i den utsträckning som erfordras för att en hållbar utveckling skall uppnås. En nationell dialog skall nu inledas och en tidtabell för återgång till demokrati finns. Mycket kvarstår dock att önska, inte minst behövs en varaktig lösning på frågan om fördelningen av makt och resurser.

Konflikten i Demokratiska Republiken Kongo (DRK) inbegriper ett flertal länder och hotar fred, säkerhet och utveckling i hela regionen. Efter mordet på president Kabila är det politiska läget oklart. Sverige avser att under det svenska EU-ordförandeskapet ytterligare lyfta fram krisen i DRK för att söka

bidra till en fredlig lösning. Ökad internationell samordning är viktig (bl.a. dialog EU–USA), liksom det embargo mot vapenförsäljning till parterna i konflikten, som nu diskuteras inom EU.

Genomförandet av det eldupphöravtal (Lusakaavtalet) som undertecknats av de stridande parterna utgör en grund och en förutsättning för arbetet att nå fred. Sverige, liksom EU, stödjer genomförandet av Lusakaavtalet. Sverige har bidragit med två personer till MONUC, FN:s observatörsstyrka. Fler kan bli aktuella när styrkan, enligt säkerhetsrådets beslut, utvidgas. Sverige har också bidragit till den partssammansatta militära övervakningskommission som inrättades efter avtalets undertecknande. Inom ramen för EU-samarbetet har Sverige medverkat till ett beslut om att stödja kommissionen med 1,2 miljoner euro. Inom ramen för medlemskapet i EU bidrar Sverige också till EU:s fortsatta biståndssamarbete med DRK, inriktat på främst hälsa, återuppbyggnad av vägar och förstärkning av rättsväsendet.

Sverige kommer att bilateralt samt inom ramen för EU-samarbetet och i FN fortsätta att stödja ansträngningarna att nå en fredlig lösning på konflikten. På biståndssidan kommer Sverige, i syfte att minska lidandet för de mest utsatta i konflikten, att fortsätta stödja det humanitära arbetet, främst genom FN-systemet och internationella enskilda organisationer. Det arbete som bedrivs av svenska samfund och andra enskilda organisationer, på bl.a. undervisnings- och hälsoområdet, kommer också att fortsätta erhålla stöd.

Med detta anser utskottet att motionerna 2000/01:U606 (kd, s, m, v, c, fp, mp) yrkandena 1 och 2 samt 2000/01:U658 (fp) yrkande 5 kan besvaras.

29 Somalia

Motionen

I motion 2000/01:U612 (v) yrkande 4 konstateras att sedan president Siad Barre i Somalia störtades har olika försök att skapa fred gjorts samtidigt som inbördeskriget pågått. Inte mindre än 13 fredskonferenser har anordnats av grannländerna. En av dem som från Somaliland deltog i Artakonferensen, Garaad Abshir Salaah, ställdes inför rätta och dömdes till sju års fängelse för högförräderi. Detta betraktas av de flesta som en konstruerad anklagelse och ett brott mot de mänskliga rättigheterna. Vänsterpartiet anser att den svenska regeringen via FN och EU bör kräva Abshir Saalahs frigivning.

Utskottets överväganden

Utskottet har inhämtat att enligt den information den svenska regeringen erhållit från tillförlitliga källor i Somaliland i norra Somalia frigavs Abshir Salaah under hösten år 2000. Vidare skall allmän amnesti ha utgått till deltagarna i fredskonferensen i Arta, det s.k. Djiboutiinitiativet.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U612 (v) yrkande 4 kan besvaras.

Bakgrund

Konflikten mellan Etiopien och Eritrea har inte fått någon lösning trots medlingsansträngningar från OAU (Afrikanska enhetsorganisationen) med stöd från FN och EU. Sverige har beslutat att försöka behålla ett konstruktivt samarbete med Etiopien och Eritrea, såvida inte kriget utvidgas. Utskottet har tidigare (bet. 1999/2000:UU11) behandlat situationen i Etiopien och Eritrea.

Någon egentlig demokratisering har ännu inte ägt rum i Eritrea. Rege- ringspartiet, Peoples Front for Democracy and Justice (PFDJ), är alltså det enda existerande politiska partiet.

Amnesty noterar att fortsatta kriget mellan Etiopien och Eritrea har båda parter anklagat varandra för kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Det var svårt att få oberoende bekräftelser på många av anklagelserna. Etiopien grep och utvisade eritreaner under mycket svåra förhållanden. Kriget krävde ett stort antal offer och mängder av människor blev internflyktingar. Etiopien mötte även väpnad opposition inom landet och det kom många rapporter om att regeringstyrkor gjort sig skyldiga till brott mot de mänskliga rättigheterna.

Motionen

Vänsterpartiet konstaterar att det under flera år rått krigstillstånd mellan Etiopien och Eritrea. Det område som tvisten gäller beboddes av eritreaner och administrerades av eritreanska myndigheter när Etiopien gjorde anspråk på området. Eritrea och Etiopien beskyller varandra för brott mot de mänskliga rättigheterna. Enligt de senaste beräkningar som gjorts uppgår antalet deporterade eritreaner till 88 000. Ungefär 1 500 eritreaner som hölls som fångar i militärläger fördes över till Didessaläget i närheten av Dire Dawa i juni 2000. En del av dem är barn under 18 år. Några av fångarna har redan dött i läget. Fångarna utväxlas eller deporteras inte till Eritrea. Etiopien låter dem inte lämna läget på annat sätt än genom att de tas emot av tredje land. För att lösa detta problem kan det visa sig nödvändigt med en evakuering till länder utanför regionen. Motionärerna framhåller i motion 2000/01:U631 (v) yrkande 3 att om UNHCR gör en sådan framställning bör Sverige agera positivt så att dessa flyktingar tillfälligt kan tas emot i Sverige.

Utskottets överväganden

Utskottet har inhämtat att genomförandet av fredsavtalet pågår och att FN:s fredsbevarande trupp finns på plats. Förslag om nya vallagar är under utarbetande. Utskottet anser det som angeläget att Sverige framhåller vikten av att flera partier får delta i valet.

Frigivning och utväxling har skett av både krigsfångar och civila som hållits fängslade i respektive land. I konflikten mellan Etiopien och Eritrea anklagar båda parter varandra för kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Etiopien grep och utvisade eritreaner under mycket svåra förhållanden.

Fängslade eritreaner i fängelaget Didessa har fått möjlighet att repatrieras till hemlandet. Didessa beräknas stänga inom kort.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U631 (v) yrkande 3 kan besvaras.

31 Latinamerika – allmänt

Bakgrund

Det svenska biståndssamarbetet med Latinamerika skiljer sig från samarbetet med Afrika och Asien då merparten av de latinamerikanska länderna omfattas av regionala anslag som fördelas efter behov och svenska prioriteringar. En stor del av det svenska stödet kanaliseras genom enskilda organisationer och FN:s biståndsorgan. De största mottagarländerna av svenskt bilateralt bistånd är Bolivia, Colombia, El Salvador, Guatemala, Honduras, Peru och Nicaragua.

Den latinamerikanska regionen uppvisar stora skillnader avseende ländernas demokrati- och MR-situation. Generellt sett pågår en utveckling mot en demokratisk samhällsstyning, men fortfarande återstår betydande problem och brister, t.ex. saknar många länder en reell demokratisk kultur. Den fattigdom som en stor del av befolkningen lever i utgör ett av de främsta hindren för konsolidering av demokratin. Fattiga människor, särskilt ursprungsbefolkning, kvinnor och barn, är speciellt utsatta vad gäller de mänskliga rättigheterna. Men det finns också positiva undantag, t.ex. Uruguay och Costa Rica, som båda kan uppvisa väl utvecklade demokratiska system.

Motionen

I motion 2000/01:U630 (kd) yrkande 4 uppmärksammas situationen i Latinamerika. Demokratins stärkande i Latinamerika utgör ett stort hopp för stärkandet av de mänskliga rättigheterna. Institutionellt stöd bör vara prioriterat i utvecklingssamarbete med Latinamerika. I internationella forum bör Sverige verka för att narkotikaindustrin, som i många latinamerikanska länder är roten till våld och MR-förbrytelser, bekämpas i största möjliga utsträckning.

Relationerna till genuint odemokratiska regimer, som den på Kuba, måste präglas av mycket bestämda uppmaningar till demokratiska reformer. I Colombia fortsätter inbördes strider mellan gerillan FARC och statsmakten, och på båda håll begås illdåd, bl.a. mord, försvinnanden och våldsamma bortföranden av lokalbefolkningen, i stor skala.

Utskottets överväganden

Motionären i motion 2000/01:U630 (kd) yrkande 4 vill att stöd till demokratiska institutioner skall prioriteras i utvecklingssamarbetet med olika länder i Latinamerika.

Utskottet noterar att utvecklingssamarbetet med Latinamerika i dag svarar för ungefär 10 % av Sveriges bilaterala biståndsbudget. Tyngdpunkten läggs på frågor om främjande av mänskliga rättigheter och demokrati.

Även samarbetet med enskilda organisationer, vilket i stor utsträckning fokuserat på mänskliga rättigheter, folkligt deltagande samt demokrati, har historiskt sett haft en framskjuten roll i Latinamerika. I den av Sida föreslagna nya strategin för utvecklingssamarbetet med Centralamerika och Karibien, som inom kort skall bli föremål för regeringsbeslut, har demokrati- och rättighetsfrågorna fått en särskild belysning och givits stor uppmärksamhet.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U630 (kd) yrkande 4 kan besvaras.

32 Kuba

Bakgrund

De insatser som Sida finansierar inom ramen för utvecklingssamarbetet med Kuba följer 1995 års regeringsbeslut och syftar till att främja öppenhet och förändringar som möjliggör demokratiska reformer, respekt för mänskliga rättigheter och övergång till marknadsekonomi. Utbildning och erfarenhetsutbyte som främjar kunskap och insikt om utvecklingen i andra länder har därför kommit att utgöra en väsentlig del av biståndet till Kuba. Kostnaderna för utvecklingssamarbetet gällande Kuba beräknades till ca 11 miljoner kronor för år 2000. Mer än hälften av detta belopp används för utbildning i modern nationalekonomi. Biståndet omfattar också t.ex. ekumeniskt besöksutbyte samt seminarier om bl.a. mänskliga rättigheter.

I Kuba är läget beträffande respekten för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna fortsatt mycket allvarligt med omfattande övergrepp mot medborgerliga och politiska rättigheter. Antalet avrättningar uppskattades 1999 till mellan 20 och 30. FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna har kritiserat Kuba för att ha brutit mot de mänskliga rättigheterna och krävde att regeringen skulle respektera de grundläggande friheterna.

Amnesty rapporterar att hundratals politiska fångar, däribland flera samvetsfångar, satt fängslade i Kuba år 2000. Flertalet av dem hade dömts efter bristfälliga rättegångar. Amnesty konstaterar även att utredningar om brott mot de mänskliga rättigheterna försvåras av restriktioner som införts av regeringen.

Motionen

Folkpartiet framhåller i motion 2000/01:U629 (*fp*) att den kubanska regimen kontinuerligt har förlorat i legitimitet de senaste åren. Sedan 1990-talets början finns det i Kuba en organiserad demokratirörelse som omfattar politiska partier, människorättsorganisationer, oberoende fackföreningar och journalister. Motionärerna kräver i *yrkande 1* att den svenska regeringen uppmärksammar demokratirörelsen i Kuba och rörelsens behov av kontakter

med utlandet, legitimitet och därmed skydd gentemot sin egen regim. Den svenska regeringen bör se och erkänna detta behov. Utrikesministern bör snarast besöka Kuba för att öppet träffa företrädare för såväl regimen som för demokratiörelsen. I *yrkande 2* framhålls att Amnesty International i år rapporterar om hur den kubanska regimen konsekvent kränker de mänskliga rättigheterna och att det är viktigt att Sverige stöder de oberoende journalister som finns i Kuba. Den svenska regeringen bör också i högre grad uppmärksamma de politiska fångarna och den bristande respekten för de mänskliga rättigheterna i Kuba (*yrkande 3*). Vidare framhålls att rättegångarna i Kuba enligt internationella normer är mycket bristfälliga. Många som står åtalade i brottmål har inte tillgång till juridiska ombud. I *yrkande 4* krävs att den svenska regeringen uttalar sin oro över den tilltagande användningen av dödsstraffet på Kuba samt vädjar till den kubanska regimen att den omgående inför ett moratorium på verkställandet av dödsstraff.

Sverige bör, i rollen som ordförande i EU våren 2001, arbeta för att Kubafrågan hamnar högt upp på den gemensamma utrikes- och biståndspolitiska agendan. Motionärerna menar i *yrkande 6* att Sverige bör driva på så att EU agerar samfällt och agerar för en förbättring av de mänskliga rättigheterna i Kuba. Inom ramen för EU-samarbetet bör Sverige verka för att unionen uttalar öppet stöd till Kubas demokratiörelse samt i kontakterna med den kubanska regimen ställer hårdare krav på genomförande av demokratiska reformer.

Utskottets överväganden

I motion 2000/01:U629 (*fp*) betonas vikten av ett aktivt arbete för att förbättra MR-situationen på Kuba, bl.a. genom att stödja demokratiörelsen, oberoende journalister och politiska fångar (*yrkandena 1–3*).

Utskottet noterar i detta sammanhang att Kubas myndigheter inte respekterar åsikts-, yttrande- och föreningsfrihet. Endast regimtrogna massorganisationer är tillåtna och inga oberoende grupper eller andra partier än kommunistpartiet har, trots försök, beviljats legal status av myndigheterna. Det är även oroande att förföljelse av av de oliktankande fortfarande förekommer. Sverige fäster stor vikt vid demokratiörelsen i Kuba och den svenska regeringens företrädare har kontakt med såväl myndigheter som organisationer och enskilda. Utskottet vill peka på det nödvändiga i att dessa kontakter vidareutvecklas på lämpligt sätt.

Enligt den kubanska konstitutionen får endast staten och kommunistpartiet äga massmedier. Det finns dock en grupp oberoende journalister i Kuba som under svåra förhållanden bedriver journalistiskt arbete. Även denna grupp av oliktankande är utsatt för förföljelse. Sverige driver ett kontinuerligt arbete för att främja mänskliga fri- och rättigheter, såsom yttrande- och pressfrihet. Detta sker i dialog med olika delar av det kubanska samhället. De svenska protesterna mot de allvarliga bristerna i medborgerliga rättigheter i Kuba uppmärksammades särskilt i augusti 2000, då tre svenska journalister frihetsberövades av kubanska myndigheter.

Sverige hävdar i olika sammanhang att respekt för medborgerliga och politiska rättigheter tillhör alla länders internationella förpliktelser. Beträffande

Kuba ställde sig Sverige som medförslagsställare till den resolution som behandlar mänskliga rättigheter i Kuba och som antogs av FN:s kommission för mänskliga rättigheter i april 2000.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U629 (fp) yrkandena 1–3 kan besvaras.

Motionärerna betonar i *yrkande 6* vikten av att Sverige via EU verkar för att MR-situationen på Kuba uppmärksammas.

Genom medlemskapet i EU agerar Sverige gemensamt med övriga EU-länder i flera internationella organisationer, bl.a. i FN. I mars 2000 uppmärksammade EU det systematiska förnekandet av medborgerliga och politiska rättigheter och grundläggande friheter i Kuba. EU uppmanade bl.a. de kubanska myndigheterna att vidta kraftfulla åtgärder för att garantera yttrande-, åsikts-, förenings- och församlingsfrihet för Kubas befolkning. Vidare beklagade man djupt politiskt föranledda frihetsberövanden och beslut om husarrest samt det fortsatta förtrycket av oliktankande och politiska motståndare i landet. Den kubanska regeringen uppmuntrades i detta sammanhang att göra en fredlig övergång till pluralistisk demokrati och ett flerpartisystem möjlig. EU noterade med intresse vidtagna steg för att i viss utsträckning garantera religionsfrihet samt uppmanade Kuba att tillträda FN:s konventioner om mänskliga rättigheter.

EU:s gemensamma ståndpunkt om Kuba, som förlängdes senast i juni 2000, understryker ytterligare den vikt som Sverige och EU lägger vid att Kuba respekterar de mänskliga fri- och rättigheterna. Kuba kommer under Sveriges ordförandeskap att vara ett av de prioriterade länderna i Latinamerika och Karibien för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U629 (fp) yrkande 6 kan besvaras.

I samma motion betonar Folkpartiet nödvändigheten av en fungerande rättsstat och uttrycker oro beträffande det tilltagande användandet av dödsstraffet på Kuba (*yrkande 4*).

Den svenska regeringen beslutade i oktober 1995 att Sida genom internationella och svenska institutioner och organisationer får stödja initiativ i Kuba som bidrar till att skapa förutsättningar för ekonomisk och politisk systemöppning och som främjar demokratiska reformer och respekten för mänskliga rättigheter. Att främja en fungerande rättsstat är en del av detta övergripande arbete.

Bristen på information från de kubanska myndigheterna gör det svårt att med säkerhet fastställa antalet dödsstraffsdomar och avrättningar. Med anledning av uppgifterna år 1999 om att antalet avrättningar på Kuba ökat publicerade EU i juni 1999 en förklaring i vilken EU djupt beklagade detta faktum samt uppmanade Kuba att ansluta sig till den internationella konventionen om medborgerliga rättigheter och politiska rättigheter, vari artikel 6 behandlar tillämpning av dödsstraff.

Sverige har på bilateral basis protesterat mot tillämpningen av dödsstraffet och uppmanat Kuba att införa ett moratorium för verkställigheten av döds-

domar. Sverige avser att följa upp utvecklingen i denna fråga och kommer att verka för ett gemensamt agerande av EU.

2000/01:UU10

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U629 (fp) yrkande 4 kan besvaras.

33 Colombia

Bakgrund

Sedan flera decennier präglas situationen i Colombia av våld, till följd av interna väpnade konflikter mellan landets gerillarörelser, paramilitära grupper och armén. President Andrés Pastrana, som tillträdde sitt ämbete i augusti 1998, placerade fredssträvande högt på sin politiska agenda. Fredsförhandlingar mellan regeringen och den största gerillaorganisationen, FARC, kunde inledas i januari 2000. Allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna och internationell humanitär rätt förekommer. Civilbefolkningen, särskilt kvinnor och barn, har drabbats hårt av konflikten. Mord, tortyr, kidnappningar och framtvingad intern landsflykt är vanligt. Antalet internflyktingar beräknas till drygt 1,3 miljoner.

Amnesty konstaterar i sin senaste årsrapport att situationen i landet beträffande de mänskliga rättigheterna förvärrats. Det rapporteras även att de paramilitära styrkorna ofta tillgriper tortyr. Colombias regering undertecknade 1999 Interamerikanska konventionen för att förhindra och bestraffa tortyr. Amnesty kritiserar dock den colombianska regeringen för att ha lagt in sitt veto mot ett lagförslag som skulle innebära bättre överensstämmelse mellan landets lagstiftning och internationella normer.

Motionerna

Vänsterpartiet framhåller i motion 1999/2000:U21 (v) att brotten mot de mänskliga rättigheterna i Colombia är omfattande och att politiska mord tillhör ordningen för dagen. Den mest grundläggande mänskliga rättigheten respekteras inte. Det MR-kontor som FN upprättat i Colombia utgör ett betydelsefullt och nyskapande verktyg för att främja MR-arbetet i landet. Motionärerna menar emellertid, i *yrkande 5*, att FN bör utse en speciell MR-rapportör för Colombia.

I flerpartimotion 2000/01:U635 (v, kd, c, fp, mp) talas om att straffriheten är ett av de största hoten mot respekten för de mänskliga rättigheterna. Som exempel nämns Colombia där armén, paramilitära grupper och väpnade oppositionsgrupper fortsätter att begå massakrer. Liksom tidigare lämnade tusentals familjer sina hem på grund av de grymheter som begås under konflikten. Dessa brott och grymheter sker utan att brottslingarna behöver riskera något straff. Motionärerna kräver i *yrkande 12 (delvis)* att Sverige måste verka för att de paramilitära grupperna i Colombia upplöses och att straffriheten för brott mot mänskliga rättigheter i Colombia upphör.

I flerpartimotion 2000/01:U653 (v, s, m, kd, c, fp, mp) framhålls att det i Colombia råder en väpnad kamp som skördat 100 000-tals offer. Regelrätta stridigheter förekommer i olika delar av landet mellan armén och gerilla. Respekten för de mänskliga rättigheterna och demokratins institutioner är svag. Paramilitära grupper begår massakrer och allvarliga övergrepp mot civilbefolkningen. Brott mot internationell humanitär rätt förekommer också från gerillarörelser och militärer. Den s.k. Plan Colombia har utarbetats av den colombianska regeringen tillsammans med USA med sikte på att utrota cocaodlingen. Kritiken mot planen är omfattande inom och utom landet på grund av att 80 % av de 1,3 miljarder dollar som USA lovat ställa upp med går till militär upprustning och kemiska besprutningar.

Sverige stöder olika biståndsprojekt men har också tagit initiativ till fredssamtal. Motionärerna föreslår ett ökat svenskt engagemang i fredsförhandlingarna och i kontaktskapande aktiviteter. Sverige bör inom EU verka för att EU utarbetar alternativa program för stöd till Colombia, program som inte ställer sig bakom planer för militär upprustning eller kemiska besprutningar. Sverige bör utarbeta en strategi för bilateralt arbete med Colombia men också inom ramen för det svenska ordförandeskapet i EU liksom i FN-arbetet verka för insatser till stöd för mänskliga rättigheter, demokrati och fredsförhandlingar.

Utskottets överväganden

Motionärerna bakom flerpartimotion 2000/01:U653 (v, s, m, kd, c, fp, mp) efterlyser en strategi för svenskt engagemang i fredsprocessen i Colombia. Även i flerpartimotion 2000/01:U635 (v, kd, c, fp, mp) nämns situationen i Colombia som ett exempel på straffrihetens skadeverkningar. Motionärerna kräver att Sverige måste verka för att de paramilitära grupperna i Colombia upplöses och att straffriheten för brott mot mänskliga rättigheter i Colombia upphör (*yrkande 12, delvis*).

Utskottet konstaterar att Sverige sedan flera år verkar för att stödja fredsförhandlingarna i Colombia. Den väpnade konflikten, i vilken flera aktörer deltar, innebär upprepade och oacceptabla övergrepp mot framför allt landets civilbefolkning. Sverige anser att en politisk förhandlingslösning är det enda som kan lägga grunden för en genuint fredlig utveckling och därmed full respekt för de mänskliga rättigheterna.

Sverige har aktivt deltagit i arbetet till stöd för fredsförhandlingarna, bl.a. genom att den svenska regeringen år 2000 inbjöd båda parterna för samtal i Stockholm. Parterna har uppmanats att prioritera delavtal om mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt, och regeringen har krävt av parterna att man undviker våldsamheter eller på andra sätt bryter mot de mänskliga rättigheterna.

I egenskap av ordförande gjorde Sverige på Europeiska unionens vägnar den 19 januari 2001 ett uttalande till förmån för fredsprocessen i Colombia. I uttalandet uppmanades bl.a. gerillagruppen FARC att återgå till förhandlingsbordet och den colombianska regeringen att vidta nödvändiga åtgärder för att komma till rätta med de paramilitära gruppernas aktiviteter. Vidare uppmanar EU regelbundet alla parter att upphöra med våldet samt respektera

de mänskliga rättigheterna och uppfylla vad den internationella humanitära rätten kräver av parter i väpnad konflikt.

Utskottet har med stort intresse följt utvecklingen i Colombia och samtalande i januari 2001 med president Pastrana under dennes besök i Stockholm. Presidenten informerade då utskottet om sina möten med gerillan. Utskottet har noterat att nya fredssamtal sedan dess inletts i Colombia. En internationell delegation, vari även Sverige deltar, har fört samtal med bl.a. FARC-gerillan.

Under de senaste åren har Sverige bidragit med olika insatser till stöd för offren för konflikten i Colombia. Stödet ges såväl bilateralt, särskilt via enskilda respektive näringslivsorganisationer, som genom EU och FN-systemet. Under hösten 2000 presenterade regeringen en skrivelse (skr. 2000/01:2 "Att förebygga väpnade konflikter"), vari framgår att situationen i Colombia prioriteras i det arbete som utförs i den latinamerikanska regionen. Utrikesdepartementet utarbetade i slutet av året övergripande mål och en strategi för det svenska agerandet gällande Colombia. Det strategiska ramverket innehåller bl.a. satsningar på att bidra till ökade ansträngningar inom t.ex. EU och FN, vidareutveckling av kontakterna med berörda aktörer samt främjande och stöd för humanitära biståndsinsatser i Colombia.

Den svenska regeringen har inte uttalat stöd för den aktuella Plan Colombia. Enligt svensk mening innehåller planen stöd till viktiga områden som alternativ utveckling, reformer inom rättsväsendet och mänskliga rättigheter, men de militära delarna av planen har kritiserats. Plan Colombia har inte tagits fram i samarbete med det civila samhället, varför man från Sveriges och EU:s sida har valt att tala om stöd till fredsprocessen och det civila samhället.

Då narkotikatrafik har stor inverkan på situationen i regionen vill utskottet betona att kampen mot narkotikahandel och smuggling är en ytterst angelägen uppgift för det internationella samfundet och kräver ett aktivt engagemang från bl.a. FN.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motionerna 2000/01:U653 (v, s, m, kd, c, fp, mp) och 2000/01:U635 (v, kd, c, fp, mp) yrkande 12 (delvis) kan besvaras.

Beträffande Vänsterpartiets önskan i motion 1999/2000:U21 om att FN utser en speciell MR-rapportör för Colombia (*yrkande 5*) noterar utskottet att frågan har diskuterats upprepade gånger i FN-sammanhang. Efter övervägande valde FN att upprätta ett kontor i Bogotá, med uppgift att regelbundet rapportera om MR-situationen och hjälpa de aktörer som finns på plats. Fördelen med ett kontor är bl.a. att man ständigt finns närvarande och kan föra en direkt dialog. Att därutöver utse en rapportör med liknande mandat ansågs i diskussionen kunna undergräva kontorets funktion och ställning samt riskera dubbelarbete och oklar rapporteringsstruktur. Kontoret rapporterar till FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter och Kommissionen för mänskliga rättigheter.

Utskottet välkomnar kontorets upprättande och understryker att kontorets arbete måste kunna genomföras i enlighet med mandatet. Sverige har helhjärtat stött verksamheten och utskottet vill betona att även andra EU-länder

måste leva upp till sina åtaganden och ge kontoret erforderligt stöd i sitt arbete.

2000/01:UU10

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 1999/2000:U21 (v) yrkande 5 kan besvaras.

33 Förenta staterna

Bakgrund

Den amerikanska författningen ger ett omfattande skydd åt de mänskliga rättigheterna. Statliga institutioner, självständiga domstolar, enskilda organisationer och fria medier försvarar individers och olika minoriteters rättigheter varför situationen beträffande mänskliga rättigheter i USA i allmänna termer kan beskrivas som god. Den kritik som framförs berör främst bristen på efterlevnad av internationella normer och deras införlivande i nationell lagstiftning. Tillämpningen av dödsstraff är den enskilt mest angelägna frågan. Efter ett moratorium återinfördes dödsstraffet 1976. Sedan dess har 598 människor avrättats. I vissa delstater tillämpas dödsstraff även på minderåriga och mentalt handikappade. Bruket av dödsstraff har på senare tid blivit föremål för en omfattande politisk debatt och mediegranskning.

Amnesty rapporterar även om polisbrutalitet, dödsfall och misshandel i fängelser och häkten. Vidare kritiserar Amnesty behandlingen av asylsökande. Organisationen understryker att myndigheter på lokal, delstatlig och federal nivå måste vidta åtgärder beträffande ett stort antal frågor rörande mänskliga rättigheter. Amnesty kräver att den amerikanska regeringen ratificerar internationella människorättsfördrag.

Motionerna

I motion 2000/01:U630 (*kd*) yrkande 5 uppmärksammas situationen i USA. Sverige bör uppmana USA att stödja FN-fördraget om en ny internationell brottmålsdomstol. Sverige måste också fortsätta att i lämpliga forum uppmana USA att avskaffa dödsstraffet.

I motion 2000/01:U642 (*mp*) framhålls att den pågående tvångsförflyttningen av navajo- (även benämnda dineh) och hopifamiljer i Arizonas nordöstra del är en fortsättning på århundraden av förtryck av Amerikas ursprungsfolk. Brott mot de mänskliga rättigheterna och mot ursprungsfolkens rättigheter begås dagligen. Miljön är svårt sargad till följd av exploatering av uran och kol. För människor och djur, som bebor området, har det fått ödesdigra konsekvenser. Indianernas religion är oupplösligt knuten till marken de är födda på. USA följer inte FN:s deklARATIONER om de mänskliga rättigheterna och biologisk mångfald. I motionen krävs att Sverige därför snarast bör ta initiativ till att föra upp frågan om tvångsförflyttningarna från Big Mountain på FN:s agenda och i bilaterala samtal med den amerikanska regeringen. Dessutom bör regeringen lyfta fram frågan inom EU för att få ett bredare stöd och

Utskottets överväganden

I motion 2000/01:U630 (kd) betonas behovet av att främja de mänskliga rättigheterna i USA (yrkande 5).

Motionärerna vill bl.a. att Sverige dels uppmanar USA att stödja FN-fördraget om en ny internationell brottmålsdomstol, dels uppmanar USA att avskaffa dödsstraffet. Utskottet har inhämtat att president Clinton strax före sin avgång den 31 december 2000 undertecknade USA:s anslutning till stadgan för den internationella brottmålsdomstolen. För att USA:s medlemskap skall bli juridiskt bindande erfordras nu ratificering, vilket kräver godkännande av senaten med två tredjedels majoritet.

Arbetet mot dödsstraffet är en prioriterad fråga för EU:s gemensamma utrikespolitik inom området mänskliga rättigheter och även profilfråga i Sveriges bilaterala kontakter med andra länder. Utskottet utgår från att dialogen med USA i denna fråga fortsätter och att Sverige och EU i lämpliga forum uppmanar USA att avskaffa dödsstraffet.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U630 (kd) yrkande 5 kan besvaras.

Motion 2000/01:U642 (mp) handlar om tvångsflyttningarna av navajo- (dineh) och hopifamiljer från Arizonas nordöstra del.

USA:s kongress beslöt år 1974 att lösa konflikten mellan de två folken genom att anta en lag som gav hopifolket rätten till den omtvistade marken samtidigt som dinehfolket fick 25 år på sig att flytta, dvs. före den 1 februari 2000. Under åren har 13 000 medlemmar av dinehstammen flyttats till andra områden. Enligt de federala myndigheterna har dinehindianerna därigenom erhållit avsevärt bättre levnadsförhållanden. Emellertid har omkring 3 000 dinehindianer motsatt sig omflyttning. Deras krav att få bo kvar har prövats vid upprepade tillfällen i domstol och av den federala kongressen, som år 1996 antog ännu en lag som ålade dinehfolket att antingen arrendera ut sina mark till hopifolket eller att flytta därifrån. Frågan om dinehindianernas situation har tagits upp i FN:s arbete för de mänskliga rättigheterna.

Sverige arbetar för att personer som tillhör urbefolkningar och nationella eller etniska, språkliga och religiösa minoriteter i alla länder ges möjlighet att på lika villkor med majoritetsbefolkningen effektivt åtnjuta alla de mänskliga rättigheterna. Grupper som strävar efter att behålla sin särart bör få möjlighet till det. En rad internationella instrument behandlar denna fråga, bl.a. konventionen om de medborgerliga och politiska rättigheterna, som USA har anslutit sig till. Utskottet förutsätter att regeringen fortsätter att verka för att dessa rättigheter respekteras av alla. Sverige stödjer även initiativet att inom FN:s ram etablera ett permanent forum för urbefolkningsfrågor och anser att en etablering av ett dylikt forum skulle utgöra ett viktigt redskap i dialogen mellan urbefolkningsgrupper och stater.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U642 (mp) kan 2000/01:UU10
besvaras.

Utskottet hemställer

1. beträffande *kränkningar av de mänskliga rättigheterna*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U206 yrkandena 12 och 14 besvarad med vad utskottet anfört,
2. beträffande *minoritetens rätt till utveckling*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U415 yrkande 4 besvarad med vad utskottet anfört,
3. beträffande *stöd för folkligt engagemang i mellanmänskliga kontakter*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U510 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört,
4. beträffande *skydd mot diskriminering*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U601 besvarad med vad utskottet anfört,
5. beträffande *stöd till parlamentariskt och civilt utbyte i krisländer*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U619 besvarad med vad utskottet anfört,
6. beträffande *en redovisning av läget beträffande de mänskliga rättigheterna i biståndsländer*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U621 yrkandena 4 och 6 besvarad med vad utskottet anfört,
7. beträffande *stärkning av efterlevnaden av FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U635 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört,
8. beträffande *ratificering av tilläggsprotokoll om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:K399 yrkande 4 besvarad med vad utskottet anfört,
9. beträffande *ett svenskt FN-initiativ om djurens rättigheter*
att riksdagen avslår motion 2000/01:MJ544 yrkande 11,
res. I (mp)
10. beträffande *dödsstraffets avskaffande*
att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U206 yrkande 15, 2000/01:U404 yrkande 13 samt 2000/01:U630 yrkande 8 besvarade med vad utskottet anfört,
11. beträffande *kvinnors och mäns rättigheter*
att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U635 yrkandena 10 och 11, 2000/01:A812 yrkande 26 samt 2000/01:U604 yrkande 1 besvarade med vad utskottet anfört,
12. beträffande *förekomsten av hedersmord*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U622 yrkandena 1, 2 och 4 besvarad med vad utskottet anfört,
13. beträffande *människohandel och stärkandet av jämställdhetsperspektivet*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U604 yrkandena 2 och 3 besvarad med vad utskottet anfört,

14. beträffande *kränkningar av kvinnors rättigheter*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U206 yrkande 17 besvarad med vad utskottet anfört,

15. beträffande *bekämpande av kvinnlig könsstämpning*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U630 yrkande 11 besvarad med vad utskottet anfört,

16. beträffande *kvinnor och media*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:Kr701 yrkande 40 besvarad med vad utskottet anfört,

17. beträffande *betydelsen av rättsstatens utveckling*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U206 yrkande 19 besvarad med vad utskottet anfört,

18. beträffande *metoder för att skydda och främja de mänskliga rättigheterna*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U216 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anfört,

19. beträffande *den internationella brottmålsdomstolen*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U635 yrkande 12 i berörd del besvarad med vad utskottet anfört,

20. beträffande *rätten till facklig organisering*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U215 besvarad med vad utskottet anfört,

21. beträffande *stöd till demokratirörelser med hjälp av informationstekniken*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U644 besvarad med vad utskottet anfört,

22. beträffande *värnandet om homo- och bisexuellas rättigheter*
att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U630 yrkande 12, 2000/01:U661 yrkande 1 samt 2000/01:L459 yrkande 21 besvarade med vad utskottet anfört,

23. beträffande *FN:s konvention om mänskliga rättigheter och diskriminering på grund av sexuell läggning*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:U404 yrkande 9 och 2000/01:U661 yrkande 16,

res. 2 (v, c, fp, mp)

24. beträffande *Sveriges agerande i internationella organisationer för de homosexuellas rättigheter*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U661 yrkandena 17–19 besvarad med vad utskottet anfört,

25. beträffande *Sveriges agerande i EU för HBT-personers rättigheter*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U661 yrkande 7 besvarad med vad utskottet anfört,

26. beträffande *diskriminering av funktionshindrade*
att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U639 och 2000/01:U650 yrkandena 1 och 2 besvarade med vad utskottet anfört,

27. beträffande *FN-organens arbete med att bekämpa spridningen av hiv/aids*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U613 yrkandena 1–4 besvarad med vad utskottet anfört,

28. beträffande *behovet av mediciner samt information och utbildning i hiv/aids-frågor*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U613 yrkandena 5–7 besvarad med vad utskottet anfört,

29. beträffande *legosoldater*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U409 besvarad med vad utskottet anfört,

30. beträffande *arbetet mot tortyr*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U630 yrkande 7 samt 2000/01:U635 yrkande 2 besvarade med vad utskottet anfört,

31. beträffande *enskilda MR-fall i Moldavien, Israel och Somalia*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U610 yrkandena 1 och 2, 2000/01:U612 yrkande 4 samt 2000/01:U702 yrkandena 1 och 2 besvarade med vad utskottet anfört,

32. beträffande *förhållandena på Cypern*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U405 yrkandena 1 och 2 besvarad med vad utskottet anfört,

33. beträffande *situationen för minoriteter i Turkiet*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U618 samt 2000/01:U648 besvarade med vad utskottet anfört,

34. beträffande *samarbetet med Turkiet*

att riksdagen med avslag på motion 2000/01:U641 yrkande 3 förklarar motionerna 2000/01:U641 yrkande 1 samt 2000/01:U649 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 3 (mp)

35. beträffande *situationen för assyrier, syrianer, kaldéer och armenier*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U628 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört,

36. beträffande *den historiska synen på assyrier, syrianer, kaldéer och armenier*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U628 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anfört,

res. 4 (v, mp)

37. beträffande *assyriernas situation*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U703 yrkandena 1–3 och 5 besvarad med vad utskottet anfört,

38. beträffande *förhållandena i Mellanöstern*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U630 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anfört,

39. beträffande *antisemitisk propaganda*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U607 besvarad med vad utskottet anfört,

40. beträffande *situationen i Palestina*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U615 yrkandena 1–6 besvarad med vad utskottet anfört, 2000/01:UU10

41. beträffande *förhållandena i Västsahara*

att riksdagen förklarar motionerna 1999/2000:U21 yrkande 6 samt 2000/01:U627 yrkandena 1 och 2 besvarade med vad utskottet anfört,

42. beträffande *flygförbudszonerna i Irak*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U406 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört,

res. 5 (m, fp)

43. beträffande *förhållandena i Irak*

att riksdagen med avslag på motion 2000/01:U634 yrkande 2 förklarar motionerna 2000/01:U406 yrkandena 2–4 samt 2000/01:U634 yrkande 1 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 6 (v)

44. beträffande *kurdernas situation i norra Irak*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U406 yrkande 6 samt 2000/01:U634 yrkandena 3 och 5 besvarade med vad utskottet anfört,

45. beträffande *behovet av internationella ad hoc-domstolar*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U634 yrkande 4 besvarad med vad utskottet anfört,

46. beträffande *sanktionerna mot Irak*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U703 yrkande 6 besvarad med vad utskottet anfört,

47. beträffande *förhållandena i Iran*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U636 yrkandena 2–4 besvarad med vad utskottet anfört,

48. beträffande *FN:s närvaro i Iran*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U636 yrkande 5 besvarad med vad utskottet anfört,

49. beträffande *den kritiska dialogen med Iran*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U605 samt 2000/01:U636 yrkandena 1, 6, 8 och 9 besvarade med vad utskottet anfört,

50. beträffande *förhållandena i Asien*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U630 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anfört,

51. beträffande *förhållandena i södra Kaukasus och Centralasien*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U660 yrkandena 1 och 5 besvarad med vad utskottet anfört,

52. beträffande *förhållandena i Afghanistan*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U616 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anfört,

53. beträffande *förhållandena i Indien och Pakistan*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U651 samt 2000/01:K339 besvarade med vad utskottet anfört,

54. beträffande *förhållandena i Burma*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U632 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anfört,

55. beträffande *förhållandena i Folkrepubliken Kina*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U657 yrkandena 2–4 samt 2000/01:U611 yrkandena 2 och 3 besvarade med vad utskottet anför,

56. beträffande *förhållandena mellan Folkrepubliken Kina och Taiwan*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U611 yrkandena 5 och 6 samt 2000/01:U624 i berörd del besvarade med vad utskottet anför,

57. beträffande *utvecklingen av en svensk Kinastrategi*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U611 yrkande 7 besvarad med vad utskottet anför,

58. beträffande *kinesisk kärnvapenupprustning*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U611 yrkande 4 besvarad med vad utskottet anför,

59. beträffande *demokratiseringen i Folkrepubliken Kina*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U626 besvarad med vad utskottet anför,

60. beträffande *förhållandena i Tibet och Sinkiang*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U603, 2000/01:U624 i berörd del samt 2000/01:U657 yrkande 13 besvarade med vad utskottet anför,

61. beträffande *förhållandena i Hongkong*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U657 yrkande 12 besvarad med vad utskottet anför,

62. beträffande *Taiwans medlemskap i FN och dess underorgan*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U608 yrkande 1 samt 2000/01:U657 yrkandena 10 och 11 besvarade med vad utskottet anför,

res. 7 (fp)

63. beträffande *skattebefrielse för Taiwans representationskontor i Stockholm*

res. 8 (m, c, fp)

att riksdagen med avslag på motion 2000/01:U657 yrkande 5 förklarar motion 2000/01:U608 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anför,

64. beträffande *dubbelbeskattningsavtal med Taiwan*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U608 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anför,

65. beträffande *den demokratiska utvecklingen i Taiwan och de militära hoten från Folkrepubliken Kina*

att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U611 yrkande 1, 2000/01:U625 samt 2000/01:U657 yrkande 1 besvarade med vad utskottet anför,

66. beträffande *Taiwans medlemskap i WHO*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U652 besvarad med vad utskottet anför,

67. beträffande *Sveriges och EU:s representation i Taiwan*

att riksdagen förklarar motion 2000/01:U657 yrkandena 6 och 7 besvarad med vad utskottet anför,

res. 9 (c, fp)

68. beträffande *det officiella utbytet med Taiwan*

att riksdagen avslår motion 2000/01:U657 yrkande 8,
res. 10 (c, fp, mp)

2000/01:UU10

69. beträffande *tullområdet Taiwans medlemskap i WTO*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U657 yrkande 9 besvarad med
vad utskottet anfört,

70. beträffande *förhållandena i Östtimor*
att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U646 yrkandena 1 och 2
samt 2000/01:U633 yrkandena 5 och 6 besvarade med vad utskottet
anfört,

71. beträffande *flyktingsituationen i Östtimor*
att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U633 yrkande 4 samt
2000/01:U646 yrkande 3 besvarade med vad utskottet anfört,

72. beträffande *EU:s politik gentemot Indonesien*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U633 yrkandena 7–9 besvarad
med vad utskottet anfört,

73. beträffande *förhållandena i Afrika*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U630 yrkande 1 besvarad med
vad utskottet anfört,

74. beträffande *förhållandena i Kongostaterna*
att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U606 yrkandena 1 och 2
samt 2000/01:U658 yrkande 5 besvarade med vad utskottet anfört,

75. beträffande *förhållandena i Etiopien och Eritrea*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U631 yrkande 3 besvarad med
vad utskottet anfört,

76. beträffande *förhållandena i Latinamerika*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U630 yrkande 4 besvarad med
vad utskottet anfört,

77. beträffande *utvecklingen i Kuba*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U629 yrkandena 1–3 besvarad
med vad utskottet anfört,

78. beträffande *EU:s politik gentemot Kuba*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U629 yrkande 6 besvarad med
vad utskottet anfört,

79. beträffande *rättsstaten i Kuba*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U629 yrkande 4 besvarad med
vad utskottet anfört,

80. beträffande *fredsprocessen i Colombia*
att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U635 yrkande 12 i berörd
del samt 2000/01:U653 besvarade med vad utskottet anfört,

81. beträffande *FN-rapporteringen om utvecklingen i Colombia*
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U21 yrkande 5 besvarad
med vad utskottet anfört,

82. beträffande *dödsstraffet i Förenta staterna*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U630 yrkande 5 besvarad med
vad utskottet anfört,

83. beträffande *förhållandena för indianbefolkningen i Arizona*
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U642 besvarad med vad ut-
skottet anfört.

På utrikesutskottets vägnar

Viola Furubjelke

I beslutet har deltagit: Viola Furubjelke (s), Göran Lenmarker (m), Berndt Ekholm (s), Holger Gustafsson (kd), Bertil Persson (m), Carina Hägg (s), Liselotte Wågö (m), Agneta Brendt (s), Marianne Jönsson (s), Murad Artin (v), Jan Erik Ågren (kd), Sten Tolgfors (m), Marianne Samuelsson (mp), Marianne Andersson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Birgitta Ahlqvist (s) och Eva Zetterberg (v).

Reservationer

1. Ett svenskt FN-initiativ om djurens rättigheter (mom. 9)

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med ”Utskottet menar att” och slutar med ”(mp) yrkande 11” bort ha följande lydelse:

Utskottet menar att Sverige, internationellt och inom EU, måste verka för djurens rätt till rimliga livsvillkor. Frågan om djurens rättigheter är inte längre enbart en nationell angelägenhet. Det är därför angeläget att arbeta gemensamt på internationell nivå för att förbättra djurens villkor. Regeringen bör därför ta initiativ till en FN-konferens och en FN-deklaration om djurens rättigheter.

Med vad ovan anförts tillstyrker utskottet motion 2000/01:MJ544 yrkande 11.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *ett svenskt FN-initiativ om djurens rättigheter*
att riksdagen med bifall till motion 2000/01:MJ544 yrkande 11 som sin mening ger regeringen tillkänna vad utskottet anför,

2. FN:s konvention om mänskliga rättigheter och diskriminering på grund av sexuell läggning (mom. 23)

Murad Artin, Eva Zetterberg (båda v), Marianne Andersson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Marianne Samuelsson (mp), anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 36 börjar med ”Dock kan homo- och bisexuellas” och slutar med ”21, kan besvaras.” bort ha följande lydelse:

Att i dessa sammanhang hänvisa till att principen om icke-diskriminering även värnar om homo- och bisexuellas rättigheter anser utskottet inte vara tillräckligt. Sverige bör vara pådrivande i FN för att öka respekten för homosexuellas mänskliga rättigheter. Det är i detta sammanhang viktigt att Sverige arbetar för att också FN:s konvention om mänskliga rättigheter utsträcks till att gälla förföljelse på grund av sexuell läggning och könsidentitet.

Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2000/01:U404 (c) yrkande 9 och 2000/01:U661 (fp) yrkande 16 och anser att motionerna 2000/01:U630 (kd) yrkande 12, 2000/01:U661 (fp) yrkande 1 samt 2000/01:L459 (fp) yrkande 21 kan besvaras.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. *beträffande FN:s konvention om mänskliga rättigheter och diskriminering på grund av sexuell läggning*
att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:U404 yrkande 9 och 2000/01:U661 yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Samarbetet med Turkiet (mom. 34)

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 49 börjar med ”Den strategi som” och slutar med ”fortsätta denna dialog.” bort ha följande lydelse:

Utskottet noterar att regeringens arbete innebär en bred dialog med Turkiet som innefattar mänskliga rättigheter, migrations- och asylpolitik, handelsfrågor, konsulära och säkerhetspolitiska frågor. Då situationen i Turkiet är komplex och innehåller många ingredienser vill utskottet betona vikten av att en tydlig strategi styr det svenska agerandet gentemot Turkiet. Utskottet menar att även ett särskilt sändebud för mänskliga rättigheter bör utses som del av denna strategi.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 50 börjar med ”Med vad som” och slutar med ”kan besvaras.” bort ha följande lydelse:

Därmed tillstyrker utskottet motion 2000/01:U641 (c, m, v, kd, mp, fp) yrkande 3 och anser att motionerna 2000/01:U641 (c, m, v, kd, mp, fp) yrkande 1 och 2000/01:U649 (s) kan besvaras.

dels att utskottets hemställan under 34 bort ha följande lydelse:

34. *beträffande samarbetet med Turkiet*
att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U641 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motionerna 2000/01:U641 yrkande 1 samt 2000/01:U649 besvarade med vad utskottet anfört,

4. Den historiska synen på assyrier, syrianer, kaldéer och armenier (mom. 36)

2000/01:UU10

Murad Artin, Eva Zetterberg (båda v) och Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 51 börjar med "Utskottet anser vidare" och på s. 52 slutar med "3 kan besvaras." bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare ansett det vara angeläget och nödvändigt med en officiell redovisning och ett erkännande av folkmordet på armenierna. Som en del av detta folkmord, som genomfördes av det ottomanska riket under dess upplösningsperiod, drabbades i lika mån även assyrier/syrianer och kaldéer.

Utskottet anser att ju större öppenhet Turkiet visar beträffande sitt förflutna, även när det gäller behandlingen av dessa minoriteter, desto mer bidrar det till att stärka Turkiets demokratiska identitet och trovärdighet. Det är viktigt att det genomförs förutsättningslös, oberoende internationell forskning om det folkmord som drabbade minoriteterna i det ottomanska riket. Den turkiska regeringen har, liksom alla regeringar, ett ansvar att uppmuntra och underlätta historisk forskning och ge friast möjliga tillgång till sina historiska arkiv.

Därmed tillstyrker utskottet motion 2000/01:U628 (v, m, kd, c, fp, mp) yrkande 3.

dels att utskottets hemställan under 36 bort ha följande lydelse:

36. beträffande *den historiska synen på assyrier, syrianer, kaldéer och armenier*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U628 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Flygförbudszonerna i Irak (mom. 42)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors (alla m) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 62 börjar med "Utskottet menar att" och slutar med "yrkande 1 besvarad." bort ha följande lydelse:

Kurderna i Irak har levt under krig i mer än tre decennier, med undantag för vissa korta perioder. Sedan Baathpartiets maktövertagande 1968 har krig varit ett starkt element i regeringens kurdpolitik.

Teoretiskt liknar folkmordet på kurderna judeförintelsen, vars huvudsakliga begrepp uttrycks i följande nyckelord: definition–koncentration (eller gripande)–likvidering.

Organisationens (Human Rights Watch/Middle East) slutsats är att den övertygande kan bevisa att Saddam Husseins regering avsiktligt, genom massmord, syftade till att tillintetgöra delar av Iraks kurdiska minoritet, att kurderna, just i egenskap av kurder, var måltavla i en kampanj kallad Anfal och att Saddam Husseins regim gjort sig skyldig till krigs- och utrotnings-

Flygförbudszonerna i Irak kom till efter Gulfkriget för att skydda civilpersoner från kränkningar av de mänskliga rättigheterna från den irakiska regeringens sida, samt för att hindra militär aktivitet i norra respektive södra Irak. Den norra zonen är ett skydd och en förutsättning för den kurdiska befolkningens säkerhet.

Om skydds-zonen i norra Irak skulle upphöra står mer än 4 miljoner kurder inför en akut risk för folkmord. Förutsättningen för att upprätthålla skydds-zonen är att amerikanska och brittiska stridsflyg kan förhindra regimen att utnyttja luftrummet. Detta kräver i sin tur att piloterna erbjuds skydd. Det bästa vore om FN:s säkerhetsråd kunde ge mandat för skyddet. Denna beklagansvärda brist på mandat får dock inte innebära att skyddet upphör. FN:s medlemsstater måste respektera både FN-stadgan och FN:s folkmordskonvention.

Bristen på mandat får aldrig bli en ursäkt för att möjliggöra folkmord.

Utskottet avstyrker därmed motion 2000/01:U406 (v) yrkande 1.

dels att utskottets hemställan under 42 bort ha följande lydelse:

42. beträffande *flygförbudszonerna i Irak*
att riksdagen avslår motion 2000/01:U406 yrkande 1,

6. Förhållandena i Irak (mom. 43)

Murad Artin och Eva Zetterberg (båda v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 62 börjar med "Utskottet konstaterar att" och slutar med "bakgrund särskilt angelägen." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att de sanktioner som FN:s säkerhetsråd riktat mot Irak inte har haft avsedd effekt. Den effekt som FN antog att sanktionerna skulle ha var att dessa skulle påverka den irakiska regeringen att tillåta FN:s vapeninspektörer att undersöka förekomsten av resterande massförstörelsevapen i Irak. Genom sanktionerna skulle regimen känna sig försvagad. Regimen skulle uppleva sig som hotad av sanktionerna, varefter den skulle falla till föga och tillåta nya inspektioner. Denna effekt har uteblivit. De som fått bära bördan av sanktionerna har inte varit regimen utan folket som drabbats av hungersnöd, sjukdomar, medicinbrist, förorenade vattendrag m.m. FN-organet Unicef har fastslagit att 1,5 miljoner människor dött till följd av sanktionerna, varav en halv miljon varit barn. I stället för medgörlighet har FN:s sanktioner mötts av ett allt halstarrigare motstånd. Man har hamnat i ett låst läge. Denna låsning har förvärrats genom USA:s och Storbritanniens folkrättsvidriga bombningar av såväl militära mål som civil infrastruktur, vilka går utanför det rättmätiga uppdraget att upprätthålla flygförbudszonerna i norra Irak till skydd för den kurdiska befolkningen och i söder till skydd för den shiamuslimska minoriteten. Sverige bör därför i FN arbeta för att sanktionerna hävs eller ges en sådan inriktning att de drabbar regimen och inte miljoner oskyldiga civila,

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 63 börjar med ”och anser att motionerna” och slutar med ”1 kan besvaras.” bort ha följande lydelse:

och tillstyrker motion 2000/01:U406 (v) yrkande 2 samt anser att motionerna 2000/01:U406 (v) yrkandena 3 och 4 och 2000/01:U634 (c, m, v, kd, fp, mp) yrkande 1 kan besvaras.

dels att utskottets hemställan under 43 bort ha följande lydelse:

43. *beträffande förhållandena i Irak*

att riksdagen med avslag på motion 2000/01:U634 yrkande 2 och med bifall till motion 2000/01:U406 yrkande 2 som sin mening ger regering till känna vad utskottet anfört samt förklarar motionerna 2000/01:U406 yrkandena 3 och 4 och 2000/01:U634 yrkande 1 besvarade med vad utskottet anfört,

7. Taiwans medlemskap i FN och dess underorgan (mom. 62)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 84 börjar med ”Utskottet konstaterar att nya” och slutar med ”11 kan besvaras.” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det ej vara acceptabelt att en stabil demokratisk statsbildning som Taiwan ställs utanför världssamfundets samarbetsorgan. Taiwan bör därför välkomnas i FN:s gemenskap om landet önskar söka medlemskap. Inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inom EU bör Sverige verka för att det demokratiska Taiwan ges plats i FN vid sidan av Folkrepubliken Kina till dess att folken i Kina och Taiwan i demokratiska val kan ta ställning till sin eventuella gemensamma framtid. Detsamma gäller även frågan om Taiwans representation i FN:s olika underorgan, vars medlemskår inte endast består av erkända statsbildningar.

Därmed tillstyrker utskottet motion 2000/01:U657 (fp) yrkandena 10 och 11.

dels att utskottets hemställan under 62 bort ha följande lydelse:

62. *beträffande Taiwans medlemskap i FN och dess underorgan*

att riksdagen med anledning av motion 2000/01:U657 yrkandena 10 och 11 som sin mening ger regeringen tillkänna vad utskottet anfört samt förklarar motion 2000/01:U608 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört,

8. Skattebefrielse för Taiwans representationskontor i Stockholm (mom. 63)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors (alla m), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 84 börjar med ”I enlighet med” och slutar med ”vad utskottet anfört.” bort ha följande lydelse:

För att bredda och utveckla förbindelserna med det demokratiska Taiwan anser utskottet att Sverige bör ge Taiwans representationskontor i Stockholm skattebefrielse och diplomatisk status. Detta skulle vara reciprokt till den status som Exportrådets kontor i Taipei åtnjuter.

Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2000/01:U657 (fp) yrkande 5 samt 2000/01:U608 (m) yrkande 2.

dels att utskottets hemställan under 63 bort ha följande lydelse:

63. beträffande *skattebefrielse för Taiwans representationskontor i Stockholm*
att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:U657 yrkande 5 och 2000/01:U608 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Sveriges och EU:s representation i Taiwan (mom. 67)

Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 85 börjar med ”Utskottet anser att” och slutar med ”7 kan besvaras.” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den svenska representationen i Taipei bör förstärkas, då representationen har visat sig vara ytterst värdefull för att tillvarata de omfattande svenska intressena i Taiwan. Vidare anser utskottet att Sverige aktivt bör medverka till att EU upprättar ett informationskontor i Taipei.

Med detta tillstyrker utskottet motion 2000/01:U657 (fp) yrkandena 6 och 7.

dels att utskottets hemställan under 67 bort ha följande lydelse:

67. beträffande *Sveriges och EU:s representation i Taiwan*
att riksdagen med anledning av motion 2000/01:U657 yrkandena 6 och 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Det officiella utbytet med Taiwan (mom. 68)

Marianne Andersson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 85 börjar med ”Utskottet konstaterar att som” och slutar med ”(fp) yrkande 8.” bort ha följande lydelse:

Sverige bör behandla besökande medborgare från Taiwan på samma sätt som besökare från andra viseringspliktiga länder. Att som nu skett vägra visering för taiwanesiska medborgare i ledande ställning är oacceptabelt. Invånare från demokratiska stater får aldrig vägras inresa i Sverige av politiska etikettskäl.

Med vad ovan anförts tillstyrker utskottet motion 2000/01:U657 (fp) yrkande 8.

2000/01:UU10

dels att utskottets hemställan under 68 bort ha följande lydelse:

68. beträffande *det officiella utbytet med Taiwan*
att riksdagen med bifall till motion 2000/01:U657 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Särskilda yttranden

1. Den historiska synen på assyrier, syrianer, kaldéer och armenier (mom. 36)

Holger Gustafsson, Jan Erik Ågren (båda kd), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Det är viktigt att det genomförs en förutsättningslös och oberoende internationell forskning om de folkmord som drabbade minoriteterna i det ottomanska riket. Den turkiska regeringen har, liksom alla regeringar, ett ansvar att uppmuntra och underlätta historisk forskning samt fritt tillträde till historiska arkiv.

Vi kristdemokrater menar att det är viktigt för Turkiets anpassning till EU att visa stor öppenhet när det gäller klarläggande av händelser av stor vikt i landets tidigare historia.

Ger ovan nämnda forskning belägg för misstankarna om folkmord även på assyrier/syrianer liksom kaldéer måste detta också erkännas av Sverige och världssamfundet.

2. Förhållandena i Iran (mom. 47)

Murad Artin och Eva Zetterberg (båda v) anför:

Den iranska regimen begår en stor mängd brott mot mänskliga rättigheter. Dessa har en synnerligen konkret innebörd för många människor. De avrättas, stenas, torteras, lönnmördas och fängslas i tusental. Till de drabbade hör också offrens familjer, släktingar och vänner. Läget i Iran har kontinuerligt försämrats under det senaste året och inget tyder på någon förbättring – tvärtom. Mördandet och tortyren är en mara som rider det iranska samhället.

I årets betänkande om mänskliga rättigheter presenteras en rad åtgärder som Sverige vidtagit gentemot den iranska regimen inom den kritiska dialogens ram. Dessa består i resolutioner och uppmaningar riktade till den iranska regimen att upphöra med alla dessa förbrytelser. Det är uppenbart att den iranska regimen lämnar dessa uppmaningar utan avseende. Följaktligen måste uppmaningar från Sverige, EU, FN och andra internationella organ åtföljas av mer konkreta åtgärder mot detta konkreta mördande, exempelvis av kännbara punktsanktioner som förmår den iranska regimen att ändra sin politik och upphöra med sina brott mot de mänskliga rättigheterna. Sverige

3. Utvecklingen av en svensk Kinastrategi (mom. 57)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors (alla m) och Marianne Andersson (c) anför:

Sverige, EU och det internationella samfundet stödjer principen om ett Kina. En återförening måste dock ske på demokratiska grunder och med respekt för mänskliga fri- och rättigheter. Våld eller hot om våld från Folkrepubliken Kina är oacceptabelt.

Folkrepubliken Kina bryter flagrant, konsekvent och hänsynslöst mot grundläggande mänskliga fri- och rättigheter. Bara under 1990-talet dömdes mer än 27 000 människor till döden i Kina, varav 18 000 också dödades. Oppositionella och religiösa personer förtrycks, förföljs och interneras. Människor som engagerar sig för mänskliga rättigheter och demokrati eller mot korruption grips, fängslas och torteras. Fångar nekas läkarvård, mat och medicin.

Folkrepubliken Kina har vid upprepade tillfällen hotat Taiwan med militärt våld och invasion, bl.a. genom att avfyra ett hundratal missiler i Formosasundet, och har genom militärövningar försökt att påverka utgången av fria val i Taiwan.

En bristande tydlighet från andra länder mot Folkrepubliken Kina vad gäller landets kärnvapen och missilprogram är riskabel. Tystnaden riskerar att sända en signal att omvärlden accepterar landets snabbt ökande rustning, såväl konventionell som nukleär.

Sverige och EU skall tydligare fördöma kränkningar av mänskliga rättigheter i Kina, lyfta fram den kinesiska kärnvapenupprustningens negativa inverkan på den asiatiska och globala säkerheten samt värna om Taiwans rätt till fria val och säkerhet.

4. Kinesisk kärnvapenupprustning (mom. 58)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Folkrepubliken Kina är i dag den av världens kärnvapenmakter som har den mest aggressiva upprustningspolitiken. Den uppfattas framför allt riktad mot Indien, vilket till inte oväsentlig del förklarar det olyckliga indiska kärnvapenprogrammet, och mot Taiwan. Att omvärlden och inte minst den svenska regeringen vid upprepade tillfällen – på goda grunder – reagerar så starkt mot kärnvapenprogrammen i Indien och Pakistan liksom mot de amerikanska planerna på ett missilförsvar utan att på allvar reagera mot den mest allvarliga kärnvapenupprustningen – den i Folkrepubliken Kina – riskerar att sända en signal att omvärlden accepterar landets snabbt ökande rustning, såväl konventionell som nukleär.

Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Sverige bör inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik verka för en samlad och effektiv politik för att främja demokrati och mänskliga rättigheter i Folkrepubliken Kina. Det bör dessutom ske i samarbete med USA och andra ledande demokratiska stater.

Om ledningen i Beijing isoleras/isolerar sig kan den nuvarande regeringen snabbt komma att ersättas med en långt mer aggressiv och nationalistisk, inriktad på att t.ex. till varje pris återupprätta Storkina med Taiwan som en självklar del. Även om detta inte sker har Beijing förutsättningar att destabilisera. Samtidigt är Folkrepubliken inte opåverkbar. Ökat samarbete måste emellertid knytas till ovillkorliga krav på demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter samt folkrättsliga regler för fredlig samlevnad.

De senaste åren har EU, på grund av inre oenighet, valt att lägga ned talan mot Folkrepubliken Kina i FN:s kommission för mänskliga rättigheter. EU hänvisar till värdet av en ”konstruktiv dialog” med ledarna i Beijing. Frågan bör ställas om FN:s kommission längre har något berättigande, om inte brott mot FN-konventionerna kan påtalas i fallet med världens största diktatur.

Bristen på konsekvens och uthållighet i omvärldens kritik av Beijings fortsatta och omfattande övergrepp på mänskliga rättigheter urholkar trovärdigheten. Människorättsaktivister och demokratiförkämpar förföljs och döms alltjämt till långvariga och nedbrytande frihetsberövanden. Ett stöd till demokratisk utveckling i Folkrepubliken Kina inklusive Hongkong måste därför utformas inom ramen för en konsekvent, sammanhållen och uthållig strategi.

6. Förhållandena i Hongkong (mom. 61)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Det finns tyvärr alltför många exempel på hur de av Beijing tillsatta och därför lojala myndigheterna i Hongkong allt oftare anpassar sig till förväntningarna från myndigheterna i Kina. Det gäller inte minst inom rättsväsendet och i förhållande till individer och grupper som misshagar regimen i Beijing. Det är viktigt att omvärlden är uppmärksam på den smygande anpassning som sker i Hongkong till vad regimen i Beijing anser önskvärt.

7. Skattebefrielse för Taiwans representationskontor i Stockholm och dubbelbeskattningsavtal med Taiwan (mom. 63 och 64)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anför:

Taiwan är en av de högst utvecklade demokratierna i Asien och en modern industristat. Den ekonomiska utvecklingen har varit mycket snabb. Från att

ha varit en utarmad japansk koloni till andra världskrigets slut har Taiwan utvecklats till en av världens rikare nationer.

Taiwan är en av Sveriges viktigaste handelspartner. Även på andra områden, kultur, utbildning och forskning, sker ett livligt utbyte mellan våra båda länder. Ett omfattande utbyte av industri- och handelsdelegationer äger rum, liksom besök på regerings-, riksdags- och myndighetsnivå.

Även om formella diplomatiska relationer inte finns mellan Taiwan och Sverige har det inte minst av praktiska skäl varit nödvändigt att ha permanenta kontakter mellan våra två länder. Exportrådets kontor i Taipei har en status på hög nivå med skattefrihet och viseringsrätt likvärdig diplomatiska representationer. Motsvarande uppgifter fullgörs i Sverige av Taiwans representationskontor i Stockholm.

Med tanke på de omfattande förbindelserna mellan Sverige och Taiwan bör Sverige ge Taiwans kontor i Stockholm samma behandling som kommer vårt exportkontor i Taipei till del, på samma sätt som sker för Taipeis kontor i andra EU-länder. Det finns ingen anledning att Sverige skulle behandla Taiwans representation och dess personal annorlunda än vad andra EU-stater gör. Det torde främst gälla att i fråga om mervärdesskatt och punktskatter jämställa Taiwans representation med andra utländska beskickningar. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

8. Tullområdet Taiwans medlemskap i WTO (mom. 69)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Det faktum att Kina är på väg att bli medlem av Världshandelsorganisationen WTO är både välkommet och betydelsefullt. Det kommer att innebära stora åtaganden för Kina men också att stora möjligheter öppnar sig för landets fortsatta integration i den globala ekonomin. På sikt kan de förändringar som WTO-medlemskapet innebär visa sig vara de mest betydelsefulla också för Kinas långsiktiga såväl ekonomiska som politiska utveckling.

När nu frågan om Kinas WTO-medlemskap är löst, är det ytterst angeläget att även Taiwan kan beredas plats i WTO i snar anslutning till Kinas inträde. Taiwan är en av världens stora handelsnationer och t.ex. världsledande inom flera viktiga sektorer av IT-branschen. Det är inte acceptabelt om Kina tillåts sätta käppar i hjulen eller försena Taiwans inträde i WTO. Ett snart och fullständigt deltagande från Kina och Taiwan inom ramen för WTO kan också komma att få viktiga förtroendeskapande effekter vad avser förhållandet dem emellan.

9. Förhållandena i Östtimor (mom. 70)

Murad Artin, Eva Zetterberg (båda v), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Allt oftare riktas kritik mot den FN-ledda övergångsadministrationen i Östtimor. Den har, liksom på andra håll t.ex. i Bosnien och Kosovo, en benägenhet att uppträda som protektorat. Det är viktigt att övergångsadministrationen blir så kortvarig som möjligt och att den äger rum under förhållanden

10. Utvecklingen i Kuba (mom. 77)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors (alla m), Holger Gustafsson, Jan Erik Ågren (båda kd), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Det krävs en ny och mera aktiv kurs i försvaret av de mänskliga rättigheterna på Kuba. Den framväxande demokratiörelsen i Kuba är helt beroende av omvärldens stöd. Dess företrädare söker genom kontakter med utlandet legitimitet och därmed skydd gentemot sin egen regim. Regeringen bör därför verka för att mer aktivt stärka de demokratiska krafterna när tillfälle ges. Likaså bör regeringen verka för en mer samlad och konsekvent EU-politik gentemot Kuba. En sådan politik bör i första hand rikta sig mot att stödja den växande demokratiörelsen.

Oberoende journalister, människorättsförsvarare och politiska aktivister utsätts kontinuerligt för frihetsberövanden och trakasserier i dagens Kuba. Även om små steg kan skönjas vad gäller vissa mycket begränsade ekonomiska reformer i landet finns inga motsvarande tecken på framsteg på det politiska planet eller inom människorättsområdet.

Den utfasning av det statliga biståndet till Kuba som fyrpartiregeringen påbörjade under åren 1991–1994 borde ha fullföljts av den tillträdande socialdemokratiska regeringen. Det ger fel signaler när regeringen ger bilateralt bistånd till Kuba, dvs. bistånd som har kubanska myndigheter som motpart och därmed bistånd till en regim som kraftigt kränker mänskliga rättigheter. Det strider mot intentionen med biståndet att förmedla stöd direkt till den kubanska regimen.

En förutsättning för att bistånd till Kuba över huvud taget skall komma i fråga är att sådant bistånd förmedlas via enskilda organisationer och då till krafter som arbetar för ett demokratiskt Kuba samt för mänskliga rättigheter i landet. Sverige bör öka folkrörelsebiståndet till Kubas demokratiörelse, på samma sätt som vi ökat folkrörelsebiståndet till de demokratiska krafterna i Vitryssland.

Internationella MR-instrument

Förteckning över länder som ratificerat FN:s
konventioner på MR-området

*Listan bygger på FN:s Chart of Ratifications, upp-
daterad per den 25 februari 2001*

States	International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights		International Covenant on Civil and Political Rights		Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights		Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights aiming at the abolition of the death penalty		International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination		International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid		International Convention against Apartheid in Sports		Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide		Convention on the Non-Applicability of Statutory Limitations to War Crimes and Crimes against Humanity		Convention on the Rights of the Child		Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women		Convention on the Political Rights of Women		Convention on the Nationality of Married Women		Convention on Consent to Marriage, Minimum Age for Marriage and Registration of Marriages	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	
Afghanistan	X	X			X	X			X	X	S	X			X	X			X	X	X							
Albania	X	X			X	X			X	X	X	X			X	X			X	X	X							
Algeria	X	X ^a	X		X ^b	X	X		X	X	X	X			X	X			X	X	X							
Andorra															X	X												
Angola	X	X	X							X	X	X			X	X			X	X	X							
Antigua and Barbuda					X	X	X		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Argentina	X	X ^a	X		X	X	X		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Armenia	X	X	X		X	X	X		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Australia	X	X ^a	X	X	X ^b				X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Austria	X	X ^a	X	X	X				X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Azerbaijan	X	X		X	X	X			X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Bahamas					X	X	X		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X					
Bahrain					X	X	X		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X					
Bangladesh	X	X			X	X	X		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Barbados	X	X	X		X	X	X		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Belarus	X	X ^a	X		X	X	X		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Belgium	X	X ^a	X	X	X ^b				X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Belize	S	X			S				X		X	X			X	X			X	X	X	X	X					
Benin	X	X	X		S	X	S				X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Bhutan					S						X	X			X	X			X	X	X	X	X					
Bolivia	X	X	X		X	X	X		S	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X					
Bosnia and Herzegovina	X	X ^a	X	S	X	X	X		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Botswana		X			X						X	X			X	X			X	X	X	X	X					
Brazil	X	X			X					X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Brunei Darussalam											X	X			X	X			X	X	X	X	X					
Bulgaria	X	X ^a	X	X	X ^b	X	X		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Burkina Faso	X	X	X		X	X	X		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Burma, see Myanmar																												
Burundi	X	X			X	X	S		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X					
Cambodia	X	X			X	X	X		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X					
Cameroon	X	X	X		X	X	S		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X					
Canada	X	X ^a	X		X	X	X		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Cape Verde	X	X	X	X	X	X	S			X	X	X			X	X			X	X	X	X	X					
Central African Republic	X	X	X		X	X	S			X	X	X			X	X			X	X	X	X	X					
Chad	X	X	X		X	X	X			X	X	X			X	X			X	X	X	X	X					
Chile	X	X ^a	X		X ^b				X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			S		S
China	S	S			X	X	S		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X					
Colombia	X	X	X	X	X	X	S		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			S		
Comoros					S						X	X			X	X			X	X	X	X	X					
Congo	X	X ^a	X		X	X					X	X			X	X			X	X	X	X	X					
Cook Island											X	X			X	X			X	X	X	X	X					
Costa Rica	X	X	X	X	X ^b	X			X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X					
Côte d'Ivoire	X	X	X		X	X			X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Croatia	X	X ^a	X	X	X	X	X		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Cuba					X	X	X		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Cyprus	X	X	X	X	X ^b				S	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		
Czech Republic	X	X ^a	X		X ^b	X	X		X	X	X	X			X	X			X	X	X	X	X			X		

<i>Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment</i>	<i>Slavery Convention of 1926</i>	<i>1953 Protocol amending the 1926 Convention</i>	<i>Slavery Convention of 1926 as amended</i>	<i>Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade and Institutions and Practices Similar to Slavery</i>	<i>Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others</i>	<i>Convention on the Reduction of Statelessness</i>	<i>Convention relating to the Status of Stateless Persons</i>	<i>Convention relating to the Status of Refugees</i>	<i>Protocol relating to the Status of Refugees</i>	<i>Convention on the rights of migrant workers and the members of their families</i>				<i>States</i>
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
X	X	X	X	X	X									Afghanistan
X	S		X	X	X									Albania
X ^c			X	X	X		X	X	X					Algeria
														Andorra
														Angola
X	X	X		X			X	X	X					Antigua and Barbuda
X ^c				X	X			X	X					Argentina
X	X	X	X	X		X	X	X	X					Armenia
X ^c	X	X	X	X		X	X	X	X					Australia
X ^c	X	X	X	X		X	X	X	X					Austria
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X	Azerbaijan
														Bahamas
X		X	X	X				X	X					Bahrain
X	X	X	X	X	X		X					S		Bangladesh
X	X	X	X	X	X									Barbados
X ^c	X	X	X	X	X		X	X	X					Belarus
X														Belgium
X	X							X	X					Belize
X	X							X	X					Benin
														Bhutan
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X	Bolivia
X		X	X	X	X	X	X	X	X	X			X	Bosnia and Herzegovina
X			X	X	X		X	X	X					Botswana
														Brazil
														Brunei Darussalam
X ^c	X			X	X			X	X					Bulgaria
X					X			X	X					Burkina Faso
														Burma, <i>see</i> Myanmar
X								X	X					Burundi
														Cambodia
X	X	X	X	X	X			X	X					Cameroon
X ^c	X	X	X	X		X		X	X					Canada
X								X	X	X				Cape Verde
X	X			X	X	X	X	X	X	X				Central African Republic
X	X	X	X	X			X	X	X	X			S	Chad
X								X	X	X				Chile
X	S						S	X	X	X				China
S													X	Colombia
	X			X	X			X	X				S	Comoros
														Congo
X						X	X	X	X					Cook Island
X	X			X	X		X	X	X					Costa Rica
X ^c	X	X	X	X	X		X	X	X					Côte d'Ivoire
X	X	X	X	X	X									Croatia
X ^c			X	X	X									Cuba
X ^c			X	X	X									Cyprus
X ^c	X			X	X									Czech Republic

<i>States</i>	<i>International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights</i>	<i>International Covenant on Civil and Political Rights</i>	<i>Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights</i>	<i>Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights aiming at the abolition of the death penalty</i>	<i>International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination</i>	<i>International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid</i>	<i>International Convention against Apartheid in Sports</i>	<i>Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide</i>	<i>Convention on the Non-Applicability of Statutory Limitations to War Crimes and Crimes against Humanity</i>	<i>Convention on the Rights of the Child</i>	<i>Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women</i>	<i>Convention on the Political Rights of Women</i>	<i>Convention on the Nationality of Married Women</i>	<i>Convention on Consent to Marriage, Minimum Age for Marriage and Registration of Marriages</i>
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Dem. People's rep. of Korea	X	X			X	X	S	X	X	X	X	X		
Dem. Rep. of the Congo	X	X	X		X			X		X	X	X		
Denmark	X	X ^a	X	X	X ^b			X		X	X	X	X	X
Djibouti										X	X	X		
Dominica	X	X								X	X	X		
Dominican Republic	X	X	X		X			S		X	X	X	X	X
Ecuador	X	X ^a	X	X	X ^b	X	X	X		X	X	X	X	
Egypt	X	X			X	X	X	X		X	X	X		
El Salvador	X	X	X		X	X		X		X	X	X	S	
Equatorial Guinea	X	X	X				X			X	X	X	S	
Eritrea										X	X	X		
Estonia	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X		
Ethiopia	X	X			X	X	X	X		X	X	X		
Fed. States of Micronesia										X				
Fiji					X			X		X	X	X	X	X
Finland	X	X ^a	X	X	X ^b			X		X	X	X	X	X
France	X	X	X		X ^b			X		X	X	X		S
Gabon	X	X			X	X	S	X		X	X	X		
Gambia	X	X ^a	X		X	X		X	X	X	X	X		
Georgia	X	X	X	X	X			X	X	X	X	X		
Germany	X	X ^a	X	X	X		X	X		X	X	X	X	X
Ghana	X	X ^b	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Greece	X	X	X	X	X			X		X	X	X		S
Grenada	X	X			S			X		X	X	X		
Guatemala	X	X	X		X			X		X	X	X	X	X
Guinea	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	S	X
Guinea-Bissau	X	S	S	S	S		S			X	X	X		
Guyana	X	X ^a	X		X	X	X			X	X	X		
Haiti		X			X	X	S	X		X	X	X		
Holy See					X					X	X	X		
Honduras	X	X	S	S				X		X	X	X		
Hungary	X	X ^a	X	X	X ^b	X	S	X	X	X	X	X	X	X
Iceland	X	X ^a	X	X	X ^b			X		X	X	X	X	X
India	X	X			X	X	X	X	X	X	X	X	S	
Indonesia					X	X	X			X	X	X		
Iran Islamic Rep. of	X	X			X	X	X	X		X	X	X		
Iraq	X	X			X	X	X	X		X	X	X		
Ireland	X	X ^a	X	X	X ^b			X		X	X	X	X	
Israel	X	X			X			X		X	X	X	X	S
Italy	X	X ^a	X	X	X ^b			X		X	X	X	X	S

<i>Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment</i>	<i>Slavery Convention of 1926</i>	<i>1953 Protocol amending the 1926 Convention</i>	<i>Slavery Convention of 1926 as amended</i>	<i>Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery</i>	<i>Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others</i>	<i>Convention on the Reduction of Statelessness</i>	<i>Convention relating to the Status of Stateless Persons</i>	<i>Convention relating to the Status of Refugees</i>	<i>Protocol relating to the Status of Refugees</i>	<i>Convention on the rights of migrant workers and the members of their families</i>					<i>States</i>
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28		
X				X				X	X						Dem. People's rep. of Korea
X ^c	X	X	X	X	S	X	X	X	X						Dem. Rep. of the Congo
	X	X	X	X	X			X	X						Denmark
S	S			X		S		X	X						Djibouti
				X				X	X						Dominica
X ^c	X	X	X	X	X		X	X	X						Dominican Republic
X	X	X	X	X	X			X	X						Ecuador
X				S	X		S	X	X	X			X		Egypt
								X	X						El Salvador
X	X				X			X	X						Equatorial Guinea
X			X	X	X			X	X						Eritrea
								X	X						Estonia
								X	X						Ethiopia
X ^c	X	X	X	X	X		X	X	X						Fed. States of Micronesia
X ^c	X	X	X	X	X	S	X	X	X						Fiji
								X	X						Finland
X								X	X						France
S								X	X						Gabon
X	X	X	X	X		X	X	X	X						Gambia
X								X	X						Georgia
X ^c	X	X	X	X			X	X	X						Germany
X ^c	X	X	X	X			X	X	X	X			X		Ghana
								X	X						Greece
X	X	X	X	X			X	X	X				S		Grenada
X	X	X	X	X	X		X	X	X				X		Guatemala
S								X	X				S		Guinea
X								X	X				S		Guinea-Bissau
X								X	X						Guyana
	X			X	X			X	X						Haiti
X							S	X	X						Holy See
X ^c	X	X	X	X	X		S	X	X						Honduras
								X	X						Hungary
X ^c	X	X	X	X	X			X	X						Iceland
S								X	X						India
X	S			X	S			X	X						Indonesia
	X	X	X	X	X			X	X						Iran Islamic Rep. of
S	X	X	X	X	X	X	X	X	X						Iraq
X	X	X	X	X	X		X	X	X						Ireland
X ^c	X	X	X	X	X	S	X	X	X						Israel
								X	X						Italy

<i>States</i>	<i>International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights</i>	<i>International Covenant on Civil and Political Rights</i>	<i>Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights</i>	<i>Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights aiming at the abolition of the death penalty</i>	<i>International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination</i>	<i>International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid</i>	<i>International Convention against Apartheid in Sports</i>	<i>Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide</i>	<i>Convention on the Non-Applicability of Statutory Limitations to War Crimes and Crimes against Humanity</i>	<i>Convention on the Rights of the Child</i>	<i>Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women</i>	<i>Convention on the Political Rights of Women</i>	<i>Convention on the Nationality of Married Women</i>	<i>Convention on Consent to Marriage, Minimum Age for Marriage and Registration of Marriages</i>
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Jamaica	X	X			X	X	X	X		X	X	X	X	
Japan	X	X			X					X	X	X		
Jordan	X	X			X	X	X	X		X	X	X	X	X
Kazakstan					X			X		X	X	X	X	
Kenya	X	X				S	S		X	X	X			
Kiribati										X	X			
Kuwait	X	X			X	X	X	X	X	X	X			
Kyrgyzstan	X	X	X		X	X		X		X	X	X	X	X
Lao People's Dem. Rep.	S	S			X	X		X	X	X	X	X		
Latvia	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Lebanon	X	X	X		X		S	X		X	X	X	X	
Lesotho	X	X	X		X	X		X		X	X	X	X	
Liberia	S	S			X	X	S	X		X	X	S		
Libyan Arab Jamahiriya	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Liechtenstein	X	X ^a	X	X	X			X		X	X	X		
Lithuania	X	X	X	S	X			X	X	X	X	X		
Luxembourg	X	X ^a	X	X	X ^b			X		X	X	X	X	
Madagascar	X	X	X		X	X	S			X	X	X		
Malawi	X	X	X		X					X	X	X	X	
Malaysia							S	X		X	X	X	X	
Maldives					X	X	S	X		X	X	X		
Mali	X	X			X	X	X	X		X	X	X	X	X
Malta	X	X ^a	X	X	X ^b					X	X	X	X	
Marshall Islands										X				
Mauritania					X	X	X			X		X		
Mauritius	X	X	X		X	X	X			X	X	X	X	
Mexico	X	X			X	X	X	X	S	X	X	X	X	X
Monaco	X	X		X	X			X		X	X	X		
Mongolia	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X		X
Morocco	X	X			X		S	X		X	X	X		
Mozambique		X		X	X	X		X		X	X	X		
Myanmar								X		X	X	S		
Namibia	X	X	X	X	X	X		X		X	X			
Nauru										X				
Nepal	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X		
Netherlands	X	X ^a	X	X	X ^b			X		X	X	X		X
New Zealand	X	X ^a	X	X	X			X		X	X	X	X	X
Nicaragua	X	X	X	S	X	X	S	X	X	X	X	X	X	
Niger	X	X	X		X	X	X	X		X	X	X		X
Nigeria	X	X			X	X	X		X	X	X	X		
Niue										X				
Norway	X	X ^a	X	X	X ^b			X		X	X	X	X	X

<i>Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment</i>	<i>Slavery Convention of 1926</i>	<i>1953 Protocol amending the 1926 Convention</i>	<i>Slavery Convention of 1926 as amended</i>	<i>Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery</i>	<i>Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others</i>	<i>Convention on the Reduction of Statelessness</i>	<i>Convention relating to the Status of Stateless Persons</i>	<i>Convention relating to the Status of Refugees</i>	<i>Protocol relating to the Status of Refugees</i>	<i>Convention on the rights of migrant workers and the members of their families</i>					<i>States</i>
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28		
X ^d			X	X	X			X	X					Jamaica	
X			X	X	X			X	X					Japan	
														Jordan	
X								X	X					Kazakstan	
X						X	X	X	X					Kenya	
														Kiribati	
X			X	X	X									Kuwait	
X			X	X	X			X	X					Kyrgyzstan	
				X	X									Lao People's Dem. Rep.	
X	X			X	X	X	X	X	X					Latvia	
X	X			X	X			X	X					Lebanon	
		X		X	S		X	X	X					Lesotho	
X				X	X			X	X					Liberia	
X ^c				X	X	X		X	X					Libyan Arab Jamahiriya	
X	S				X		S	X	X					Liechtenstein	
X ^c				X	X		X	X	X					Lithuania	
X ^c					X		X	X	X					Luxembourg	
			X	X	X			X	X					Madagascar	
X			X	X	X			X	X					Malawi	
				X	X									Malaysia	
				X	X									Maldives	
X	X	X	X	X	X			X	X					Mali	
X ^c			X	X	X			X	X					Malta	
				X	X									Marshall Islands	
X	X	X	X	X	X			X	X					Mauritania	
X	X	X	X	X	X		X	X	X					Mauritius	
X ^c	X	X	X	X	X			X	X	X				Mexico	
X	X	X	X	X	X			X	X					Monaco	
X	X	X	X	X	X			X	X					Mongolia	
X			X	X	X			X	X	X				Morocco	
	X	X	X		S			X	X					Mozambique	
														Myanmar	
X								X						Namibia	
X			X	X										Nauru	
X ^c	X	X	X	X		X	X	X	X					Nepal	
X ^c	X	X	X	X				X	X					Netherlands	
S	X	X	X	X				X	X					New Zealand	
X	X	X	X	X	X	X		X	X					Nicaragua	
S	X	X	X	X	X			X	X					Niger	
			X	X				X	X					Nigeria	
X ^c	X	X	X	X	X	X	X	X	X					Niue	
														Norway	

<i>States</i>	<i>International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights</i>	<i>International Covenant on Civil and Political Rights</i>	<i>Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights</i>	<i>Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights aiming at the abolition of the death penalty</i>	<i>International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination</i>	<i>International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid</i>	<i>International Convention against Apartheid in Sports</i>	<i>Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide</i>	<i>Convention on the Non-Applicability of Statutory Limitations to War Crimes and Crimes against Humanity</i>	<i>Convention on the Rights of the Child</i>	<i>Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women</i>	<i>Convention on the Political Rights of Women</i>	<i>Convention on the Nationality of Married Women</i>	<i>Convention on Consent to Marriage, Minimum Age for Marriage and Registration of Marriages</i>
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Oman						X				X				
Pakistan				X	X			X		X	X	X	S	
Palau				X	X					X				
Panama	X	X	X	X	X	X	S			X	X			
Papua New Guinea				X	X			X		X	X	X		
Paraguay	X	X	X	S	S			S		X	X	X		
Peru	X	X ^a	X	X ^b	X	X	X	X		X	X	X		
Philippines	X	X ^a	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X
Poland	X	X ^a	X	S	X ^b	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Portugal	X	X	X	X	X ^b			X		X	X		S	
Qatar				X	X	X				X				
Republic of Korea	X	X ^a	X	X ^b				X		X	X	X		
Republic of Moldova	X	X		X				X	X	X	X	X		
Romania	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X
Russian Federation	X	X ^a	X	X ^b	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Ruwanda	X	X		X	X		S	X		X	X			
Saint Kitts and Nevis							X			X	X			
Saint Lucia				X			S			X	X		X	
Saint Vincent & the Grenadines	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X
Samoa										X	X			X
San Marino	X	X	X					X		X	X			
Sao Tome and Principe	S	S	S	S	S	X				X	S			
Saudi Arabia				X	X			X		X	X			
Senegal	X	X ^a	X	X ^b	X	X	X	X		X	X	X		
Seychelles	X	X	X	X	X	X		X		X	X			
Sierra Leone	X	X	X	X			S			X	X	X	X	X
Singapore								X		X	X	X		
Slovakia	X	X ^a	X	X	X ^b	X		X	X	X	X	X	X	X
Slovenia	X	X ^a	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	
Solomon Islands	X	X	X	X	X					X	X	X		
Somalia	X	X	X	X	X	X	S			X	X		S	X
South Africa	S	X ^a		X ^b				X		X	X	S	S	X
Spain	X	X ^a	X	X ^b				X		X	X	X		X
Sri Lanka	X	X ^a	X	X	X	X		X		X	X		X	S
Sudan	X	X	X	X	X	X	X			X	X			
Suriname	X	X	X	X	X	X				X	X			
Swaziland				X						X	X	X	X	
Sweden	X	X ^a	X	X ^b				X		X	X*	X	X	X
Switzerland	X	X ^a		X	X			X		X	X			
Syrian Arab Rep.	X	X		X	X	X	X	X		X				
Tajikistan	X	X	X	X						X	X	X		
Thailand	X	X								X	X	X		

	<i>Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment</i>	<i>Slavery Convention of 1926</i>	<i>1953 Protocol amending the 1926 Convention</i>	<i>Slavery Convention of 1926 as amended</i>	<i>Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery</i>	<i>Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others</i>	<i>Convention on the Reduction of Statelessness</i>	<i>Convention relating to the Status of Stateless Persons</i>	<i>Convention relating to the Status of Refugees</i>	<i>Protocol relating to the Status of Refugees</i>	<i>Convention on the rights of migrant workers and the members of their families</i>					States
	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28		
	X	S		X	X	X			X	X					Oman	
	X			X					X	X					Pakistan	
	X				S				X	X	S				Palau	
	X								X	X					Panama	
	X ^c	X		X	X	X		S	X	X	X				Papua New Guinea	
	X ^c	X			X	X			X	X					Paraguay	
	X								X	X	X				Peru	
	X								X	X	X				Philippines	
	X								X	X	X				Poland	
	X								X	X	X				Portugal	
	X														Qatar	
	X					X		X	X	X					Republic of Korea	
	X	X	X	X	X	X			X	X					Republic of Moldova	
	X ^c			X	X	X			X	X					Romania	
									X	X					Russian Federation	
									X	X					Ruwanda	
		X	X	X	X	X			X	X					Saint Kitts and Nevis	
		X	X	X	X	X		X	X	X					Saint Lucia	
									X	X					Saint Vincent & the Grenadines	
	S				X				X	X	S				Samoa	
	X			X	X	X			X	X					San Marino	
	X ^c	X			X	X			X	X	X				Sao Tome and Principe	
	X	X			X	X			X	X	X				Saudi Arabia	
	S			X	X	X			X	X	S				Senegal	
	X ^c	X			X	X	X	X	X	X					Seychelles	
	X ^c	X	X	X	X	X		X	X	X					Sierra Leone	
	X				X	X			X	X					Singapore	
	X ^c	X	X	X	X	X		X	X	X					Slovakia	
	X ^c	X		X	X	X		X	X	X					Slovenia	
	X	X	X	X	X	X			X	X					Solomon Islands	
	S	X	X	X	X	X			X	X					Somalia	
	X ^c	X	X	X	X	X		X	X	X					South Africa	
	X ^c	X	X	X	X	X			X	X	X				Spain	
	X	X		X	X	X			X	X					Sri Lanka	
	X	X		X	X	X			X	X					Sudan	
	X ^c	X	X	X	X	X	X	X	X	X					Suriname	
	X ^c	X	X	X	X	X	X	X	X	X					Swaziland	
	X	X	X	X	X	X		X	X	X					Sweden	
	X	X	X	X	X	X		X	X	X					Switzerland	
	X	X	X	X	X	X		X	X	X					Syrian Arab Rep.	
	X								X	X	S				Tajikistan	
															Thailand	

States	<i>International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights</i>	<i>International Covenant on Civil and Political Rights</i>	<i>Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights</i>	<i>Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights aiming at the abolition of the death penalty</i>	<i>International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination</i>	<i>International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid</i>	<i>International Convention against Apartheid in Sports</i>	<i>Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide</i>	<i>Convention on the Non-Applicability of Statutory Limitations to War Crimes and Crimes against Humanity</i>	<i>Convention on the Rights of the Child</i>	<i>Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women</i>	<i>Convention on the Political Rights of Women</i>	<i>Convention on the Nationality of Married Women</i>	<i>Convention on Consent to Marriage, Minimum Age for Marriage and Registration of Marriages</i>
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
The former Yugoslav Republic of Macedonia	X	X	X	X	X ^b	X		X	X	X	X	X	X	X
Togo	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X			
Tonga					X			X		X				
Trinidad and Tobago	X	X			X	X	X			X	X	X	X	X
Tunisia	X	X ^a			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Turkey	S	S			S			X		X	X	X		
Turkmenistan	X	X	X	X	X					X	X	X		
Tuvalu										X	X			
Uganda	X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	
Ukraine	X	X ^a	X		X ^b	X	X	X	X	X	X	X	X	
United Arab Emirates					X	X				X				
United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland	X	X ^a		X	X			X		X	X	X		X
United Republic of Tanzania	X	X			X	X	X	X		X	X	X	X	
United States of America	S	X ^a			X			X		S	S	S		S
Uruguay	X	X	X	X	X ^b		X	X		X	X	S	S	
Uzbekistan	X	X	X		X			X		X	X	X		
Vanuatu										X	X			
Venezuela	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X
Viet Nam	X	X			X	X		X	X	X	X			
Yemen	X	X			X	X	S	X	X	X	X	X		X
Yugoslavia	X	X	S		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Zambia	X	X	X		X	X	X			X	X	X	X	
Zimbabwe	X	X ^a			X	X	X	X		X	X	X	X	X
TOTAL NUMBER OF STATES PARTIES	143	147	98	44	157	101	58	132	44	191	166	115	70	49

X Ratification, accession, approval, notification or succession, acceptance or definitive signature.

S Signature not yet followed by ratification.

<i>Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment</i>	<i>Slavery Convention of 1926</i>	<i>1953 Protocol amending the 1926 Convention</i>	<i>Slavery Convention of 1926 as amended</i>	<i>Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery</i>	<i>Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others</i>	<i>Convention on the Reduction of Statelessness</i>	<i>Convention relating to the Status of Stateless Persons</i>	<i>Convention relating to the Status of Refugees</i>	<i>Protocol relating to the Status of Refugees</i>	<i>Convention on the rights of migrant workers and the members of their families</i>					<i>States</i>
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28		
X X ^c	X X			X X	X X		X	X X	X X						The former Yugoslav Republic of Macedonia Togo Tonga Trinidad and Tobago
X ^c X ^c X	X X	X X	X X X	X X X		X	X	X X X X	X X X	S					Tunisia Turkey Turkmenistan Tuvalu
X X			X X	X X	X		X	X	X	X					Uganda Ukraine United Arab Emirates United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland United Republic of Tanzania
X ^d	X	X	X	X		X	X	X	X						United States of America Uruguay Uzbekistan
X ^d X ^c X	X S	X	X X	X X				X	X X						Vanuatu Venezuela Viet Nam
X ^c			X		X				X						Yemen Yugoslavia
X X ^c	X	X	X X	X X	X X		X	X X	X X						Zambia Zimbabwe
X			X	X X	X		X X	X X	X X						
123	78	59	93	118	73	23	53	137	136	15					TOTAL NUMBER OF STATES PARTIES

^a Declaration recognizing the competence of the Human Rights Committee under article 41 of the International Covenant on Civil and Political Rights.

^b Declaration recognizing the competence of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination under article 14 of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination.

^c Declaration recognizing the competence of the Committee against Torture under articles 21 and 22 of the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment.

^d Declaration under article 21 only.

* Convention No. 11, the Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women, is not valid between Sweden and the Maldives.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Motionerna	2
Utskottet	16
1 Allmänt om de mänskliga rättigheterna	17
2 Dödsstraffet.....	23
3 Kvinnors och mäns rättigheter	24
4 Rättsstatens utveckling och människovärdet.....	30
5 Demokratibistånd.....	32
6 Diskriminering på grund av kön eller sexuell läggning	34
7 Diskriminering av funktionshindrade.....	38
8 Hiv/aids.....	39
9 Legosoldater.....	42
10 Tortyr	42
Enskilda länder och folk	44
11 Moldavien	44
12 Cypern.....	45
13 Turkiet.....	47
Assyrier/syrianer, kaldéer och armenier	50
14 Mellanöstern och Nordafrika	53
15 Israel	54
16 Palestina.....	56
17 Västsahara.....	58
18 Irak.....	60
19 Iran.....	64
20 Asien – allmänt	68
21 Södra Kaukasus och Centralasien	69
22 Afghanistan.....	72
23 Indien och Pakistan.....	73
24 Burma	75
25 Kina.....	76
Tibet och Sinkiang	81
Hongkong.....	81
Taiwan.....	82
26. Östtimor	86
27 Afrika – allmänt	89
28 Kongostaterna	91
29 Somalia	93
30 Etiopien och Eritrea	94
31 Latinamerika – allmänt	95
32 Kuba.....	96
33 Colombia.....	99
33 Förenta staterna.....	102
Hemställan	105
Reservationer.....	111
1. Ett svenskt FN-initiativ om djurens rättigheter (mom. 9)	111

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

2. FN:s konvention om mänskliga rättigheter och diskriminering på grund av sexuell läggning (mom. 23).....	111
3. Samarbetet med Turkiet (mom. 34)	112
4. Den historiska synen på assyrier, syrianer, kaldéer och armenier (mom. 36)	113
5. Flygförbudszonerna i Irak (mom. 42)	113
6. Förhållandena i Irak (mom. 43)	114
7. Taiwans medlemskap i FN och dess underorgan (mom. 62)	115
8. Skattebefrielse för Taiwans representationskontor i Stockholm (mom. 63)	115
9. Sveriges och EU:s representation i Taiwan (mom. 67).....	116
10. Det officiella utbytet med Taiwan (mom. 68).....	116
Särskilda yttranden	117
1. Den historiska synen på assyrier, syrianer, kaldéer och armenier (mom. 36)	117
2. Förhållandena i Iran (mom. 47)	117
3. Utvecklingen av en svensk Kinastrategi (mom. 57).....	118
4. Kinesisk kärnvapenupprustning (mom. 58)	118
5. Demokratiseringen i Folkrepubliken Kina (mom. 59)	119
6. Förhållandena i Hongkong (mom. 61)	119
7. Skattebefrielse för Taiwans representationskontor i Stockholm och dubbelbeskattningsavtal med Taiwan (mom. 63 och 64)	119
8. Tullområdet Taiwans medlemskap i WTO (mom. 69)	120
9. Förhållandena i Östtimor (mom. 70).....	120
10. Utvecklingen i Kuba (mom. 77).....	121
<i>Bilaga</i>	123

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

.